POEZII DIN PERIOADA 1866--1874

* LA MORMÂNTUL LUI ARON PUMNUL

Îmbracă-te în doliu, frumoasă Bucovină,
Cu cipru verde-ncinge- antică fruntea ta;
Acuma din pleiada-ţi auroasă şi senină
Se stinse un luceafăr; se stinse o lumină,

Se stinse-o dalbă stea!

Metalica vibrândă a clopotelor jale
Vuieşte în cadenţă şi sună întristat;
Căci, ah! geniul mare al deşteptării tale
Păşi, se duse-acuma pe-a nemuririi cale
Şi-n urmă-i ne-a lăsat !

Te-ai dus, te-ai dus din lume, o! geniu nalt şi mare,
Colo unde te-aşteaptă toţi îngerii în cor,
Ce-ntoană tainic, dulce a sferelor cântare
Şi-ţi împletesc ghirlande, cununi mirositoare,
Cununi de albe flori!

Te plânge Bucovina, te plânge-n voce tare,
Te plânge-n tânguire şi locul tău natal;
Căci umbra ta măreaţă în falnica-i zburare
O urmă-ncet cu ochiul în tristă lăcrimare
Ce-i simţ, naţional!

Urmeze încă-n cale-ţi şi lacrima duioasă,
Ce junii toţi o varsă pe trist mormântul tău,
Urmeze-ţi ea prin zboru-ţi în cânturi tânguioase,
În cânturi răsunânde, suspine-armonioase,
Colo, în Eliseu !...

[1866]

* DE-AŞ AVEA...

De-aş avea şi eu o floare
Mândră, dulce, răpitoare,
Ca şi florile din mai,
Fiice dulci a unui plai,
Plai râzând de iarbă verde,
Ce se leagănă, se pierde,
Undoind încetişor,
Şoptind şoapte de amor;

[De-aş avea o floricică
Gingaşă şi tinerică,
Ca şi floarea crinului,
Alb ca neaua sânului,
Amalgam de-o roz-albie
Şi de una purpurie,
Cântând vesel şi uşor,
Şoptind şoapte de amor;]

De-aş avea o porumbiţă
Cu chip alb de copiliţă,
Copiliţă blîndişoară,
Ca o zi de primăvară,
Cât îţi ţine ziuliţa
I-aş cînta doina, doiniţa,
I-aş cînta-o-ncetişor,
Şoptind şoapte de amor.

[1866]

* O CĂLĂRIRE ÎN ZORI

A nopţii gigantică umbră uşoară,
Purtată de vînt,
Se-ncovoie tainic, se leagănă, zboară
Din aripi bătînd.

Roz-alb-aurora, cu bucle de aur
Sclipinde-n rubin,
Revarsă din ochii-i de lacrimi tezaur
Pe-a florilor sân;

Răspânde suflarea narciselor albe
Balsamu-i divin,
Şi Chloris din roze îşi pune la salbe
Pe fruntea-i de crin;

Iar rîul suspină de blînda-i durere
Poetic murmur,
Pe-oglinda-i de unde răsfrînge-n tăcere
Fantastic purpur;

Şi pasărea cîntă suspine-imitândă
Un cîntec de-amor,
Ecou-i răspunde cu vocea-i vuindă
La plînsu-i de dor.

Pe cîmp se văd două fiinţe uşoare

Săltânde pe-un cal,
Pe care le-ncinge de flutură-n boare
Subţire voal;

Ca Eol, ce zboară prin valuri şi ţipă
Fugariul uşor
Nechează, s-aruncă de spintecă-n pripă
A negurei flor,

O dalbă fecioară adoarme pe sânul
De-un june frumos,
Astfel cum dormită oftarea, suspinul
În cântul duios;

Iar talia-i naltă, gingaşă, subţire
Se mlădie-n vînt,
Şi negrele-i bucle ondoală-n zefire,
Sclipese fluturând.

I-adoarme pe sînu-i, se leagănă-n braţe
În tandre visări;
Pe cînd ca profume pe blânda ei faţă
Plutese sărutări.

Iar aeru-n munte, în vale vibrează
De tainici oftări;
Căci junele astfel din pieptu-i oftează
În dalbe cîntări:

"Ah ! ascultă, mândruliţă,
Drăguliţă,
Şoapta-mi blîndă de amor,
Să-ţi cînt dulce, dulce tainic,
Cîntul jalnic
Ce-ţi cântam adeseori.

De-ai fi, dragă, zefir dulce,
Care duce
Cu-al său murmur frunze, flori,
Aş fi frunză, aş fi floare,
Aş zburare
Pe-al tău sân gemând de dor;

De-ai fi noapte,-aş fi lumină,
Blîndă, lină,
Te-aş cuprinde c-un suspin
Şi în nunta de iubire,
În unire,
Naşte-am zorii de rubin;

De-aş fi, mîndră, rîuşorul,
Care dorul
Şi-l confie cîmpului,
Ţi-aş spăla c-o sărutare,
Murmurare,
Crinii albi ai sânului !"

Ca Eol, ce zboară prin valuri şi ţipă,
Fugariul uşor
Nechează, s-aruncă de spintecă-n pripă
A negurei flori

Vergina îl strînge pe-amantu-i mai tare
La sânu-i de crin;
Şi faţa-şi ascunde l-a lui sărutare
În păr ebenin.

Iar Eco îşi râde de blîndele plîngeri,
De junii amanţi,
Şi râul repetă ca cântul de îngeri
În repede danţ

"De-aş fi, mândră, râuşorul,
Care dorul
Şi-l confie câmpului,
Ţi-aş spăla c-o sărutare,
Murmurare,
Crinii albi ai sânului !"

[1866]

* DIN STRĂINĂTATE

Cînd tot se-nveseleşte, cînd toţi aci se-ncântă,
Când toţi îşi au plăcerea şi zile fără nori,
Un suflet numai plânge, în doru-i se avântă
L-a patriei dulci plaiuri, la cîmpii-i râzători

Şi inima aceea ce geme de durere
Şi sufletul acela, ce cântă amorţit,
E inima mea tristă, ce n-are mângîiere,
E sufletu-mi, ce arde de dor nemărginit.

Aş vrea să văd acuma natala mea vâlcioară
Scăldată în cristalul pârăului de-argint,
Să văd ce eu atâta iubeam odinioară:
A codrului tenebră, poetic labirint;

Să mai salut o dată colibile din vale,
Dorminde cu un aer de pace; liniştiri
Ce respirau în taină plăceri mai naturale
Visări misterioase, poetice şoptiri.

Aş vrea să am o casă, tăcută, mitutică
În valea mea natală, ce undula în flori,
Să tot privesc la munte în sus cum se ridică,
Pierzându-şi a sa frunte în negură şi nori.

Să mai privesc o dată câmpia-nfloritoare,
Ce zilele-mi copile şi albe le-a ţesut,
Ce auzi odată copila-mi murmurare,
Ce jocurile-mi june, zburdarea mi-a văzut.

Melodica şoptire a râului, ce geme,
Concertul ce-l întoană al păsărilor cor,
Cântarea în cadenţă a frunzelor, ce freme,
Născut-acolo-n mine şoptiri de-un gingaş dor.

Da ! Da ! Aş fi ferice de-aş fi încă o dată
În patria-mi iubită, în locul meu natal,
Să pot a binezice cu mintea-nflăcărată
Visările juniei, visări de-un ideal.

Chiar moartea, ce răspânde teroare-n omenire,
Prin vinele vibrânde gheţoasele-i fiori
Acolo m-ar adoarme în dulce liniştire,
În visuri fericite m-ar duce către nori.

[1868]

* LA BUCOVINA

N-oi uita vreodată, dulce Bucovină,
Geniu-ţi romantic, munţii în, lumină,
Văile în flori,
Râuri resăltânde printre stânce nante,
Apele lucinde-n dalbe diamante
Peste câmpii-n zori.

Ale sorţii mele plângeri şi surise;
Îngânate-n cânturi, îngânate-n vise
Tainic şi uşor,
Toate-mi trec prin gându-mi, trec pe dinainte,
Inima mi-o fură şi cu dulci cuvinte
Îmi şoptesc de dor.

Numai lângă sînu-ţi geniile rele,
Care îmi descântă firul vieţii mele,
Parcă dormita;
Mă lăsară-n pace, ca să cânt în lume,
Să-mi visez o soarte mândră de-al meu nume
Şi de steaua mea.

Când pe bolta brună tremură Selene,
Cu un pas melodic, cu un pas alene
Lin în calea sa,
Eol pe-a sa arpă blând răsunătoare,
Cânt-a nopţii dulce, mistică cântare,
Cânt din Valhala.

Atunci ca şi silful, ce n-adoarme-n pace,
Inima îmi bate, bate, şi nu tace,
Tremură uşor,
În fantazii mândre, ea îşi face cale,
Peste munţi cu codri, peste deal şi vale
Mână a ei dor.

Mână doru-i tainic colo, înspre tine,
Ochiul îmi sclipeşte, genele-mi sunt pline,
Inima mi-e grea;
Astfel, totdeuna cînd gândesc la tine,
Sufletul mi-apasă nauri de suspine,
Bucovina mea !

[1868]

* SPERANŢA

Cum mângâie dulce, alină uşor
Speranţa pe toţi muritorii !
Tristeţă, durere şi lacrimi, amor
Azilul îşi află în sânu-i de dor
Şi pier, cum de boare pier norii.

Precum călătoriul, prin munţi rătăcind,
Prin umbra pădurii cei dese,
La slaba lumină ce-o vede lucind
Aleargă purtat ca de vînt
Din noaptea pădurii de iese:

Aşa şi speranţa - c-un licur uşor,
Cu slaba-i lumină pălindă--

Animă-nc-o dată trermândul picior,
De uită de sarcini, de uită de nori,
Şi unde o vede s-avântă.

La cel ce în carcere plânge amar
Şi blastemă ceriul şi soartea.
La neagra-i durere îi pune hotar,
Făcând să-i apară în negru talar
A lumii paranimfă - moartea.

Şi maicii ce strînge pruncuţu-i la sân,
Privirea de lacrime plină,
Văzînd cum geniile morţii se-nclin
Pe fruntea-i copilă cu spasmuri şi chin,
Speranţa durerea-i alină.

Căci vede surâsu-i de graţie plin
Şi uită pericolul mare,
L-apleacă mai dulce la sânu-i de crin
Şi faţa-i umbreşte cu păr ebenin,
La pieptu-i îl strînge mai tare.

Aşa marinarii, pe mare îmblând,
Izbiţi de talazuri, furtune,
Izbiţi de orcanul gheţos şi urlând,
Speranţa îi face de uită de vânt,
Şi speră la timpuri mai bune.
Aşa virtuoşii murind nu desper,
Speranţa-a lor frunte-nsenină,
Speranţa cea dulce de plată în ceri,
Îi face de uită de-a morţii dureri,
Pleoapele-n pace le-nchină.

Cum mângâie dulce, alină uşor
Speranţa pe toţi muritorii!
Tristeţă, durere şi lacrimi, amor
Azilul îşi află în sânu-i de dor
Şi pier, cum de boare pier norii.

1868

* MISTERELE NOPŢII

Când din stele auroase
Noaptea vine-ncetişor,
Cu-a ei umbre suspinânde,
Cu-a ei silfe şopotinde,

Cu-a ei vise de amor;

Câte inimi în plăcere
Îi resaltă uşurel!
Dar pe câte dureroase
Cântu-i mistic le apasă,
Cântu-i blând, încetinel.

Două umbre, albicioase
Ca şi fulgii de ninsori,
Razele din alba lună
Mi le torc, mi le-mpreună
Pentru-ntregul viitoriu,
Iar doi îngeri cântă-n plângeri,
Plâng în noapte dureros,
Şi se sting ca două stele,
Care-n nuntă, uşurele,
Se cunun căzânde jos.

Într-un cuib de turturele
Ca şi fluturii de-uşor
Saltă Eros nebuneşte,
Îl dezmiardă, l-âncălzeşte
Cu un vis de tainic dor;

Iar în norul de profume
Două suflete de flori
Le desparte-a nopţii mire
Cu fantastica-i şoptire,
Le resfirâ, până mor.

Când pe stele aurie
Noaptea doarme uşuel,
Câte mime râzânde,
Dar pe câte suspinânde
Le delasă-ncetinel !

Dar aşa ni e destinul
Vitreg prea adeseori.
Unui lumea-i acordează,
Iar pe altul îl botează
Cu-a lui rouă de plânsori.
1866

* SPRE SUVENIRE

fratelui Greâoriu Dragoş

Dacă vreodată în lunga-ţi cale,
Te-i simţi, frate, nenorocit,
Pieptul în chinuri, inima-n jale,
Viaţa-ţi de lacremi o tristă vale
Ochiu-ţi în plângeri de dor răpit
Când fără soarte, fără de nume,
Te-i vedea singur... despreţuit,
Un singur suflet nu-i avea-n lume,
Luptând cu-a vieţii valuri în spume,
Un suflet care te-ar fi iubit;
Când fug amicii de lângă tine;
Când plângi de Soarte-ţi trist, părăsit:
Gândeşte-atuncea şi tu la mine,
Nici eu în lume n-o duc mai bine,
Şi eu sunt, frate, nenorocit.

1866

* HORIA

Să priveasc-Ardealul lunei i-e ruşine
Că-a robit copii-i pe sub mâni streine.

Ci-ntr-un nor de abur, într-un vă1 de ceaţă,
Îşi ascunde tristă galbena ei faţă.

Horia pe-un munte falnic stă călare:
O coroană sură munţilor se pare,
Iar Carpaţii ţepeni îngropaţi în nori
Îşi vuiau prin tunet gândurile lor.

- Eu am, zise-un tunet, suflet mare, greu,
Dar mai mare suflet bate-n pieptul său

Fruntea-mi este albă ca de ani o mie,
Dară a lui nume mai mult o să ţie.

- Nalţi suntem noi munţii, zise-un vechi Carpat,
Dar el e mai mare, că ni-i împărat.

Atunci luna iese, norilor regină,
Fruntea lui cea pală roşu o-nsenină,

Galbenele-i raze încing fruntea-i rece,
Că părea din munte diadem de rege.

Şi un stol de vulturi muntele-ncongior,
Cugetând că-i Joe, dumnezeul lor,

Când în miezul nopţii, cununat cu nimb,
Fulgere aruncă sus de pe Olimp.

1866

* FRL1TOASĂ-1...

În lacul cel verde şi lin
Răsfrânge-se cerul senin,
Cu norii cei albi de argint,
Cu soarele nori sfâşâind.
Dumbrava cea verde pe mal
S-oglindă in umedul val,
O stâncă stârpită de ger
Înalţ-a ei frunte spre cer.
Pe stânca sfărmată mă sui,
Gândirilor aripi le pui;
De-acolo cu ochiul uimit
Eu caut colo-n răsărit
Şi caut cu sufletul dus
La cerul pierdut în apus.
Cobor apoi stânca în jos,
Mă culc între flori cu miros,
Ascult la a valului cânt,
La gemătul dulce din vânt.
Natura de jur, împrejur.
Pe sus e o boltă de-azur,
Pe jos e un verde covor,
Ţesut cu mii tinere flori.
Văd apa ce tremură lin
Cum vântul o-ncruntă-n suspin
Simt zefiri cu-aripi de fiori
Muiate în miros de flori,
Văd lebede, barcă de vânt,
Prin unde din aripe dând,
Văd fluturi albaştri, uşori,
Roind si bând miere din flori.
De ce nu am aripi să zbor,
M-aş face un flutur uşor,
Un flutur uşor şi gentil
Cu suflet voios de copil,
M-aş pune pe-o floare de crin
Să-i beau sufleţelul din sân,
Căci am eu pe-o floare necaz,
Frumoasă-i ca ziua de azi!

[1866]

* LIDA

Marea-i tristă-n vântul serei.
Pe ruini ce se deşir
Lida vede-icoana mării
Şi pe faţă-i plâng gândiri.

Blonda Lid-amor gândeşte.
Marea vede chipu-i pal
Şi-n adâncu-i zugrăveşte
Prin ruini un ideal.

Un pescar pe ţărmuri trece
Şi din placa de argint
Vede zâna tristă, rece
Prin risipe rătăcind.

Peste-un an în nopţi de vară,
Vezi pe luciul vagabond
Cu pescaru-n luntre zboară
Al ruinei geniu blond.

[1866]

*ONDINA

(Fantezie)

L-al orelor zilei şirag râzător
Se-nşir cele negre şi mute
Ce poartă în suflet mistere de-amor
Pălite, sublime, tăcute.
Şi noaptea din nori
Pe-aripi de fiori
Atinge uşoară, cu gândul,

Pământul.

Pe-un cal care soarbe prin nările-i foc,

Din ceaţă pustie şi rece
Un june pe vânturi, cu capul în joc,
Cu clipa gândirei se-ntrece
Şi calu-i turbat

Zbura necurmat
Mânat ca de-a spaimelor zână
Bătrână

Pe aripi de munte şi stânci de asfalt
Castelul se nalţă, se-ncruntă
Şi creştetu-i negru şi creştetu-i nalt
De nauri şi ani se-ncăruntă,
Dar astăzi e viu
Şi-n ton auriu
Răsună din umbra cea mar
Cântare.

În mii de lumine ferestrele ard,
Prin cari se văd trecătoare
Prin tactul cântărei sublime de bard
Cum danţă la umbre uşoare,
Cum danţă uşor
Dulci vise de-amor.
Palatul părea în magie
Aurie.

Ca cerbul ce s-alţă în creştet de stânci,
Urmat de săgeat-arzătoare,
E calul ce sare prăpastii adânci
În zboru-i putemic şi mare,
Cu nara arzând,
Cu coama pe vânt,
O dată-ncă pinten l-împunge
Şi-ajunge.

Iar junele sare uşor de pe el
Sub mantă-i purtând mandolină,
Cu inima plină de-amoru-i fidel,
Cu mintea de visure plină,
De grile de fier
Al meu cavaler
S-avântă cătând pe fereastă
Şi-adastă:

Ca gânduri palide din ore dalbe
Zboară danţândele fiinţe albe,
Par aromatele suflete line
Duse de zeifirii de grin grădine,
În coruri nimfele cântă la hore
Şi gem în lirele blânde, sonore,
Ascunse gândure de dor de ducă
Triste şi palide ca o nălucă,
Apoi în citere ele-ncordară

Şi plin şi limpede încet cântară
Glas a trecutului, ce însenină
Mintea cea turbure de gânduri plină:

Pe râul dorului, mânat de vânture,
Veni odat'
Pe-un vas cu vâslele muiate-n cânture,
Lin-âmpărat.

Venit-a regele să calce văile
Cătând o sor',
Eroi se-ninimă şi plâng femeile
De-a lui amor.

El fură munţilor ecauri tinere,
Cântul la dor,
Răpeşte buzelor naivei Vinere
Vorba d-amor.

Pe munţi în negură, pe stânci de cremene,
El a cătat
O albă vergină, să-i fie gemene
Şi te-a aflat.

Tu eşti cântărilor sororă gemene,
Sufletul lor,
Regele inimei trebuie să-ţi semene
Ca vis cu dor.

In tine vede-se că e în ceriure
Un Dumnezeu,
Purtând simetria şi-a ei misterure
În gândul său.

Mână dar coardele unele-ntr-altele,
Mână-le lin.
Căci ca în sufletu-ţi n-a găsit altele
Regele Lin.

Cântă cu doliul, ce-l varsă belele
Când plâng de-amor,
Să creadă lumile, să creadă stelele
Că-i tactul lor.

Cum zboară îngerii din stele-n stele,
Barzii zbor, flutură printr-a lor bele;
Din lungul horelor amestecate
Barzii ridic-a lor glasuri bărbate.
Arpele-n cântece par că se sfarmă
Când gem cu sufletul, când zic de-alarmă.
Muzica sferelor: Seraphi adoară
Inima lumilor ce-o încongioară,
Dictând în cântece de fericire
Stelelor tactul lor să le inspire.
Cum din colorile ce se îmbină
Naşte a soarelui albă lumină,
Astfel prin vocile răsunătoare
Curge-astă mistică, dulce cântare:

Ondină,
Cu ochi de dulce lumină,
Cu bucle ce-nvăluie-n aur
Tezaur!

Idce,
Pierdută-ntr-o palidă fce
Din planul Genezei, ce-aleargă
Ne-ntreagă!

Să-nvii vii
Şi stânca de care râd timpii
Şi tot ce mai e-n nesimţire
În fire ?

Vin' dară,
Căci ochiu-ţi e viaţă şi pară,
Şi sufletu-ţi, blândă magie
Ce-nvie.

Să cânte
Ce secoli tăcu înainte,
Şi-a munţilor creştete nalte
Să salte.

Şi din amestecul de vise dalbe,
Dentre dănţândele fiinţe albe,
Iese, cum cântecul dintre suspine,
Regina albelor nopţii regine.
Păru-i ca aurul faţa-ncadrează,
Cunună-n undele-i se furişează.

Pe-o liră gingaşă şi argintie
Mânuţa-i coardele le-ncurcă vie
Şi cum din zilele poetici, june,
A idealului iese minune,
Astfel prin notele lirei de-amor
Glasul ei tremură, dulce uşor:

Liră spartă-n stânca lume,
Suflet stins, muiat în nor.
Plâns amar luat de glume,
Adevărul vrăjitor:

E fiinţa-mi tremurândă
Care trece-n infinit,
Ca un fulger fără ţintă,
Ca un cap fără zenit.

Și din chinuri ce mă-neacă,
Eu sorb mirul cel curat
Cum o lebădă se pleacă,
Bând din lacul îngheţat.

Şi cu moartea cea adâncă
Am schimbat al vieţei gând.
Am fost vultur pe o stâncă,
Sunt o cruce pe-un mormânt.

Care-i scopul vieţei mele,
Întreb sufletu-mpietrit?
Ochiu-i stins, buzele mele
De dureri a-nvineţit

Crucea-mi pare gânditoare,
Parca arde-a vieţii-mi tort
Şi prin neguri, mormântare
Privesc, faţa mea de mort
Dar atunci când albe zâne
S-or privi-n sufletul meu,
A! gândiţi, gândiţi la mine
Că am fost în lume eu.

Un murmur fceric dezmiardă doios
A salei tăcere senină,
Prin bolta ferestrei, arcată pompos,
S-aude vibrând mandolină,

Ş-un eco uşor,
Setos de amor,
Se-neacă-ntr-a mandolei strune
Nebune.

Şi toată viaţa lui, tot ce-a cules
Din unde, din munte, din vale,
Tot sufletu-i june, tot scumpu-i eres
Îl pierde în coardele sale.
Vărsându-1 cu dor,
Plângând râzător,
Ei cântă cu buze de miere
Durere:

„De ce nu-s o floare uscată de vânt
Şi pală ca fruntea pe moarte.
Ce mila o pierde prin cruci de mormânt
Cu miros strivit, fără soarte,
C-atunci m-ai lua,
La mine-ai căta
Gândindă, cum e trecătoare
O floare.

Dar eu nu-s, copilă, decât un amor
Ce arde-n o inimă june,
Un glas de pe buze aprinse de dor,
O mimte pustie, nebună
Şi dulce descânt
Pe coarde de-argint,
Când palida mea nebunie
Învie.

Dar am o câmpie ce undoie-n flori,
Câmpia speranţelor mele.
Acolo te-asteaptă râzândele zori,
Pletindu-ţi coroană de stele.
S-aduci prin amor
De viaţă fior,
În câmpul speranţelar vină,
Ondină !"
[1866]

* CE-ŢI DORESC EU ŢIE, DULCE ROMÂNIE

Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie,
Ţara mea de glorii, ţara mea de dor?
Braţele nervoase, arma de tărie,

La trecutu-ţi mare, mare viitor
Fiarbă vinu-n cupe, spumege pocalul,
Dacă fiii-ţi mârdri aste le nutresc;
Căci rămâne stânca, deşi moare valul,
Dulce Românie, asta ţi-o doresc.
Vis de răzbunare negru ca mormântul
Spada ta de sânge duşman fumegând,
Şi deasupra idrei fluture cu vântul
Visul tău de glorii falnic triumfând,
Spună lumii large steaguri tricoloare,
Spună ce-i poporul mare, românesc,
Când s-aprinde sacru candida-i vâlvoare,
Dulce Românie, asta ţi-o doresc.

Îngerul iubirii, îngerul de pace,
Pe altarul Vestei tainic surâzând,
Ce pe Marte-n glorii să orbească-l face,
Când cu lampa-i zboară lumea luminând,
El pe sânu-ţi vergin încă să coboare,
Guste fericirea raiului ceresc,
Tu îl strânge-n braţe, tu îi fă altare
Dulce Românie, asta ţi-o doresc.

Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie
Tânără mireasă, mamă cu amor !
Fiii tăi trăiască numai ân frăţie
Ca a nopţii stele, ca a zilei zori,
Viaţa în vecie, glorii, bucurie,
Arme cu tărie, suflet românesc,
Vis de vitejie, fală şi mândrie,
Dulce Românie, asta ţi-o doresec!
[1867]

* LA HELIADE

De mi-ar permite-Apolon s-aleg dintre cununе,
Ghirlanda n-aş alege-o de flori plăpânde, june,
Ci falnica cunună a bardului bătrân;
Eu n-aş alege lira vibrândă de iubire,
Ci ccea care falnic îmi cântă de mărire,
Cu focul albei Veste aprinde al meu sân.

Ghirlanda ce se-nsoară cu silfele uşoare,
Pe fruntea inspirată, pe fruntea-nspirătoare,
De bucle-ncungiurată, blondine, undoind,
Plăcută-i a ghirlandă -- sublimă însă este
Cununa cea de laur, ce sântă se-mpleteşte
Pe fruntea cea umbrită de bucle de argint.

Ca visul e cântarea ce-o-ntoană Eol dulce,
Când silfele vin jalnic prin lilii să se culce,
Să doarmă somn de îngeri pe sânul alb de flori;
Sublim însă e cântul când ţipă şi ia-n goană
Talazurile negre ce turbă, se răstoamă,
Şi spumegă ca furii şi urlă-ngrozitoriu.

Astfeli îţi e cântarea, bătrâne Heliade.
Cum curge profeţia unei Ieremiade,
Cum se răzbun-un vifor zburând din nor în nor.
Ruga-m-aş la Erato să cânt ca Tine, barde,
De nu în viaţa-mi toată, dar cântecu-mi de moarte
Să fie ca "Blăstemu"- Ţi... să-l cânt, apoi să mor.
[1867]

* NU E STELUŢĂ

Nu e steluţă tremurătoare
Să nu gândească în drum de nor
La altă steauă strălucitoare,
La alt amor.

Numai o viaţă pe gând de moarte,
Numai o frunte ce-a-ngălbenit,
Numai un aton fără de soarte
Nu e iubit.

Galbena steauă fără lumină,
Altar să n-aibă un Dumnezeu,
Este-al meu suflet care declină,
Sufletul meu!
[1867]

* DIN LIRA SPARTĂ...

Din lira spartă a mea cântare
Zboar-amorţită, un glas de vânt,
Să se oprească tânguitoare
Pe un mormânt!

Oare femeia pe care mie
Dumnezeu sântul o-a destinat
In patu-acela de cununie
S-a-nfăşurat?

O caut, gându-mi şi-o-nchipuieşte,

Dar n-am văzut-o de când eu sunt...
Oare amorul ce îmi zâmbeşte
E in mormânt?

[1867]

* FILOSOFIA COPILEI

Glasul plăcerei dulce iubit
Cheamă gândirea pe a mea frunte,
Ce zboară tainic ca şi o luntre
În oceanu-i nemărginit.

Stelele toate angeli îi par,
Angeli cu aripi strălucitoare,
A căror inimi tremurătoare
Candele d-aur nouă mi-apar.

Falnică-i pare legea Creării,
Lumi ce de focuri în lumi înot,
Candeli aprinse lui Zebaot,
Ce ard topirei şi renvierei.

Dar mai putemic, mai nalt, mai dulce
Îi pare legea de a iubi,
Fără ea nu e de a trăi,
Fără ea omul ca stins se duce.

De-accea nu voi ca eu să fiu:
Pală idce-a Dumnezeirei,
Şotă copilă a nesimţirei,
Foc mort ce pare a arde viu.

Ci voi să-mi caut pe-ntinsa lume
O frunte albă să o desmierd
Şi-n ea gândirea mea să o pierd,
Cum pierde-un eco pribeagul nume.
Să-ncunun capul unui iubit
Cu vise d-aur în rai ţesute,
Până ce ginii necunoscute
Mi-ar rumpe lanţul d-a fi trăit.

[1867]

* LA O ARTISTĂ

Ca a nopţii poezie,
Cu-ntunerecul talar,
Când se-mbină, se-mlădie
C-un glas tainic, lin, amar.

Tu cântare întrupată!
De-al aplauzelor flor,
Apărând divinizată,
Răpişi sufletu-mi în dor.

Ca zefirii ce adie
Cânturi dulci ca un fior,
Când prin flori de iasomie
Îşi sting sufletele lor,
Astfeli notele murinde,
Blânde, palide, încet,
Zbor sub mâna-ţi tremurânde,
Ca dulci gânduri de poet.

Sau ca lira sfărâmată,
Ce răsgeme-ngrozitoriu
Când o mână îngheţată
Rumpe coardele-n fior,
Astfeli mâna-ţi tremurândă
Bate-un cântec mort şi viu.
Ca furtuna descrescândă
Care muge a pustiu.

Eşti tu nota rătăcită
Din cântarea sferelor,
Ce etemă, nefinită
Îngerii o cântă-n cor?
Eşti fiinţa-armonioasă
Ce-o gândi un serafin,
Când pe lira-i tânguioasă
Mâna cântecul divin?

Ah, ca visul ce se-mbină
Palid, lin, încetişor,
Cu o rază de lumină.
Ce-arde geana ochilor;
Tu cântare întrupată !
De-al aplauzelor flor
Dispărând divinizată,
Răpişi sufletu-mi în dor.

[1868]

* VIAŢA MEA FU ZIUĂ

Viata mea fu ziuă şi ceru-mi un senin,
Speranţa, steaua de-aur mie-mi lucea în sân

Până ce-ntr-al meu suflet dodat-ai apărut
O, îngere căzut!

Şi două stele negre luciră-n nengri foc
Pe cerul vieţei mele; - iar geniul-noroc
Mă lasă-n lume singur, dispare în abis
De nour şi de vis.

O rază din privire-ţi viaţa mi-a-nnegrit,
Din sânul meu speranţa divină a fugit;
Norocul şi-a stins steaua; de m-ai iubi măcar,
O înger de amar !

Dar nu!... Din lumea-mi neagră tu zbori în calea ta,
Sub pasul tău pe-arenă de aur vei călca,
Când eu pierdut în noapte-mi nimic nu mai sperez,
Ci vecinic te visez.

[1868]

* NUMAI POETUL...

Lumea toată-i trecătoare.
Oamenii se trec şi mor
Ca şi miile de unde;
Ce un suflet le pătrunde,
Treierând necontenit
Sânul mărei infinit.

Numai poetul,
Ca pasări ce zboară
Deasupra valurilor,
Trece peste nemărginirea timpului
În ramurile gândului,
În sfintele lunci,
Unde pasări ca el
Se-ntrec în cântări.

[1868]

* AMORUL UNEI MARMURE

Oştirile-i alungă în spaimă îngheţată,
Cu sufletu-n ruină, un rege-asirian,
Cum stâncelor aruncă durerea-i înspumată
Gemândul uragan.

De ce nu sunt un rege să sfarm cu-a mea durere,
De ce nu sunt Satana, de ce nu-s Dumnezeu,
Să fac să rump-o lume ce sfâşie-n tăcere
Zdrobit sufletul meu.

Un leu pustiei rage turbarea lui fugindă,
Un ocean se-mbată pe-al vânturilor joc,
Şi norii-şi spun în tunet durerea lor mugindă,
Gândirile de foc.

Eu singur n-am cui spune cumplita mea durere,
Eu singur n-am cui spune nebunul meu amor,
Căci mie mi-a dat soartea amara mângâiere
O piatră să ador.

Murindului speranţa, turbării răzbunarea
Profetului blestemul, credinţei Dumnezeu,
La sinucid o umbră ce-i sperie desperarea,
Nimic, nimica eu.

Nimica, doar icoana-ţi, care mă învenină,
Nimic, doar suvenirea surâsului tău lin,
Nimic decât o rază din faţa ta senină,
Din ochiul tău senin.

Şi te iubesc, copilă, cum repedea junie
Iubeşte-n ochi de flacări a zilelor noroc,
Iubesc precum iubeşte pe-o albă vijelie
Un ocean de foc.

Din ochi de-ar soarbe geniu slăbita mea privire
De-ar tremura la sânu-mi gingaşul tău mijloc,
Ai pune pe-a mea frunte în vise de mărire
Un diadem de foc,

Şi-aş pune soartea lumii pe buza-ţi purpurie,
Aş pune lege lumii râzândul tău delir,
Aş face al tău zâmbet un secol de orgie,
Şi lacrimile-ţi mir.

Căci te iubesc, copilă, ca zeul nemurirea,
Ca preotul altariul, ca spaima un azil;
Ca sceptrul mâna blândă, ca vulturul mărirea,
Ca visul pe-un copil.

Şi pasu-n urma-ţi zboară c-o tainică mânie,

Ca un smintit ce cată cu ochiu-ngălbenit,
Cu fruntea-nvineţită, cu faţa cenuşie
Icoana ce-a iubit.

[1868]

* JUNII CORUPŢI

La voi cobor acuma, voi suflete-amăgite,
Şi ca să vă ard fierea, o, spirite-ameţite,
Blăstemul îl invoc;
Blăstemul mizantropic, cu vânăta lui gheară,
Ca să vă scriu pe frunte, ca vita ce se-nfiară
Cu fierul ars în foc.

Deşi ştiu e-a mea liră d-a surda o să bată
În preajma minţii voastre de patimi îmbătată,
De-al patimilor dor;
În preajma minţii voastre ucisă de orgie,
Şi putredă de spasmuri, şi arsă de beţie,
Şi seacă de amor.

O fiarbă-vă mânia în vinele stocite,
În ochii stinşi de moarte, pe frunţi învineţite
De sânge putrezit;
Că-n veci nu se va teme Profetul vreodată
De braţele slăbite, puterea leşinată
A junelui cănit.

Ce am de-alege oare în seaca-vă fiinţă?
Ce foc făr-a se stinge, ce drept făr' să nu minţă,
O, oameni morţi de vii !
Să vă admir curagiul în vinure vărsatc,
În sticle sfărâmate, hurii neruşinate
Ce chiuie-n orgit?

Vă văd lungiţi pe patul juneţii ce-aţi spurcat-o,
Suflând din gură boala vieţii ce-aţi urmat-o,
Şi arşi pân-în rărunchi;
Sau bestiilor cari pe azi îl ţin în fiară,
Cum linguşiţi privirea cea stearpă şi amară,
Cum căderi în genunchi !

Sculaţi-vă!... căci anii trecutului se-nşiră,
În şiruri triumfale stindardul îl resfiră,
Căci Roma a-nviat;
Din nou prin glorii calcă, cu faţa înzeită,
Cu faclele nestinse, puterea-i împietrită,

Poporul împărat.

Sculaţi-vă!... căci tromba de moarte, purtătoare
Cu glasul ei lugubru răcneşte la popoare
Ca leul spăriat;
Tot ce respiră-i liber, a tuturor e lumea,
Dreptatea, libertatea nu sunt numai un nume,
Ci-aievea s-au serbat,

Încingeţi-vă spada la danţul cel de moarte,
Aci vă poarte vântul, cum ştie să vă poarte
A ţopăi în joc!
Aci vă duceţi valuri în mit batalioane,
Cum în păduri aprinse, mânat de uragane,
Diluviul de foc.

Vedeţi cum urna creapă, cenuşa reînvie,
Cum murmură trecutul cu glas de bătălie
Poporului roman;
Cum umbrele se-mbracă în zale ferecate.
Şi frunţile cărunte le nalţă de departe
Un Cesar, un Traian.
Cad putredele tronuri în marea de urgie,
Se sfarmă deodată cu lanţul de sclavie
Şi sceptrele de fier;
În două părţi infernal portalele-şi deschide,
Spre-a încăpea cu mia răsufletele hâde
Tiranilor ce pier!

.....

În darn răsună voacea-mi de eco repeţită,
Vă zguduie arama urechea amorţită
Şi simţul leşinat
Virtutea despletită şi patria-ne zeie
Nu pot ca să aprinză o singură scânteie
În sufletu-ngheţat.

Şi singur stau şi caut, ca uliul care cată
În inima junimii de viaţa-i dezbrăcată
Un stârv spre-a-l sfâşia;
Ca pasărea de zboru-i din ceriuri dizmeţită,
Ca muntele ce-n frunte-i de nouri încreţită
Un trăsnet ar purta.

Dar cel puţin nu spuneţi că aveţi simţiminte,
Că-n veci nu se îmbracă în veştede vesminte

Misteriul cel sânt;
Căci vorba voastră sună ca plâns la cununie,
Ca cobea ce îngână un cânt de veselie,
Ca râsul la mormânt.

[1869]

* LA O ARTISTĂ

I
Credeam ieri că steaua-ţi e-un suflet de înger
Ce tremură-n ceruri, un cuget de aur
Ce-arunc-a lui raze-n o luncă de laur
Cu-al cântului dar,

Iar tu, interpretă-a cereştilor plângeri,
Credeam că eşti chipul ce palida stelă
Aruncă pe-o frunte de undă rebelă,

Pe valul amar.

Dar astăzi poetul cu inima-n ceruri,

Răpit d-a ta voce în rai de misteruri,
Ş-aduce aminte că-n cerul deschis
Văzut-a un geniu cântând Reveria,
Pe-o arpă de aur, c-un Ave Maria
Şi-n tine revede sublimul său vis.

II

Cum lebăda viaţa ei toată visează un cântec divin,
Nu cântecul undei murinde pe luciul mărei senin,

Cum galbena luncă visează o iarnă întreagă de-un cânt,
Nu cântecul iernei cel aspru, nu arpa lui Eol în vânt,

Ci lebăda cântecul morţii, al morţii cu chipul ei drag,
Iar lunca visează de doina voinicului celui pribeag
Astfel România, uitată-n Carpatul cel ars şi bătrân,
Visat-a de glasul tău dulce, de cântu-ţi de dorure plin.

Cum lebăda ştie că glasul ce iese din luciul adânc
Sunt inimi de lebede stinse ce-n valuri eterne se plâng,

Astfel România, ea ştie că glasul tău dulce divin
Italia, sora ei, numai putut-a să-1 aibe în sân.

Ea dară acum te salută, ea-n visul ei te-a presupus
Tu vii ca un cântec de soră la sora ce-n lume s-a dus.

[1869]

* AMICULUI F. I.

Visuri trecute, uscate flori
Ce-aţi fost viaţa vieţii mele,
Când vă urmam eu, căzânde stele,
Cum ochiul urmă un meteor,

V-aţi dus cu anii-mi, ducu-vă dorul,
Precum cu toamna frunzele trec;
Buza mi-e rece, sufletul sec,
Viaţa mea curge uitând izvorul.

Candel-a ştersei d-argint icoane
A lui Apolon, crezului meu,
Mă topese tainic, însă mereu
De ale patimelor orcane.

Sau ca un nour gonit de vânt,
Alerg pe calea vieţii mele,
O buhă care, ţipând a jele,

Bântuie urma unui mormânt.

Viaţa-mi se scurge ca şi murmura
Ce-o suflă-un crivăţ printre pustii,
Mă usc ca crucea pusă-n câmpii
Şi de blăsteme mi-e neagră gura.

Îmi târăsc soarta ca un vultur
Ce îşi târăşte aripa frântă,
Vicolul iernii moarte îi cântă,
Moartea, îi râde tot de-mpregiur.

Am uitat mamă, am uitat tată.
Am uitat lege, am uitat tot;
Mintea mi-e seacă, gândul netot,
Pustiul arde-n inimea-mi beată.

Numa, prin chaos tu îmi apari,
Cum pintre valuri a navei velă.

Cum pintre nouri galbenă stelă
Prin neagra noapte cum un fanar.

Te văd adesea frunte senină
Ca şi gândirea lui Dumnzneu.
Sufletu-ţi arde-n sufletul meu
C-o flamă dulce, tainică, lină.

Gândind la tine nu voi să mor,
Îmi blastăm însuşi eu mântuirea,
Orb, nebun, care blastămă firea,
Ce-ar vrea din frunte-i să sting-un nor.

Dar dacă gândul zilelor mele
Se stinse-n mintea lui Dumnezeu,
Şi dacă pentru sufletul meu
Nu-i loc aicea, ci numa-n stele:

Voiu, când mi-or duce îngerii săi
Palida-mi umbră în albul munte,
Să-mi pui cununa pe a mea frunte
Şi să-mi pui lira de căpătâi.

* LA MOARTEA PRINCIPELUI STIRBEY

Turnurile mişcă-n doliu a lor inimi de aramă
Şi un înger cu-aripi negre, cu diademă de spini,
Cu cântarea-i plângătoare lumea mişcă, lumea cheamă,
Precum mişcă vântu-n cântec faţa mării de senin:

Şi cu ochiul plin de lacrimi naţiunea cea română,
Care are-n mii de inimi sufletul ei tremurând,
Vede cum prin nori se stinge stea cu flacără divină
Şi aude-n cer un tunet şi un gemet pe pământ...

A-ntristării neagră-aripă peste lume se întinde,
Totul tace, căci durerea este mută ca un gând,
Lumea azi nimic nu vede, ochiu-i nimic nu cuprinde,
Decât curse-acelui astru ce se sparge p-un mormânt

Cine-i acvila ce cade? Cine-i stânca ce se sfarmă?
Cine-i leul ce închide cu durere ochii săi?
Cine-i tunetul ce moare umplând lumea de alarmă?...
- Este domnul României: Barbu Dimitrie Ştirbey!...

[1869]

* DE-AŞ MURI ORI DE-AI MURI

C-o bucurie tristă te ţin acum în braţe.
Privire în privire şi sân la sân trăim,

Şi gura ta-mi surâde, şi ochii tăi mă-nvaţă

Când ţinem fericirea pe sân cum s-o iubim.

Dar de-oi muri vreodată, copilă gânditoare,
Crezi c-o să-ncet din stele mai mult a te iubi
Ş-o să petrec în pace prin lumile de soare,
În care-oi dăinui ?

Nu, nu, copilă scumpă!... De-i auzi în noapte,
Când vei veghea în rugă la candela de-argint,

De-i auzi cum tristă aripa unei şoapte

Te-atinge aiurind,

De-i auzi vreo arpă sfărmată, plângătoare,

Vuind ca jalea neagră ce geme prin ruini,
Să ştii că prin a nopţii de întuneric mare,
La tine, înger, vin !

Şi să-mi deschizi fereastra, să trec o boare sântă
Prin oalele uitate de veştejite flori,

Să mângâi cu suflarea-mi a ta faţă pălindă,

Ochii tăi gânditori.

Dar de-i muri tu, înger de palidă lumină,
O, ce m-aş face-atuncea, mărite Dumnezeu?
O să te plâng cu vântul ce fluieră-n ruină
În rece zborul său?

Înger venit din ceriuri, oi plânge al tău nume,
L-oi sămăna-n flori palizi şi-n stelele de foc,
Cânta-te-aş ca şi râul cel scuturat de spume
În nopţi ce stau pe loc.

Şi aş primbla durerea-mi pe mări necunoscute,
Prin stânci ce stau în aer, prin munţi cu cap de fier,
Prin selbele bătrîne şi prin pustii tăcute
Prin nourii din ceriu.

Pân' ce bătrân şi palid, cu cap pleşuv ca stânca,
Aş rumpe de pe liră-mi coarde ce nu mai sun'

Şi aş culca în piatră inima mea adâncă,
Cu dorul ei nebun.

[1869]

* UNDA SPUMĂ

Unda spumă, vântul trece
Cu suflarea-i rece
Peste marea ce suspina
Tristă, dar senină.

Cum nu-s vântul ce aleargă
Pe oglinda largă,
Luciul apei de-l încruntă

Cu undă măruntă?

Căci aş trece suvenire
Blândă de iubire,
Peste-o mare de misteruri
Ce coprinde ceruri,

Printre visele amare
A copilei care
O ador, o cânt cum cântâ
Harfa pe o sântă.

[1869]

* PRIN NOPŢI TĂCUTE

Prin nopţi tăcute,
Prin lunce mute,
Prin vântul iute,
Aud un glass
Din nor ce trece,
Din luna rece,
Din visuri sece,
Văd un obraz.

Lumea senină,
Luna cea plină
Şi marea lină
Icoană-i sânt;
Ochiu-mi o cată
In lumea lată,

Cu mintea beată
Eu plâng şi cânt.

[1869]

* CÂND PRIVEŞTI OGLINDA MĂREI

Când priveşti oglinda mărei,
Vezi în ea
Ţărmuri verzi şi cerul sarei,
Nor şi stea.
Unda-n plesnetul ei geme
Şi Eol
Sună-n papura ce freme
Barcarol.

Un minut dacă te-ai pierde,
Tu, măcar;
Sub noianul mărei verde
Şi amar,
Colo-n umeda-i pustie,
Ca-n sicriu,
Te-ai simţi pe vecinicie
Mort de viu.

Vezi pe buza mea pălită
Un surâs,
Vezi pe fruntea-mi liniştită
Dulce vis,
Şi al luncei vânt de vară
Călduros
Cântă-n lira mea amară
Languros.

De-ai pătrunde c-o privire
Al meu sân,
Să vezi marea-i de mâhnire
Şi venin,
Ai cunoaşte-atuncea bine
Traiul meu:
Suflet mort, zâmbiri senine -
Iată eu.

[1869]

* CIND...

Când tuna prin nouri pe lume veghează,

Când fiece undă se-mbracă c-o rază,
Când cântă ai somnului ginii nătângi,
Tu tremuri şi plângi.

Când tuna aruncă o pală lumină
Prin merii în floare-nşiraţi în grădină,
La trunchiul unuia pe tine te-aştept,
Visând de deştept.

Când soarele arde şi ceru-i văpaie,
Pe-a lacului valuri profunde bălaie,
Pe-o barcă împinsă de valuri ce merg,
La tine alerg.

Când vântul e-o taină, când frunza e mută,
Misterul surâde prin lumea tăcută,
Culeg pe-a ta frunte sublime visări,
Pe ochi sărutări.

Amorul îşi moaie aripele-i stinse,
Tu-nchizi surâzând lungi genele-ţi plânse
Şi fruntea mea pală pe pieptu-ţi aşezi,
Surâzi şi veghezi.

Nebună copilă, ce-amesteci plăcerea
Cu lacrimi pe care le paşte durerea,
Nebună copilă cu-amorul ceresc,
O, cât te iubesc!

[1869]

* REPLICI

POETUL

Tu eşti o undă, eu sunt o zare,
Eu sunt un ţărmur, tu eşti o mare,
Tu eşti o noapte, eu sunt o stea
Iubita mea.

IUBITA

Tu eşti o ziuă, eu sunt un soare,
Eu sunt un flutur, tu eşti o floare,
Eu sunt un templu, tu eşti un zeu -
Iubitul meu.

Tu eşti un rege, eu sunt regină,

Eu sunt un caos, to o lumină,
Eu sunt o arpă muiată-n vânt -
Tu eşti un cânt.

POETUL

Tu eşti o frunte, eu sunt o stemă,
Eu sunt un geniu, tu o problemă,
Privesc în ochii-ţi să te ghicesc
Şi te iubesc!

IUBITA
Îti par o noapte, îti par o taină
Mutată-n pala a umbrei haină,
Iţi par un cântec sublim încet
Iubit poet ?

O, tot ce-i mistic, iubite barde,
În acest suflet ce ţie-ţi arde,
Nimica nu e, nimic al meu -
E tot al tău.

[1869]

* CÂND MAREA...

Când marea turbează de valuri împinsă
Şi-şi scutură coama de spume şi vânt,
Cînd nori-alung ziua din lumea cea plânsă,
Când tunete cânt,

Atunci printre nouri, prin vânt şi prin unde
O rază de aur se toarce uşor
Şi-n fundul sălbatec al mării pătrunde
Prin vânt şi prin nor.

Ce caută raza din ceruri venită,
Din galbena steauă ce-aleargă prin cer,
Ce caută-n mare, în noaptea-i cemită
Und' razele pier?

În fundul cel umed al mării turbate,
În lumea-i noptoasă, în sânu-i de-amar,
Luceşte o steauă în piatră schimbată,
În mărgăritar.

E-amantul a stelei ce palidă trece
Şi-aruncă prin nori a ei rază de nea,

E-amantul căzut dintre stele, ce rece
În mare murea.

[1869]

* CINE-I?

(din drama Steaua mării)

Norul ţipă, marea latră,
Plioscăind de stânci în veci,
Şi scheletele de piatră,
În natura cea maratră,
Stau bătrâne, slabe, seci.

În castelul trist şi mare,
Ce se nalţă rece, sur,
Cu fantasticul lui mur,
Printre stânci cu poala-n mare
Şi cu fruntea-n cer de-azur,

În castel izbind de nouri,
Stă-n fereastra ca un arc,
Într-a mării lungi ecouri,
Faţa-n văl de gând şi nouri
Al serafilor monarc.

Un monarc cu faţa pală
Şi cu păr de-un aur blând,
Iar în ochiu-i, rătăcind,
Vezi lumina matinală,
Stele-albastre strălucind.

Cine-i îngerul pe maluri,
Ce visează în castel,
Când al mării vis rebel
Sfarmă lumile-i de valuri
De pământul eternel?

Cine-i palida minune
Ce priveşte parcă-n veci,
Printre stînci de pietre seci,
Cum se scutură de spume
Ale mării unde reci?

[1 8 6 9]

* ÎNTUNERICUL ŞI POETUL

ÎNTUNERICUL

Tu, care treci prin lume străin şi efemer,
Cu sufletu-n lumină, cu gândurile-n cer,
Poet gonit de râsuri şi îngheţat de vânt,
Ce cânţi ca o stafie ieşiţii din mormânt,
Sfărămă-n stânca rece a ta nebună liră
Căci lumea este piatră şi ea nu te admiră.
Ci tu, nebun şi palid, la poalele ei plângi
Ca valul care cântă trecutul unei stânci,
Ce veştedă, bătrână se leagănă prin nori,
Când stânca e eternă şi valu-i trecător.

POETUL

Şi te crezi, geniu negru, că fără scop şi ţintă
A lumei und-amară mă-neacă, mă frământă?
Tu crezi că eu degeaba m-am scoborât din stele
Purtând pe frunte-mi raza a naţiunii mele?
Voiu să ridic palatul la două dulci sorori,
La Muzică şi Dramă... în dalbe sărbători,
Voiu să le-ngân viaţa şi-n cupa lor aurie
Să torn zi şi-ntuneric, dureri şi bucurie,
Să văd trecutu-n viaţă, să văd româna dramă,
Cum din mormânt eroii istoriei îi cheamă
Şi muzica română chemând din munţii-n nouri,
Din stelele căzânde, din văile-n ecouri,
Din brazii ce suspină 1-a iernei vijelie,
Din fluierul cel jalnic, din buciumu-n câmpie,
Chemând doina română, a inimelor plângeri,
A sufletului noapte, a dorurilor stângeri.
Românu-n trecut mare e mare-n viitor!
Şi tu vrei ca poetul să fie trecător,
Pe-a ţărei sale ţărmuri să n-aibă ce să cânte?
Dar nu-s colori destule în lume să-nvesmânte
A munţilor Carpatici sublime idealuri
Ce-noată-n a lui suflet cum 'noată-n mare valuri
Şi-n creieri-i aleargă de gânduri vijelii,
Cum ginii se sfaramă-n ruinele pustii

[1869]

* PRINTRE STÂNCI DE PIATRA SEACĂ

Printre stânci de piatră seacă,
Auzi plâns de cucuvai,
Ţipând noaptea tristu-i vai!
Când în nouri se îneacă

Chipul lunii cel bălai.

Vraja trece peste lume,

Vraja... cântec amorţit,
Ca un vis îngălbenit,
Pe-a ei buze vineţi spume,
Capu-i alb a ameţit.

Fuge, trece, fuge, zboară
Buza-i tremură spumând,
Ochii-i joacă schinteind,
Sub nebuna ei cântare

Lumea doarme în descânt.

Este Daina cea nebună,
Care cântă noaptea-n crâng,
Pe când stelele se sting
Pe când frunzele-abia sună,
Pe când apele-abia plâng.

Vezi cum luna îngheţată,
Printr-al nourilor hău,
Trece ca şi visul greu
Sună-n noaptea descântată
Cântul trist din ceasul rău.

Şi bătrâna moarte toarce
Gândul ei în nefinit:
Zilele din vine-ţi stoarce
Şi când capu-ţi se întoarce,
Bagi de seamă c-ai trăit.

[1869]

* LEBĂDA

Când pintre valuri ce saltă

Pe baltă
În ritmu uşor,
Lebăda albă cu-aripele-n vânturi
În cânturi
Se leagănă-n dor;
Aripele-i albe în raza cea caldă
Le scaldă,
Din ele bătând,
Şi-apoi pe luciu, pe unda d-oglinde
Le-ntinde
O barcă de vânt.

[1869]

* O STEA PIN CERURI

O stea pin ceruri o văd că trece
Şi eu un nume i-am pus din zbor,
Numele unei inime rece,
Fără fior.

Ea nevăzută acum se stinge,
Nimeni în zboru-i n-o-a urmărit;
Numai un ochi singur umed o plânge
Căci o-a iubit.

Ştiţi de ce stelei i-am dat un nume
Numele unui suflet răcit,
Ce-acuma palid, uitat de lume,
A-mbătrânit?

Pentru că ochiul ce lăcrimează
După-acea steauă care s-a stins
Este-al meu suflet ce meditează,
E-ochiul meu plâns.

[1869]

* COPILĂ ÎNGER

Copilă înger - vis în mirare,
Gând lipeşti sânul de capul meu,
Dispare lumea de sub picioare,
Mă cred în raiul lui Dumnezeu.

Tu-mi pari un inger de flacări albe,
Văd fruntea-ţi blondă în rece-eter,

Haina-ţi lumin-a serei rozalbe,
Tu eşti un geniu gândit de cer.

Tu eşti cântarea înaripată,
Iar eu suspin sunt ce te îngân;
Cântare dulce şi tremurată
O, du cu tine al meu suspin.

[1869]

* VISUL UNEI FLORI

Când în lunca-ngălbenită
Filomela cântă-n dor,
Viorica vestejită
Doarme-n valea fără flori.

Şi visează vis de aur,
Văi de umbre şi miros,
Unde-n luncile de laur,
Vântul cântă răcoros.

[1869]

* MUREŞANU

Tablou dramatic

PERSOANELE
MUREŞANU, ANUL1848
GENIUL LUMINEI, SILFII DE LUMINĂ

(Scena înfăţişează un peisagiu de o romanticitate sălbatică în munţi. Pe de-o parte stânci sparte şi răsturnate, de alta, brazi acăţaţi pe vârfuri de stânci, unii răsturnaţi de vijelii şi torente. În fund pe-un deal se vede ruina încă fumegândă a unui sat de colibi; mai în avanscenă, turnul vechi şi negru a bisericei satului - e-o mică biserică de lemn, cu ferestrele mici şi cu zăbrele, cu muri parte risipiţi, cu acoperământul de şindrile negre şi mucede. Un aspect trist şi de risipă. Asupra întregului plan se revarsă o galbenă lumină de lună. În avanscenă, de-a lung, e un trunchi răsturnat şi putred, care coprinde avanscena. Pe el şade Mureşanu visătoriu. Când sună din turn clopotul cu glas dogit 12 ore - , miazănoaptea- ,Mureşanu se scoală.)

MUREŞANU

Se zbate miazănoaptea în inima de-aramă
Din turnul în ruină. Şi prin a lumei vamă
Neci suflete nu intră, neci suflete nu ies;
Ci prin al nopţii aer întunecos şi des

Abia pătrunde galben lamina-n raze rare,
Precum se fur speranţe în inime amare.
Când somnul frate-al morţii pe lume falnic zace
Cu genele-i închise, cu visele-i de pace,
Când palida gândire prin ţara morţii trece
Şi moaie-n visuri de-aur aripa ei cea rece,
Cu-aghiazma ceea dulce a lumei frunte-atinge,
Păcatele i-adoarme, invidia i-o stinge,
Ce ochi veghează umed?... ce sânge se frământă?...
Ce suflet ţipă-n doliu?... ce liră jalnic cânta?...
Sânt eu!... Privesc trecutul, o marmură barbară,
Pe ea-i gravată aspru ursita-ne amară -
Şi când văd viitorul cu norii roşi de sânge
Atunci sufletu-mi geme şi inima-mi se frânge.
Decis-ai, oare, Doamne, ca în etern să fie
Românu-n lanţuri crude... si searbăda sclavie
Să-nfigă ochii aspri... cu-al lacrimei tipar
Să brazde pe-a lui faţă decretul ei amar?
Te blastămă de secoli a lumii neagră gură
Şi sufletu-ţi se-nmoaie, şi inima-ţi se-ndură,
Dar pentru-a mea naţiune al tău ochi e de piatră
Şi sufletu-ţi e vitreg şi inima maratră.
Nu vezi că-s zeci de secoli de când ea se sfaramă
Sub cnuta plumbuită, sub legea de aramă
Ce-opreşte pentru mintea-i a minţii tale raze,
Lumina ta de aur, lumina ce-nviază?
O! toată ţara asta ai dat altor popoare
Încât altar să-ţi facă poporul tău loc n-are.
Arând un câmp de pietre în crudele-i sudori,
El seceră spinişul din lucru-i fără spori,
Privirea lui e cruntă şi lacrima venin,
Blăstăm e vorba-i seacă, sufletul lui suspin.
Decât o viaţă moartă, un negru vis de jele,
Mai bine stinge, Doamne, viaţa ginţii mele,
Decât ca soartea oarbă din chin în chin s-o poarte,
Mai bine-atingă-i fruntea suflarea mărei moarte.

ANUL 1848
(apare din pământ într-o haină simbolică)

Sunat-a moartea aspră... tu-n lume ce aştepţi?
Au vrei tu ca poporul român să îl deştepţi?
În van îţi e chemarea şi cântecul în van
Necată-i românimea pe-a lumei ocean.
Cu suflet rece, aspru, sublimul rege Nord
Va amorţi pe liră-ţi românul tău acord
Şi fiii plini de viaţă ai Asiei pustii
Vor stinge-a lirei tale sublime armonii.
Nu vezi că moartea-ntinde umbroasele-i aripe ?

Nu vezi?... poporul doarme! O clipă... două clipe
Şi pe-a naţiunei frunte al morţii rece vis
Va sta-n Eternitate - cât lumea în abis.
Eu, anul aspru, palid, adus-am vijelii
Şi ...
(arată la ruina fumegândă a satului)

... legea mea e moarte... gândirile-mi, pustii!
Din secolii din carii auzi naţiuni cum plâng
Ieşit-am eu ca astăzi naţiunea ta s-o sting!
Priveşte-n noaptea lumei ... A morţii albă pară
Adoarme orice popol, ce astăzi o să moară!...
Atins-am cu paloarea-i poporul tău român
Şi-acum din umbra-i moartă eu văd un chip senin,
O rază ce mă-neacă, un gând ce urăsc eu,
Cum demonul urăşte un gând de Dumnezeu?
Ci stinge-te odată, o, stea fără de nume!
Au vrei să-mi dispuţi oare to sceptrul peste lume?
Ci stinge-te odată, tu, suflet ! tu, un vis !
Au vrei să-mparţi cu mine al spaţiului abis a
Un gest îmi trebuie mie, să fac din lume-un nor...
Şi ce-mi trebuie oare ca visu-ţi să-1 omor?
MUREŞANU
(cu putere)

Strimt este al tău spaţiu şi secolii sunt largi !
Nu văd eu cum în cercu-ţi, sărman nebun, te spargi?
Nu văd eu cum în cercu-ţi, nebun, te zvârcoleşti,
Ca o naţiune-ntreagă în zboru-ţi s-o răpeşti?
Trecut-au secoli negri, cu coasele de foc
Cosit-au generaţii... Naţiunea stă pe loc!
Trecut-au Nordul rege, cu aripa-i de ger,
Românul stă în locu-i, ca muntele de fier!
Şi-n planu-Eternităţii românii-s un popor
Cum e un soare numai prin mările de nor,
Cum e-un principiu numai în firele adânci,
Cum sunt în fundul mării tari creştete de stânci.
De soare fuge arsă lumea de nouri vagă.
O zi !... şi un principiu aprinde lumea-ntreagă,
Şi când e marea-n pace şi apele s-au dus
Stă stînca cea eternă cu fruntea ei în sus.
Un an ?... Este un nour. Un an ... E un vis rău,
Şi-un vis poate pătrunde chiar un suflet de zeu;
Dar noaptea trece iute şi orele-albe vin,
Şi mai senin, mai splendid e sufletul divin.

ANUL 1848

Eu stelele le spulber ca frunze-ngălbenite,
Eu îmflu răsuflarea vulcanului măreţ,
Înmormântez sisteme în spaţii nesfârşite,
Eu munţii îi cutremur şi mările le-ngheţ,
Astup cu a pustiei risipuri mări cumplite
Şi-ngrop ţări înflorite sub oceanul creţ
Dezmint secol de secol, zdrobesc eră de eră,
Fac din a vieţii fapte lucire efemeră.

MUREŞANU

Ştiu că tu-nşirând anii pe-a vieţii lunge fire
Tu nimiceşti trecutul în urmele lui chiar,
Că tot ce e-n viaţă cade-n a ta domnire.
Nimic ce e nu scapă de ochiul tău avar,
Dovadă: -n lumi murite, pustii, fără rodire
Cu toate se usucă la glasul tău amar.
Imperiul tău: trecutul, e-ntins fără de fine
Acolo te-ntâlneşte ochiul numai pe tine.

Dar e o regiune tot astfel de întinsă
- Nu-i încă sub domnia întunecate-ţi mâni
Şi toate câte, demon, le crezi de tine-nvinse
Acolo strecur toate şi-ţi scapă de sub mâni;
Cele de ieri şi astăzi de mâna-ţi sunt întinse,
Dar oare e tot astfel şi ziua cea de mâni?
Trecute şi prezente le ai spre-a nimici,
Dar braţu-ţi nu ajunge la cele ce vor fi.

De-accea nu am teamă de-a ta ameninţare:
Prezentul e o clipă şi viitoru-i lung,
Căci braţu-ţi nu ajunge la cele viitoare,
La viaţa naţiunii-mi aripele-ţi n-ajung.
Privesc cu voiosie la viitoru-i mare
Şi tot ce-nsufli minţi-mi eu caut să alung.
Ceea ce n-a trăit încă nu poate fi al tău -
De-acum cânt deşteptare şi glasu-ţi nu-1 cred eu.

ANUL 1848

Te-aplană printre-a lumei unde amari, mărunte,
Tu, ce înalţi deasupra-i a ta rebelă frunte
Ca să oglinzi într-însa steaua îngălbenită
A românimei care pe moarte e pornită!
O, şi din calea care conduce-n trista vale,

Unde nu mai pătrunde ecoul lirei tale ,
De-acolo nu se-întoarce nici om, nici naţiune!
Tu stai să-mi stingi suflarea, tu vrei a te opune
La spiritul ce-n lume cu aripa-mi 1-alung
Ca moartea de putemic, ca secolul de lung?
Cânţi românimea care pe calea morţii trece
Cum se arunc-o steauă în fundul mării rece ?
Piei, om, în a ta umbră! Te risipeşte-n vânt!

(Solemn.)

- Nainte de-a te plânge al clopotelor cânt,
Nainte de-a-ţi aşterne în galbenul mormânt,
Pe drumul care duce din leagăn la sicriu,
Moartea să te cuprindă în braţele-i de viu !
În suflet să-ţi domnească un seraf surd şi mut
Şi-o secete cumplită în capul tău tăcut!
De viata ta mizeră moartea să nu se-atingă,
Dar mintea ta senină s-o-ntunece, s-o stingă,
Să intre-o noapte vană cu aer amorţit
In inima ta stearpă, în capu-ţi pustiit.

(De sub manta-i neagră scoate un cran de mort, cu ochi de foc, a căror raze le îndreaptă spre fruntea lui Mureşanu. Faţa lui devine rătăcită şi ochiul lui - uimit şi nesigur. El îşi întinde braţul, ca pentru a se feri de razele ce-i ard creierii.)

Cu rata morţii negre eu fruntea ta ating
Şi harfa ta o sfarăm şi geniul ţi-1 sting!

(Dispare în pământ. O melodramă uşoară, dar melancolică. Se lasă o negură neagră, care apoi se ridică, pentru-a lăsa să se vadă o negură roză. În timpul acela se începe-a auzi, cu muzică surdină, corul ce urmează. Când se ridică negura roză, Mureşanu se vede dormind pe o brazdă de flori, într-o câmpie minunată - în [al] cărei fund se vede o dumbravă şi munţi verzi. În avanscenă se ridică, încunjurat de tufişe dese şi sălbatice, ruina de marmură a unui monument roman. În timpul acesta, melodia cea dulce urmează, pe care o cântă nevăzuţi încă:)

SILFII DE LUMINĂ

Somnia regină combină-arbitrară
Tristeţă cu râs,
Vrăjeşte vis de-aur în noaptea amară,
În suflet închis;
Alături c-o umbră lumina răsare,
Alături c-un nor,
Din noaptea eternă prin raze apare
Un sânt meteor.
(În timp ce cântecul durează, Mureşanu [doarme]. Faţa sa se descompune ca de-o suprapământească, şi asupra frunţii sale, în toată fiinţa sa, plană seninul inspiraţiunei. În momentul acela apare din ruine de marmoră:)

LUMINA

(albă şi surâzândă. În păru-i blond ard stele, într-o mână -crinul,
luminenei, în cealaltă coroană de lauri de argint)

Tu, care treci prin lume străin şi efemer,
Cu sufletu-n lumină, cu gândurile-n cer,
Poet gonit de lume şi îngheţat de vânt,
Ce cânţi ca o stafie ruină şi mormânt;
Acuma, când din umbră - Lumina - eu răsar,
Aruncă de pe tine noianul de amar.
Eu vin din centrul lumei încoronat de sori,
Preced pe mândrul, [naltul], frumosul Viitoriu,
Ce-n nourii de secoli se zguduie închis,
Ca un frumos şi mare, însă teribil vis,
Ce-n cerul lui petrece sublim şi neajuns,
Încât nici ochi de înger pin nori-i n-a pătruns.
Ci tânăra speranţă în haină de mister
Arată-n lume-oglinda-i cea plină de visări!
În lumea adormită, lumina când răsare
Din caosul ce fierbe întunecos şi mare,
Cu raza-ntâi atinge a geniilor munţi,
Ce-n nourii de gânduri se pierd bătrâni cărunţi
Şi-apoi abia la lume s-arată zâmbitoare,
O maiestate mândră în car de foc... un soare !
O, munţii cu-a lor frunte gândindă-n nouri creţi,
Când se-ncunun cu raze, ai zilei sunt profeţi,
Şi capete de geniu când ard, când se inspiră,
Arderea lor arată la lumea ce-i admiră
Că ziua e aproape... Şi palizii poeţi
Profeţi-s plini de vise ai albei dimineţi.
Profete al luminei ! În noaptea-ţi te salut
Şi vărs geniu de aur în corpul tău de lut,
În buclele-ţi eu strecor dulci lauri de argint,
Cu raza zilei albe, eu geniul ţi-1 aprind.

(Mureşanu a îngenuncheat uimit. Ea-i lasă să cadă pe frunte cununa de lauri, îi zâmbeşte şi dispare în sus, răpită de un nor auriu.)

SILFII DE LUMINĂ
(de sus, către lumină)

Tu, ce din ceriuri pe lume cazi,
Lumină sântă,
Precum pe-al mării amar talaz
O rază frântă,

Acum la nouri te depărtezi
Strălucitoare,
Căci de acolo pe lumi veghezi
Cu ochi de soare.

(De jos, către Mureşanu.)

A tale cânturi, palide bard
Cu fruntea-n laur,
Sunt stele-eterne ce-n ceruri ard
Cu raze de-aur.

Cântă dar, cântă, tânăr poet,
Mân-a ta liră,
Lumea ascultă gându-ţi profet:
Marea se miră!

MURESANU
(cu foc)

În ocean de flacări gândirea mea se scaldă
Şi sufletu-mi se-mbată de-o primăvară caldă;
Şi-un cântec trece aspru prin visele-mi de jar,
Cum vântul trece-n freamăt prin codrii de stejar...
Să cânt cum leul rage?... Să cânt!... Zdrobită liră!
Din coardele-n rugină o dată-ncă respiră
Un cântec de-o sublimă, senină disperare,
Precum respiră raze întunceata mare.
O dată încă-n viaţă să mă-nec în lumină;
Să caut armonia a sferelor senină
În inima-mi zdrobită... şi-apoi să mor... Să mor;
Să-nec sufletu-mi rece în noapte şi în nor.
Coroană de albi lauri, coroană de argint
Luceşte într-a nopţi-mi amarul labirint,
Eu voi cânta de fală ca leul ce-a învins,
Iar tu luceşte pală al deşteptărei vis!

(Şade, cugetă, mânile sale se lasă-ncrucişate peste coardele lirei)

SILFII DE LUMINĂ
(pe când se lasă negura roză)
În marea Somniei ce-n unda-i combină
Tristeţă cu râs.
Cufundă, poete, gândirea-ţi senină,

Seninul tău vis !

(Pe când se lasă negura neagră)

Adormi când lumina se sttinge cu jale
Prin vânturi răcori;
Când visu-ţi îşi moaie aripele sale
În noaptea cu nori!

(Muzica urmează misteriozo. Negura lăsată cu desăvârşire. -O pauză. Când se ridică iar scena e ca întâi - acelaşi trunchi, acceaşi galbenă lumină de lună străbate prin stâncile zdrobite şi lumină planul cel ruinat. Mureşanu arată că s-ar fi desteptat din somn neliniştit, cu visuri de impresiune puternică. Fruntea sa e ostenită şi faţa în delir adânc. Muzica melodramiză, încet, aria lui: Deşteaptă-te, române. El o declamă încet şi expresiv, răzimându-se cu mâna stângă pe liră.)

[1869]

* POVESTEA

Eu vin din miazănoaptea steloasă, nevăzută,
Care răsfrânge aştrii în marea ei cea mută,
Care-şi petrece-n visuri de iarnă-a [ei] viaţă
Şi doarme-n valuri triste şi în ruini de gheaţă,
Soţia celui rege superb - regele Nord,
Încununat de aştri, de-a mărilor acord
Cântat, în haina-i albă, cu fruntea lui cea ninsă,
Cu sufletul lui rece, cu vocea lui cea plânsă,
Cu aripa de vânturi, cu inima de ger,
Înmormântat de mare şi-ncununat de cer,
Ce tronă pe o stâncă - picioare de granit
Întinse-n fundul mării amar şi infinit,
Iar fruntea lui uscată pin viscole rebele
Sparge nourii aspri amestecaţi cu stele.
Reci şi trişti petrec soţii, căci iarna-n ,vremi eterne
Văl de argint de gheaţă câmpiilor aşterne
Şi din ruini de gheaţă reci vânture respir,
Ce turbur marea tristă prin lungul ei delir
S-amestec cu-a lor cântec gheţos şi amorţit
Cântecul mării dulce, senin şi liniştit.
Dar noaptea... când soseşte a miezenopţii oră,
Când cerul brun ca norul de raze se coloră,
Când pests Nord pluteşte superb astrul polar
Şi-aruncă raze albe în marea de amar.
Atunci marea ce cântă prin stâncile zdrobite

Şi vântul care geme pin iernile cernite
Tac toate... şi descântul al miezenopţii rece
Senin prin iarnă zboară, sublim pin aer trece,
Şi luciul mării turburi s-aplană, se-nsenină.
În fundul ei sălbatec e cântec şi lumină -
Ard stele-n facle de-aur - palate de safir
Lucinde se rasfaţă şi-n fundu-i se resfir,
Prin care trec în cântec genii cu părul blond,
Ce cânt reverii mândre cu glasul vagabond
Şi albi ca neaua nopţii, şi îmbrăcaţi de raze.
Priveşte însuşi cerul din nouri ca să-i vază,
Pe când din fundul mării Nordul, străbunul rege,
Cu visuri de astfel lungi nopţile-şi petrece,
Astfel că lumea toată cu cer, pământ şi mare
O ferie mândră - un vis măreţ îi pare.
Aceste-s visuri dalbe - ce-aievea le crează,
Străbuna miazănoapte, ce doarme când veghează,
Străbuna miazănoapte, a visurilor mumă,
Ce-n nori visează stele şi fericiri în lume,
Când marea cea adâncă cu miliarde valuri
Pe placa-i oglindează înveselite maluri
Şi cerul o câmpie şi luna ce visează,
Trecând printre palate de nori - o-mpărătească.
Oricât de vană este, oricât de trist e sânul,
Oricât de lungă-i noaptea, oricât e plâns suspinul,
În cerul brun şi rece ea poseda o steauă
Cu razele curate, cu razele de neauă,
O stea ca diamantul - ce din nălţimi polare
Însenina a mării unde reci şi amare
Şi mângâia în iarna-i pe asprul rege Nord
Şi îndulcea în vânturi sălbatecul acord;
Acel luceafăr dulce - acel diamant de foc
Pieri din ceru-i rece, zbură din naltu-i loc.
De-atunci pe cer n-apare o altă stea polară,
De-atunci mai tristă marea, se plânge mai amară,
De-atunci mai rece-i vântul şi iarna e mai albă,
De-atunci prin stânci de gheaţă, ca o suflare slabă,
S-aude-un gemet aspru etern şi amorţit:
E Nordul care plânge pe fiica ce-a fugit.
Frumoasa-accea fiică, un înger dulce, blând,
De-o frumuseţe care senină strălucind,
Ai crede că-i a lumii înger senin de pază,
Încununat de stele, înveşmântat de raze -
A1 valurilor astru, al mării sunt amor,
A stelelor regină, a nopţii meteor,
A miezenopţii fiică, a Nordului bătrân
Copilă răsfăţată. Pe-a polului senin
Frunte eternă - de-aur înseninată stemă -
Un înger-rege palid, cu fruntea-n diademă.

Unde se duse steaua, unde fugi cel înger?
Marea n-o ştie spune în tristele ei plângeri,
Nordul n-o ştie spune în geamătul lui lung,
Neci noaptea în visarea-i, neci nourii ce plâng.
Eu palida poveste ce trec din gură-n gură,
Bătrână ca şi lumea, cu fruntea slabă, sură,
Eu ce-am văzut odată lumea din nori născând
Şi am învălit ştirea în vălul meu de-argint,
Eu ce-am văzut şi steaua când s-a născut senină
Şi am învălit cu taină destinu-i de lumină,
Eu ştiu unde petrece, eu ştiu unde s-a dus.
Mai dulce şi mai mândră din ceriuri n-a apus,
Ci prefăcută-n înger, femeie şi regină,
Luceşte mai frumoasă, surâde mai senină,
Ca o speranţă dulce, un dulce mesager,
Trimis de Domnul lumei la Domnul unei ţări.

Diamant topit în stea,
Doamnă peste stele,
Ce lumini în ţara mea
Cerul ţării mele,
Ce din nord ai răsărit
Peste lumi rebele,
Iţi cântăm: bine-ai venit,
Doamnă peste stele!

Împăraţi din Răsărit
Pe al lumei mire,
L-au căutat şi 1-au găsit,
Când le-a dat de ştire
Dulcea stea de diamant,
Plină de iubire,
Ce vedea pe-al ei amant
În al lumei mire.

POESIS

Îmbrac a lumii fapte în mantie de flori,
Pun peste-a lumei rane canzonul zâmbitoriu,
Pun într-a lumei doruri a doinei balsam drag,
Ce îndulceşte simţul cu mirosul de frag,
Din ochi fac stele negre, din buze fac rubin,
Din viaţă ambrozie şi nectar fac din vin,
Şi din femeie înger, şi din amor un vis
Ce-oftează-n fericire şi plânge cu surâs.
Dar mult mai bine-mi place să rump acea perdea
Ce-ascunde Viitorul - Trecutul după ea.

Să sfârtic cu un fulger perdeaua cea de fier,
Să văd eroi de umbre, popi, dame, cavaleri,
Taţi dintr-o altă lume, din lumea ce-a trecut,
Pe care nu-i mai vede cel ce nu i-a văzut,
Să văd gloria moartă, să văd trecutul-rege
Cum într-o lume moartă surâde şi petrece.
Şi azi ridic palatul iluziilor dalbe,
Şi azi chem fantazia cu florile-i roz-albe,
Revoc trecutu-n viaţă. - A faptei sântă dramă
O văd cum din morminte eroii săi îşi cheamă,
Şi azi torn bucurie în cupa mea aurită,
Amestec cu flori dalbe durerea-nnebunită,
Turnând în cupe de-aur aroma cea amară,
Nu voi să fie-aievea... să fie, nu!... să pară!
Trecut apari din noapte... iluziuni din ceri
Făceţi a voastre umbre să pară adevăr.

ŞTEFAN

(Bătrân şi-ncoronat - iese lângă o piatră risipită de mormânt -barba albă. -Pletele albe cu desăvârşire. - Asemeni unui leu murind:)

Înmormîntat de secoli în neagra vecinicie
Şi stins din mintea lumei cea rece şi pustie,
Înfăşurat de slava-mi - simţeam că nu trăiesc
Decât numai în basmu şi-n cântec bătrânesc,
În mintea cea uitată a unor strănepoţi,
Ce, spurii şi nememici, slăbiţi şi idioţi,
Făceau pe ciocoimea căzutului Fanar,
Cu mintea cea vicleană cu sufletul avar.
M-am fost uitat din lume ca învechita veste
Despre o vreme care de mult, de mult nu este.
Ci amintirea-mi numa venea din când în când
Ca sunetul de clopot pribeag şi aiurând,
Ce-n noaptea-ntunecată lin şi melodic vine,
De unde bate însă, nu poţi pricepe bine.
Trăiam la gura vetrei, la focul cal de jar,
Unde-un bătrân ca iarna, cu grai încet şi rar
Mă spunea la nepoţii ce stau cu ochii ţintă
Şi ascultau la vorba-i ca la o rugă sântă;
Trăiam în lăutarul cel orb şi plin de zile --
Care scoţând căciula o-ntinde după mile
Şi-apoi şezând pe-o piatră ce sta-n mijloc de cale
Şi scârţâind din scripcă dulci sunete de jale,
Spunea la cei ce nu văd, în cântec bătrânesc,
Icoanele ce-n sufletu-i, ca-n paradis trăiesc;
Trăiam în doina trist-a voinicului da munte,
În visul ţării drage, în stâncele-i cărunte,
În râurile-i, care, spumânde, din munţi gem,

Într-a colibei triste întunecos blăstem.
Pe când fanariotul, pe tronu-mi de mărire
Ateu din nedreptate şi de aur orbit,
Domnea ca ciuma stearpă în tristul răsărit
Şi-ntocmai ca păcatul cel strigător la cer,
El aducea în urma-i foamete, obezi de fier,
Biruri ce cădeau însăşi pînă pe surul fum,
Care pătruns prin straşini la cer îşi face drum,
Ieşind din vatra tristă, cuptorul fără pâne
A unui iobag care trăieşte de-azi pe mâne,
Când asuprirea oarbă şi searbăda sclavie
Domneau ca două spaime pe biata Românie.
În lumea spăimîntată venit-a însă-o zi,
Când Dumnezeul urei în iadu-i asurzi,
Când popolul puteric de jugu-i desfăcut
Şi-aduse-atunci aminte ce fuse în trecut,
A dezgropat din piatră bătrînul meu schelet
Şi, în cântarea dulce a unui blând poet,
Poporul, ochiu-n lacrimi, jură în ceasul sânt
C-o Românie una există pe pământ
Şi au făcut Credinţa, Voinţa lor cea tare
Din două ţări mici, slabe, o Românie mare.
Când oasele-mi albite, destul îs şi ajung
Ca să deştepte-o ţară din somnul ei ce1 lung,
Ce poate face-atuncea sufletul meu cel mare
Care din noaptea morţii înfiorat apare,
Sufletul meu de flacări, de veacuri dezmierdat?
Zburam, un basmu palid, prin cerul înstelat,
Pierdut într-a mea noapte, prin ocean de stele,
Purtam sufletu-mi palid şi visurile mele,
Dar am văzut deodată din cer o stea fugind,
Ce lumina c-al nopţii alb soare de argint:
Era o stea regală, un înger drag, plăpând,
Cu sufletul în ceriuri, cu corpul pe pământ
Şi-am cunoscut atuncea că steaua cea de fală
E steaua României, iubită şi regală.
Prezentul ţine-n ochi-mi un testament deschis.
Eu văd ce el într-însul cu grai de foc a scris,
Eu văd că viitorul cu lan de flori s-aşterne.
Că spiritul genezei de fericiri eterne
E îngerul ce-apare... sub chipul de regină,
Ca să domnească lumea ca ziua cea senină,
Ca roza cea verginâ ce doarme şi visează,
Pân' n-o deşteaptă încă a zilei sântă rază.
Nu ştiai că destinul cu vocea-i de aramă
În fruntea unui popol, ca să domneşti te cheamă;
Ca să domneşti pe tronu-i, o, mamă bună sântă,
Cu mintea ta senină, cu inima ta blândă.
Tu fii ideea sântă a Daciei unite

De unde sună marea pin stîncile cernite,
Pân-unde Tisa mînă undele reci şi creţe,
Peste câmpii mănoase, pintre pustii măreţe,
De unde Nistrul curge în leagănu-i de-argint
Pân-unde Istrul plânge ca taurul mugind

Zâna reînviată a Ulpiei traiane,
A Daciei bătrâne, a Daciei romane.
Regină coronată învesmântată-n raze,
Fii îngerul Speranţei, fii îngerul de pază
La capul României, ce bolnavă... deşteaptă;
Privirea-i limpezită, la tine o îndreaptă!
Trezit din groapa-mi rece, din noaptea cea mută,
Ca binecuvântarea cea sântă şi tăcută,
În aerul de nuntă al ţării adiez
Şi mă închin la tine, o stea, în care crez,
De poate ca să facă faptele mele sânte
Ca inima română să bată mai fierbinte -
Şi inspirat în taină de-un cuget de proroc,
Eu văd fericea ţării în tine şi mă rog
Genunchii-n piatra stearpă şi cugetul în cer,
Ca Dumnezeu să-ţi deie accea ce îţi cer!

[1869]

* DE CE SĂ MORI TU?

Tu nu eşti frumoasă, Marta, însă capul tău cel blond
Când se lasă cu dulceaţă peste pieptu-ţi ce suspină,
Tu îmi pari a fi un înger ce se plânge pe-o ruină,
Ori o lună gânditoare pe un nour vagabond.

Astfel treci şi tu prin lume... ca un basmu de proroc!
Eşti săracă dar bogată, eşti mâhnită dar senină!
Ce să plângi ? De ce să mori tu? Ce poţi oare fi de vină
Dacă faţa ţi-e urâtă, pe când anii-ţi sunt de foc.

Când ai şti tu cât simţirea-ţi şi privirea-nduioşată
Cât te face de plăcută şi de demnă de iubit,
Tu ai râde printre lacrimi ş-ai ascunde negreşit
In cosiţa ta de aur faţa-ţi dulce şi şireată.
Altele sunt mai frumoase, mult mai mândre, mai bogate,
Dar ca marmura cea rece nu au inimă de fel.
Pe când tu... eşti numai suflet. Eşti ca îngerul fidel
Ce pe cel care iubeşte ar veghea-n eternitate.

Şterge-ţi ochii, blondă Marta... ochii-ţi negri... două stele
Mari profunzi ca vecinicia şi ca sufletu-ţi senin.

O, nu ştii cât e de dulce, de duios şi de divin
De-a te pierde-n ochii-aceştia străluciţi în lacrimi grele.

O, surâzi, surâzi odată! Să te pot vedea... o sântă,
O martiră ce surâde printr-a lumei dor şi chin,
Pe când ochiul ei cel dulce şi de lacrimi încă plin
Se ridică pentr-o rugă către bolta înstelată.

Ai surâs?!... O! eşti frumoasă... înger eşti din paradis
Şi mă tem privind la tine... căci ţi-o jur: nu m-aş mira
Dac-ai prinde aripi albe şi la ceriuri ai zbura,
Privind lumea cea profană cum se pierde în abis.

[1869]

* LOCUL ARIPELOR

Strecor degetele mele printre buclele-ţi de aur,
Raze cari cad în valuri pe un sân ce n-am văzut,
Căci corsetul ce le-ascunde e o strajă la tezaur,
Iară ochii-ţi, gardianii, mă opresc şi mă sumut.

Ochii tăi, înşelătorii! A ghici nu-i pot vreodată,
Căci cu două înţelesuri mă atrag şi mă resping -
Mă atrag când stau ca gheaţa cu privirea desperată,
Mă resping când plin de flăcări eu de sânul tău m-ating.

O, atunci mâna ta-i tare şi respinge cu putere
Mâna mea, care profană ar intra în santuar
Să se-ascundă-n sânii-ţi tineri; pe când eu plin de plăcere
Să uit lumea-n sărutarea-ţi şi în ochii tăi de jar.

Astăzi însă nu-s ca flama cea profană şi avară,
Inima mi-e sântă astăzi, cald şi dulce-i pieptul meu,
Azi sunt cast ca rugăciunea şi timid ca primăvara,
Azi iubesc a ta fiinţă cum iubesc pe Dumnezeu.

Tu surâzi cu nencrezare?... Cât de rea eşti tu, copilă!
Lasă ca sub gazul roşu eu la sânu-ţi să pătrunz,
Să deschei corsetul ista... Tu roşind să râzi gentilă,
Eu s-apăs fruntea-mi arzândă între piepţii albi, rotunzi

Şi să strecor a mea mână după gâtu-ţi de zăpadă!
Tu roşesti... tu nu vrei, Marta?... O, de-ai şti ce caut eu...
Ai surâde şi-al tău umăr ai lăsa ca să se vadă,
Să-ţi privesc în ochi cu capul rezemat pe pieptul tău.

Cungiurând c-un braţ molatec gâtul tău cel alb ca zarea,
Apăsând faţa-ţi roşită pe-al meu piept bătând mereu,

Eu cu ceealaltă mână pe-ai tăi umeri de ninsoare:
Locul aripelor albe 1-aş căta-n delirul meu!

[1869]

* VENERE ŞI MADONĂ

Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este,
Lume ce gândea în basme şi vorbea în poezii,
O ! te văd, te-aud, te cuget, tânără şi dulce veste
Dintr-un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alţi zei.

Venere, marmură caldă, ochi de piatră ce scânteie,
Braţ molatic ca gândirea unui împărat poet,
Tu ai fost divinizarea frumuseţii de femeie,
A femeiei, ce şi astăzi tot frumoasă o revăd.

Rafael, pierdut în visuri ca-ntr-o noapte înstelată,
Sufletu-mbătat de raze şi d-eterne primăveri,
Te-a văzut şi-a visat raiul cu grădini îmbălsămate,
Te-a văzut plutind regină pintre îngerii din cer

Şi-a creat pe pânza goală pe Madona dumnezeie,
Cu diademă de stele, cu surâsul blând, vergin,
Faţa pală-n raze blonde, chip de înger, dar femeie,
Căci femeia-i prototipul îngerilor din senin.

Astfeli eu, pierdut în noaptea unei vieţi de poezie,
Te-am văzut, femeie stearpă, fără suflet, fără foc,
Şi-am făcut din tine-un înger, blând ca ziua de magie,
Când în viaţa pustiită râde-o rază de noroc.

Am văzut faţa ta pală de o bolnavă beţie,
Buza ta învineţită de-al corupţiei muşcat,
Ş-am zvârlit asupră-ţi, crudo, vălul alb de poezie,
Şi paloarei tale raza inocenţei eu i-am dat.

Ţi-am dat palidele raze ce-nconjoară cu magie
Fruntea îngerului-genic, îngerului-ideal,
Din demon făcui o sântă, dintr-un chicot, simfonie,
Din ochirile-ţi murdare, ochiu-aurorei matinal.

Dar azi vălul cade, crudo! dizmeţit din visuri sece,
Fruntea mea este trezită de al buzei tale-ngheţ
Şi privesc la tine, demon, şi amoru-mi stin şi rece,
Mă învaţă cum asupră-ţi eu să caut cu dispreţ!

Tu îmi pari ca o bacantă, ce-a luat cu-nşelăciune

De pe-o frunte de fecioară mirtul verde de martin
O fecioar-al cărei suflet era sânt ca rugăciunea,
Pe când inima bacantei e spasmotic, lung delir.

O, cum Rafael creat-a pe Madona dumnezeie,
Cu diadema-i de stele, cu surâsul blând, vergin,
Eu făcut-am zeitate dintr-o palidă femeie,
Cu inima stearpă, rece şi cu suflet de venin !

Plângi, copilă? - C-o privire umedă şi rugătoare
Poţi din nou zdrobi şi frânge apostat-inima mea?
La picioare-ţi cad şi-ţi caut în ochi negri-adânci ca marea,
Şi sărut a tale mâne, şi-i întreb de poţi ierta.

Şterge-ţi ochii, nu mai plânge!... A fost crudă-nvinuirea,
A fost crudă şi nedreaptă, fără razim, fără fond.
Suflete! de-ai fi chiar demon, tu eşti sântă prin iubire,
Şi ador pe acest demon cu ochii mari, cu părul blond.

[1870]

* LA MOARTEA LUI NEAMŢU

Lăsaţi clopotul să plângă cu-a lui voce de aramă,
Lăsaţi turnul ca să mişte a lui inimă de fier,
Căci de stele mai aproape el dă acuma samă
Că un suflet bun şi nobil se îndreaptă cătră cer.

Clopote, tu simţi durerea şi urmezi cu-a ta cântare,
Când din stea în stea se suie sufletul într-un avânt,
Pe când noi urmăm cu pasul cel rărit de întristare
Lutul palid, fără suflet, să-1 depunem în pământ.

Ochii? Câte dulci imagini au sorbit a lor lumine!
Capul? O, de câte gânduri el a fost împopulat!
Inima? Câtă simţire frământat-a ea în sine?
Sufletul? Câte speranţe, câte visuri a păstrat?

Si-azi nimic. Lumea gândirei e o lume sfărâmată,
De lemnoasa mân-a morţii inima e stoars-acum,
Şi imaginele-s şterse, ce prin el treceau odată,
Sufletul (dacă există) pintre nori îşi face drum.

Ai ştiut tu, scumpe frate, că pământu-i o ruină?
Că-i o sarcină viaţa? Că-i-martiriu să trăieşti:?
Ai ştiut tu cum că moartea a un caos de lumină,
Că la finea veciniciei te-aştept stelele cereşti?

De-a vieţii grea enigmă ţie-acuma nu-ţi mai pasă,
Căci problema ei cea mare la nimic o ai redus,
Pe când noun-ncă viaţa e o cifră nenţeleasă
Şi-n zădar cătăm răspunsul la-ntrebarea ce ne-am pus.

În zădar ne batem capul, triste firi vizionare,
Să citim din cartea lumei semne ce noi nu le-am scris,
Potrivim şirul de gânduri pe-o sistemă oarecare,
Măsurăm maşina lumei cu acea măsurătoare
Şi gândirile-s fantome, şi viaţa este vis.

[1870]

* EPIGONII

Când privesc zilele de-aur a scripturelor române,
Mă cufund ca într-o mare de visări dulci şi senine
Şi în jur parcă-mi colindă dulci şi mândre primăveri,
Sau văd nopţi ce-ntind deasupră-mi oceanele de stele,
Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele,
Cu izvoare-ale gândirii şi cu râuri de cântări.

Văd poeţi ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere
Cichindeal gură de aur, Mumulean glas cu durere,
Prale firea cea întoarsă, Daniil cel trist şi mic,
Văcărescu cântând dulce a iubirii primăvară,
Cantemir croind la planuri din cuţite şi pahară ;
Beldiman vestind în stihuri pe războiul inimic.

Liră de argint, Sihleanu - Donici cuib de-nţelepciune,
Care, cum rar se întâmplă, ca să mediteze pune
Urechile ce-s prea lunge ori coarnele de la cerb;
Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomată?
S-au dus toţi, s-au dus cu toate pe o cale nenturnată.
S-a dus Pann, fiul Pepelei, cel isteţ ca un proverb.

Eliad zidea din visuri şi din basme seculare
Delta biblicelor sânte, profeţiilor amare,
Adevăr scăldat în mite, sfinx pătrunsă de-nţeles
Munte cu capul de piatră de furtune detunată,
Stă şi azi în faţa lumii o enigmă nesplicată
Şi veghează - o stâncă arsă dintre nouri de eres.

Bolliac cânta iubagiul ş-a lui lanţuri de aramă;
L-ale ţării flamuri negre Cârlova oştirea cheamă;
În prezent vrăjeste umbre dintr-al secolilor plan.
Şi ca Byron, treaz de vântul cel sălbatic al durerii,

Palid stinge-Alexandrescu sânta candel-a sperării
Descifrând eternitatea din ruing unui an.

Pe-un pat alb ca un linţoliu zace lebăda murindă,
Zace palida verginã cu lungi gene, voce blândă
Viaţa-i fu o primăvară, moartea-o părere de rău:
Iar poetul ei cel tânăr o privea cu îmbătare,
Şi din liră curgeau note şi din ochi lacrimi amare ;
Şi astfeli Bolintineanu începu cântecul său.

Mureşan scutură lanţul cu-a lui voce ruginită,
Rumpe coarde de aramă cu o mână amorţită,
Cheamă piatra să învie ca şi miticul poet,
Smulge munţilor durerea, brazilor destinul spune,
Şi bogat în sărăcia-i ca un astru el apune;
Preot deşteptării noastre, semnelor vremii profet.

lar Negruzzi şterge colbul de pe cronice bătrâne,
Căci pe mucedele pagini stau domniile române,
Scrise de mâna cea veche a-nvăţaţilor mireni;
Moaie pana în coloarea unor vremi de mult trecute,
Zugrăvite din nou iarăşi pânzele posomorâte,
Ce-arătau faptele crunte unor domni tirani, vicleni.

Ş-acel rege-al poeziei, vecinic tânăr şi ferice,
Ce din frunze îţi doineşte, ce cu fluierul îţi zice,
Ce cu basmul povesteşte - veselul Alecsandri,
Ce-nşirând mărgăritare pe a stelei blondă rază,
Acum seculii străbate, o minune luminoasă
Acum râde pintre lacrimi când o cântă pe Dridri.

Sau visând o umbră dulce cu de-argint aripe albe,
Cu doi ochi ea două basme mistice, adânce, dalbe,
Cu zâmbirea de verginã, cu glas blând, duios, încet,
El îi pune pe-a ei frunte mândru diadem de stele,
O aşează-n tron de aur, să domnească lumi rebele,
Şi iubind-o fără margini, scrie: "visul de poet`.

Sau visând cu doina tristă a voinicului de munte,
Visul apelor adânce şi a stâncelor cărunte,
Visul selbelor bătrâne de pe umerii de deal,
El deşteaptă-n sânul nostru dorul ţării cei străbune,
El revoacă-n dulci icoane a istoriei minune,
Vremea lui Ştefan cel Mare, zimbrul sombru şi regal.

.....

Iară noi? noi, epigonii?... Simţiri reci, harfe zdrobite,
Mici de zile, mari de patimi, inimi bătrâne, urâte,

Măşti râzânde, puse bine pe-un caracter inimic;
Dumnezeul nostru: umbră, patria noastră: o frază;
În noi totul e spoială, totu-i lustru fără bază;
Voi credeaţi în scrisul vostru, noi nu credem în nimic

Şi de-aceea spusa voastră era sânta şi frumoasă,
Căci de minţi era gândită, căci din inimi era scoasă,
Inimi mari, tinere încă, deşi voi sunteţi bătrâni.
S-a întors maşina lumii, cu voi viitorul trece;
Noi suntem iarăşi trecutul, fără inimi, trist şi rece;
Noi în noi n-avem nimica, totu-i calp, totu-i străin!

Voi, pierduţi în gânduri sânte, convorbeaţi cu idealuri;
Noi cârpim cerul cu stele, noi mânjim marea cu valuri,
Căci al nostru-i sur şi rece - marea noastră-i de îngheţ.
Voi urmaţi cu răpejune cugetările regine,
Când, plutind pe aripi sânte, pintre stelele senine,
Pe-a lor urme luminoase voi asemenea mergeţi.

Cu-a ei candelă de aur palida înţelepciune,
Cu zâmbirea ei regală, ca o stea ce nu apune,
Lumina a vieţii voastre drum de roze semănat.
Sufletul vostru un înger, inima voastră o liră,
Ce la vântul cald ce-o mişcă, cântări molcome respiră;
Ochiul vostru vedea-n lume de icoane un palat.

Privirea scrutătoare ce nimica nu visează,
Ce tablourile minte, ce simţirea simulează,
Privim reci la lumea asta - vă numim vizionari,
- O convenţie e totul; ce-i azi drept, mâne-i minciună;
Aţi luptat luptă deşartă, aţi vânat ţintă nebună,
Aţi visat zile de aur pe-astă lume de amar.

"Moartea succede vieţii, viaţa succede la moarte",
Alt sens n-are lumea asta, n-are alt scop, altă soarte;
Oamenii din toate cele fac icoană şi simbol;
Numesc sânt, frumos şi bine ce nimic nu însemnează;
Împărţesc a lor gândire pe sisteme numeroase
Şi pun haine de imagini pe cadavrul trist şi gol.
Ce e cugetarea sacră? Combinare măiestrită
Unor lucruri nexistente; carte tristă şi-ncâlcită,
Ce mai mult o încifrează cel ce vra a descifra.
Ce e poezia? Înger palid cu priviri curate,
Voluptos joc cu icoane şi cu glasuri tremurate,
Strai de purpură şi aur peste ţărâna cea grea.

Rămâneţi dară cu bine, sânte firi vizionare,
Ce făceaţi valul să cânte, ce puneaţi steaua să zboare,
Ce creaţi o altă lume pe-astă lume de noroi;

Noi reducem tot la pravul azi în noi, mâni în ruină,
Proşti şi genii, mic şi mare, sunet, sufletul, lumină
Toate-s praf... Lumea-i cum este... şi ca dânsa suntem noi.

[1870]

* SUS ÎN CURTEA CEA DOMNEASCĂ

Sus în curtea cea domnească,
La domnia din Bârlad,
Şade tânăr domnul Vlad
Sub căciula-i ţurcănească
Pe-a lui umeri plete cad.

Astfel şade trist şi rece
La ospăţul luminat
Din domnescul lui palat,
Cu priviri crunte şi rece,
Cu-ochiul negru înfundat.

Faţa palidă şi tristă,
Manta-i neagră pe-umeri tari,
Faţa spână, ochii mari
Astfel trece în revistă
Pe boierii lui cei mari.

Ici bătrâni ca iarna albă,
Munţi cu fruntea de arginţi,
Şoptesc dulce şi cuminţi
Colo tineretea dalbă
Cu râs mult şi fără minţi.

Femei palide, frumoase,
Feţe blânde, ochi de foc,
Ce în gene li se joc
Şi-a lor raze luminoase
Printre ele-şi cată loc.

Sala-i mare, strălucită,
Masa-i albă, oaspeţi mulţi,
Vorbe dulci să tot asculţi,
Chiar lumina-i îndrăgită
De ochi lucii, de ochi mulţi.

[1870]

* ÎNGERE PALID...

Îngere palid, îţi e mister
Cum că a lumei valuri şi şoapte
Este durere şi neagră noapte
Pe lângă cer?
Nu ştii tu, înger, oare să zbori,
Să laşi pământul, trista ruină?
De-ţi place cerul, a lui lumină,
De ce nu mori?

O, dar pământul încă te ţine
În nişte lanţuri ţesute-n rai.
De mult zburai tu în lumi senine
De nu iubeai.

[1970]

* LA QUADRAT

Înger în patru colţuri, o stea cu barbă lungă,
Cine-a ştiut vrodată că tot ce eu iubeam
E-un dramaturg puternic, dar fără bani în pungă,
Un paralelogram?

E-un om a cărui visuri la bere tot ţintează,
Ce se consumă-n asuri şi joacă la hazard,
Un om, dorinţa cărui e pe biliard să şază,
Să doarmă pe biliard.

Adeseori în noapte văd umbra lui fatală,
În mână cu o halbă, în gură c-un cârnat,
În buzunări cu chifle şi subsuori o oală
Şi râde... până-i beat.

Visarea sa - un şniţel, gândirea sa - o bere,
Să bea etern, acesta e visul său ciudat
Şi-odată auzi-vom că-n cruda sa durere
În bere s-a-necat.
[1870]

* DIN OCEAN DE VISE

Din ocean de vise ferice, strălucitoare
Ai apărut în viaţa-mi femeie răpitoare,
Cum luna argintoasă, albă zâmbind răsare
Din înstelata mare!

În ocean de visuri din ce în ce pierite,
Te-ai dus şi-ai stins cu tine iluzii fericite,

Cum luna melancolică şi palidă dispare
În înstelata mare

Pe-a gândurilor câmpuri din ocean de vise,
În sânta mea junie al tău chip îmi surâse,
Femeie scumpă mie, cum luna-ncet apare
Din înstelata marel!

[1870]

* STEAUA VIEŢEI

Când norii palate fantastice negre,
Cu geamuri prin care se vede zafir,
Ascult-ale mării lungi cântece-alegre,
Când stele se mir,

Atunci printr-o geană de nouri, deschisă,
Din ochiu-i albastru se vede o stea
Ce-mi miruie fruntea c-o rază de vise,
C-o rază de nea.

O, steauă iubită ce-abia stai prin stele,
Un sfânt ochi de aur ce tremuri în nori,
Ai milă şi stinge lungi zilele mele,
Cobori, o, cobori!

[1870]

* BASMUL CE I L-AŞ SPUNE EI

O, dă-mi arpa de aramă
Şi mi-o pune-n braţul stâng.
Ochii tăi se plec cu teamă,
Tu roşeşti -- glasu-mi te cheamă,
Coardele încet te plâng!
Vino dar, palidă zână,
Pune faţa pe-al meu piept;
Gâtul tău pe braţu-mi drept,
Tu, a ochilor lumină,
Mă iubeşti, tu? Spune drept !

Mă iubeşti! Surâzi şireată
Şi âţi pleci ochii în jos
O, lumină prea curată,
De-ai cunoaşte vre odată
Sufletul meu dureros;

De ai şti, palide înger,
Cât de mult te iubesc eu,
Câte nopţi de-amar şi rău
Am vegheat zdrobit de plângeri,
Scumpa mea, odorul meu!

O, atunci mi-ai cere seama
Ca să-ţi spun câte-am visat;
M-ai fixa fără de teamă,
Ai da-ncet neagra maramă
De pe păru-ţi blond, curat;
Netezind cu mâna-ţi albă
Tâmpla ta - tu m-ai privi,
Cu durere mi-ai zâmbi,
Eu jucându-mă cu salba
De pe sânii-ţi, aş vorbi.

Şi ţi-aş spune, a mea iubită,
Că de mult, eu te-am căutat;
În cărarea tăinuită,
Prin dumbrava înverzită,
Ori prin codrii cei de brad,
Lângă cântul de izvoare,
Printre stâncele de fier
Ce străbat norii din cer,
Într-a peşterii răcoare,
Într-a nopţilor mister.

Te vedeam cu a mea minte;
Şi acum când te-am găsit
Pare-mi că-mi aduc aminte
Cum că-n vremi de mai nainte
Te-am văzut şi te-am iubit
Să-ţi spun unde... Într-o seară
Am visat un vis frumos...
Pe un nour luminos
Am văzut la cer o scară
Ridicându-se de jos.

Într-a cerului mărire
Scara de-aur se pierdea,
Iar pe-un tron de nemurire,
Tron de-argint şi strălucire,
Maica Domnului zâmbea;
Iar pe schiţele de scară
Îngeri stau treptat.... treptat,
Cu chip blând şi luminat
Şi pe lire sunătoare,
Cântau dulce şi curat.

La picioarele Mariei
Genuncheat pe-un nor de-argint,
Alb ca lebăda pustiei,
Blând ca glasul poeziei,
Sta un înger cugetând;
Şi-a luat aripa-i de aur
Şi trecând mâna pe ea
A-nceput a răsuna
Raiul... luncile-i de laur
De-un blând :Ave Maria.

Acel înger!... Faţa pală,
Ochiul negru, păr bălai,
L-am văzut - o stea regală,
O lumină triumfală
Şi de-atunci îl iubesc, vai !...
L-am căutat în astă lume
Pân' ce viaţa-mi se pierdu,
Sufletu-mi se abătu...
Ş-atunci te-am văzut: minune!
Acel înger ai fost t.u.

Când ai lăsat cerul, dragă?
De ce-n lume ai venit?
Ai ştiut că viaţa-ntreagă
Trista-mi inimă pribeagă
Tot pe tine te-a iubit?
Ai ştiut cine te-aşteaptă
Şi-ai venit să răsplăteşti
Lungi durerile-mi lumeşti,
Cu zâmbirea-i înţeleaptă
Şi cu ochii tăi cereşti.

[1870]

* MORTUA EST

Făclie de veghe pe umezi morminte,
Un sunet de clopot, în orele sfinte,
Un vis ce îşi moaie aripa-n amar,
Astfeli ai trecut de al lumii otar.

Trecut-ai când ceru-i câmpie senină,
Cu râuri de lapte şi flori de lumină,
Când norii cei negri par sombre palate,
De luna regină pe rând vizitate.

Te văd ca o umbră de-argint strălucită,
Cu-aripi ridicate la ceruri pornită,
Suind, palid suflet, a norilor schele,
Pin ploaia de raze, ninsoare de stele.

O rază te-nalţă, un cântec te duce,
Cu braţele albe pe piept puse
Când torsul s-aude l-al vrăjilor caier
Argint e pe ape şi aur în aer.

Văd sufletu-ţi candid prin spaţiu cum trrece
Privese apoi lutul rămas... alb şi rece,
Cu haina lui lungă culcat în sicriu,
Privesc la surâsu-ţi rămas încă viu

Şi-ntreb al meu suflet rănit de-ndoială,
De ce-ai murit, înger cu faţa cea pală,
Au nu ai fost junǎ, n-ai fost tu frumoasă?
Te-ai dus spre a stinge o stea radioasă?

Dar poate acolo să fie castele
Cu arcuri de aur zidite din stele,
Cu râuri de foc şi cu poduri de-argint,
Cu ţărmuri de smirnă; cu flori cari cânt;

Să treci tu prin ele, o sfântă regină,
Cu păr lung de raze, cu ochi de lumină,
În haină albastră stropită cu aur,
Pe fruntea ta pală cunună de laur.

O, moartea e-un chaos, o mare de stele,
Când viaţa-i o baltă: de vise rebele;
O, moartea-i un secul cu sori înflorit,
Când viaţa-i un basmu pustiu şi urât.

Dar poate... o! capu-mi pustiu cu fortune,
Gândirile-mi rele sugrum cele bune...
Când sorii se sting şi când stelele pică,
Îmi vine a crede că toate-s nimică.

Se poate ca bolta de sus să se spargă,
Să cadă nimicul cu noaptea lui largă,
Să văd cerul negru că lumile-şi cerne
Ca prăzi trecătoare a morţii eterne...

Ş-atunci de-a fi astfeli... atunci în vecie
Suflarea ta caldă ea n-o să învie,
Atunci graiu-ţi dulce în veci este mut...
Atunci acest înger n-a fost decât lut.

Şi totuşi; ţărână frumoasă şi moartă,
De racla ta razim eu harfa mea spartă
Şi moartea ta n-o plâng, ci mai fericesc
O rază fugită din caos lumesc.

Ş-apoi... cine ştie de este mai bine
A fi sau a nu fi... dar ştie oricine
Că ceea ce nu e; nu simte dureri,
Şi multe dureri-s, puţine plăceri.

A fi? Nebunie şi tristă şi goală;
Urechea ta minte şi ochiul te-nşală;
Ce-un secol ne zice ceilalţi o deszic.
Decât un vis sarbăd, mai bine nimic.

Văd vise-ntrupate gonind după vise,
Pân' dau în morminte ce-aşteaptă deschise,
Şi nu ştiu gândirea-mi în ce să o stâng
Să râd ca nebunii? Să-i blestem? Să-i plâng?

La ce?... Oare totul nu e nebunie?
Au moartea ta; înger, de ce fu să fie?
Au a scos în lume? Tu chip zâmbitor,
Trăit-ai anume ca astfeli să mori?

De e sens într-asta, e-ntors şi ateu,
Pe palida-ţi frunte nu-i scris Dumnezeu.

[1871]

* ÎNGER DE PAZĂ

Când sufletu-mi noaptea veghea în extaze,
Vedeam ca în vis pe-al meu înger de pază,
Incins cu o haină de umbre şi raze,
C-asupră-mi c-un zâmbet aripele-a-ntins;
Dar cum te văzui într-o palidă haină,
Copilă cuprinsă de dor şi de taină,
Fugi acel înger de ochiu-ţiânvins.

Eşti demon, copilă, că numai c-o zare
Din genele-ţi lunge, din ochiul tău mare
Făcuşi pe-al meu înger cu spaimă să zboare,
El, veghea mea sfântă, amicul fidel?
Ori poate !... O,-nchide lungi genele tale,
Să pot recunoaşte trăsurile-ţi pale,

Căci tu - tu eşti el.

[1871]

* NOAPTEA...

Noaptea potolit şi vânăt arde focul în cămin;
Dintr-un colţ pe-o sofă roşă eu în faţa lui privesc,
Pân' ce mintea îmi adoarme, pân' ce genele-mi clipesc;
Lumânarea-i stinsă-n casă... somnu-i cald, molatic, lin.

Atunci tu prin întuneric te apropii surâzândă,
Albă ca zăpada iernei, dulce ca o zi de vară;
Pe genunchi îmi şezi, iubito, braţele-ţi îmi înconjoară
Gâtul... iar tu cu iubire priveşti faţa mea pălindă.

Cu-ale tale braţe albe, moi, rătunde, parfumate,
Tu grumazul mi-l înlănţui, pe-al meu piept capul ţi-l culci
Ş-apoi ca din vis trezită, cu mânuţe albe, dulci,
De pe fruntea mea cea tristă tu dai viţele-ntr-o parte.

Netezeşti încet şi leneş fruntea mea cea liniştită
Şi gândind că dorm, şireato, apeşi gura ta de foc
Pe-ai mei ochi închişi ca somnul şi pe frunte-mi în mijloc;
Şi surâzi, cum râde visul într-o inimă-ndrăgită.

O ! desmiardă, pân' ce fruntea-mi este netedă şi lină,
O ! desmiardă, pân-eşti junâ ca lumina cea din soare,
Pân-eşti clară ca o rouă, pân-eşti dulce ca o floare,
Pân' nu-i faţa mea zbârcită; pân' nu-i inima bătrână.

[1871]

* IUBITEI

O, îndulceşte-ţi ochii tăi, iubită;
O, însenină faţa ta de nea.
Nu ştii că-n piept inima mea rănită
Tresare-adânc la întristarea ta?
Tresare-adânc, tresare-adânc, iubită
Oh, în zădar mi-ncreţi tu fruntea ta.
Durerea chiar de-o simulezi - eu simt
Fiori adânci în pieptul meu trezind.

Ah! cât eşti tu de mândră şi frumoasă
Când râzi, când plîngi, când mă săruţi, când - ah!
Cuprind în mâni eu capul tău - geloasă!

Şi sărut ochii-ţi plini de lacrimi, ah
Ei strălucesc ca stelele focoase
Ce-ntr-a junie-mi noapte lumina!
Şi te iubesc, şi te sărut, te-ador,
Amorul meu, nespusul meu amor !

O, nu-mi muri, o, nu-mi muri, iubită,
C-atunci în veci prin noapte-aş rătăci
Mi-aş sfărma viaţa-n jalea cea cumplită
Şi de durere n-aş putea muri.
Aş purta-n timp inima-ncremenită,
Cu ochii stinşi, şi gura-ar amuţi:
Durerea ta m-ar face să trăiese,
Ca să trăiesc, ca să înnebunesc.
Aşteaptă dar cu moartea ta, iubită,
Pân' ce de fericire-oi muri eu.
Cu roze să-ncununi fruntea-mi pălită.
Zâmbind să mă săruţi, amorul meu;
De-oi învia, să ştii, dumnezeită,
Că-un somn a fost angelic, deşi greu.
De nu mă voi trezi, să ştii, să ştii
Că-n veci visez la ochii tăi cei vii.

Cum va fi acel vis eu nu-ţi pot spune -
Eu numai îl gândesc când mă cufund
În ochii tăi. - Neclare sunt, nebune,
Acele-nchipuiri ce mă pătrund.
Priveşte tu în ochii mei şi-mi spune
Ce vezi în ei, în dorul lor profund.
Tot ce-ai văzut eu am văzut 'n-al tău !
Nici în mormânt nu pot ca să-i uit eu.

Ei sunt minuni ce-a muri nu mă lasă,
În somnul morţii m-or nelinişti,
Pătrunde-vor cu raza lor focoasă
Chiar în sicriul unde voi dormi.
Ei au pătruns prin pături neguroase
Ce viaţa mi-a urzit până aci
De-aţi putut sparge negurile-acele,
Veţi lumina în veci, iubite stele !

Oh, nu-mi muri, te rog! Căci tot ce-n lume
Eu am iubit murit-au prea curând
Orice amor ce n-a luat drept glume
Al meu amor, e astăzi în mormânt.
Dar astăzi văd c-am pierdut num-un nume:
Căci ea eşti tu - tu ea - într-un cuvânt
Tu mi-ai murit o dată. - Să nu mori
De-a doua oară, înger de amor.

Căci de-ai muri ce-aş face eu în lume ?
N-aş regăsi în veci chipu-ţi uşor
Şi osândit aş fi să stau în lume
De jalea ta eu n-aş putea să mor.
Acum - acum n-aş plânge al tău nume,
Ci chiar pe tine, vecinice amor:
Mort, aş trăi eu; - vie, eu aş fi mort.
Trăieşte-mi dar - c-adânc în piept te port!!

[1871]

* IUBITĂ. DULCE, O, MĂ LASĂ...

Iubită dulce, o, mă lasă
Să privesc faţa-ţi, ochiul tău ceresc,
Să mângâi părul-ţi d-auree mătase,
Privindu-te, de-amor să nebunesc!
Ah! braţul tău rotund e alb - se lasă
Ci graţie pe umerii-mi - privesc
În ochii tăi, în faţa ta - în gura jună,
S-ascult uimit la vorba ta nebună!

Nebună, că nu are şir şi minte,
Ci graţie ş-amor copilăros,
La gura ta, care zâmbind îmi minte
Spre-a coperi misterul cel duios,
Ce-mi spune nu - când da ochiu-ţi fierbinte
Din genele-i îmi spune voluptos
Ah, tot amorul meu, copil în raze,
E concentrat în fiinţa-ţi luminoasă!

Surâsul tău o rază e de soare,
Şi ochii tăi sunt stele-n noaptea mea,
Şi sânul tău de vergină, ninsoare,
Ce lin l-acoperi tu cu mâna ta,
Când tremurând priveşti şi zâmbitoare
L-a lui dulci flori ce cresc alăturea -
Şi sărutarea ta - oh, spune, spune
Cu ce s-aseamăn dulcea-acea minune!

De n-ai fi tu, ce-ar folosi viaţa,
Speranţele-i, şi binele-i, şi tot!
Un vis ar fi amestecat cu ceaţa,
Un chin ar fi - ce 1-aş sfârşit să pot;
Pe când astfel o noapte e măreaţă,
Pierdută-n stele ce în ceri înot,
Prin ele trece melancolic luna -

O gură dă-mi, iubito - şi-ncă una!

Spre sărutare gura-ţi se încreaţă
Şi ochii tăi privesc întunecat
Şi ,visători. - Iubito, tu, glumeaţă,
Nu ştii c-a săruta e un păcat
Şi că-n întunecata lor dulceaţă
Nu s-uită ochii de copil vrodat'
Fără să plângă-n urmă-a lor langoare
Şi voluptoasa lor întunecare!

Căci ce ai zice dacă eu acuma
Aş uita toate... tu mă înţelegi
E drept că ţie-o vorbă-ţi trebui numa
Ca toată firea mea în lanţ s-o legi
Dar vorba ceea serie-ori de glumă
Cu care pasiunea-mi s-o diregi
Vei spune tu? - O, taci - o, taci, n-o spune -
Ai spus-o ?-S mânios, tu,-nţelepciune !

În van vorba ta blând povăţuieşte
La seriozitatea ta surâd;
Spre sărutare gura-ţi se-ncreteşte,
Spre sărutare ochii tăi se-nchid;
Şireată eşti! sub geana ce umbreşte
Ochii-ţi sclipesc, şi-mi pare că ei râd;
Cu braţul ţi-i acoperi?... Supărată?
Ce te prefaci, iubita mea şireată!

[1871]

* FRUMOASĂ ŞI JUNĂ

Frumoasă şi junĕ, oh, dragă-mi mai eşti!
Eu caut şi caut în- achi-ţi cereşti
Şi-n veci nu mă satur şi-n veci aş căta,
Iubită, dorită, o gură - aşa!

Tu tremuri, tu cauţi, tu murmuri, tu râzi,
Cu glasul tău dulce tu raiu-mi deschizi,
Cu părul tău moale tu viaţa mi-o legi
O ştii şi te faci că nu o înţelegi!

Şireată şi dulce - copil vinovat
De ce nu mă-mbii cu al tău sărutat,
De ce-aştepţi să-1 fur de'pe ochii-ţi profunzi,
Şi-n blondele plete tu capul ţi-ascunzi

Cu mâna ţi-acoperi tu ochii tăi dragi,
Prin degete cauţi, nu râde ci taci;
Pedeapsa ce meriţi, columbă a mea,
O gură-i - oh dă-mi-o - mi-ai dat-o - aşa!

[1871]

* DEMONISM

O raclă mare-i lumea. Stele-s cuie
Bătute-n ea şi soarele-i fereasta
La temniţa vieţii. Prin el trece
Lumina frântă numai dintr-o lume,
Unde în loc de aer a un aur,
Topit şi transparent, mirositor
Şi cald. Câmpii albastre se întind,
A cerurilor câmpuri potolind
Vânăta lor dulceaţă sub suflarea
Acelui aer aurit.
Acolo stă la masa lungă, albă,
Bătrînul zeu cu barba de ninsoare
Şi din păhare nalte bea aurora
Cu spume de nori albi. Şi îngeri dulci
În haine de argint, frunţi ca ninsoarea,
Cu ochi albaştri cari lin lucesc
Şi-ntunecat în lumea cea solară,
Cu sânuri dulci, ca marmura de netezi,
Îi mângâi' barba lungă, -şi razim' capul
De umerii bătrâni cuprinşi de plete.
Şi colţuroasa-i roşie coronă,
De fulger împietrit, luceşte-n aer
Sălbatec. Iar un înger... cel mai blând,
Îngenuncheat 1-a lui picioare cintă
Pe arfa sa Şi aerul roşeste
De voluptatea cântecului său...
Nu credeţi cum că luna-i lună. Este
Fereasta cărei ziua-i zicem soare.
Când îngeri cântă de asupra raclei
În lumea cerurilor - ele-albesc
Şi nu mai pătrund raze aurite
Prin vechi oblon - ci raze de argint
Şi pe pământ ajung ţăndări duioase
Din cântecul frumos - dar numai ţăndări...
Ici în sicriu, sub cel capac albastru
Şi ţintuit şi ferecat cu stele,
Noi viermuim în mase în cadavrul
Cel negru de vechime şi uscat
Al vechiului pământ care ne naşte

Certându-ne-ntre noi, fiinţi ciudate,
Greţoase în deşărtăciunea lor.
Este un ce măreţ, în firea noastră,
Dar acel ceva nu din noi răsare.
O moştenim de la Titanul mort,
De la pământ, în care ne nutrim.
În moartea lui e ceva sfânt şi mare,
E o gândire-adâncă şi-ndrăzneaţă
Pentru ce el fu condamnat la moarte.
Viaţa noastră e o ironie,
Minciuna-i rădăcina ei. Dorinţa
De-a fi şi de-a avea singur tot ce este
Principiul e de înflorirea ei.
În van pământul mare ne-nspiră câteodată
Din sântul suc al stinsei sale vieţe
Gândiiri de-o nobilă, naltă răscoală:
Întoarcerea la fire şi dreptate.
Noi nu-l pricepem... o-ncercăm adese
Dar n-o putem Făcuţi suntem
După asemănarea-acelui mare
Puternic egoist, carele singur
Îmbrăcat în mărirea-i solitară
Ridică-n cer înnourata-i frunte.
În van voim a reintra-n natură,
În van voim a scutura din suflet
Dorinţa de mărire şi putere,
Dorinţa de a fi ca el în lume:
Unici. Şi această dorinţa,
Temei la state, naţiuni, şi cauza
Războaielor cumplite, care sunt
Paşii istoriei, acest e... răul.
Să nu ne înşelăm. Impulsul prim
La orice gând, la orişice voinţă,
La orice faptă-i răul. Însă
Atuncea când ne naştem, răsăriţi
Abia din carnea vechiului Titan,
Noi suntem buni - până suntem copii.
O binefacere ne dă pământul,
Nepreţuită-n duioşia ei,
El ne permite ca să ne întoarcem
Dup-o viaîă vană, zgomotoasă;
În sânul lui - în sânul lui şi-al păcii.
El ne-a şi pus, bătrân-duiosul tată,
Adânc în sufIet o dorinţă dulce
Şi de-ntrebăm aceast-enigmă scumpă
Ce însemnează şi dacă, voim
A o pricepe, ea răspunde: pace.
Da! pace căutăm fără s-o ştim.
Ce n-o luăm de la-nceput? De ce

O căutăm în luptă? Căci în lupte
Nu e decât victorie pe de o parte,
Cădere pe de alta - nedreptate.
Şi din viaţa noastră, -ntemeiată
Pe rău, şi pe nedrept, ,şi pe minciună
Şi din stiinţa morţii - a renturnării
În corpul mort, din care am ieşit,
Se naste veşnica nefericire.
Suntem copii - etern nefericiţi.
Dar în zadar, căci suntem după chipul
Şi-asămănarea lui. Noi suntem răi
Fără de-a-avea puterea lui. Răi. putem fi
Mai ca şi el -- dară din neputinţă
Se naşte ironia vieţii noastre.
În van Titanul mort, ce ne-a născut
Binele ni-1 voieşte; în zadar
Cearcă-a vorbi cu noi în cugetări
Strălucitoare, varii, îmbălsămate,
În flori, în râuri, în glasul naturii-
Ce-i glasul lui, consilii vrea a da.
În van. Viaţa, sufletul, raţiunea
- Scânteia care o numim divină -
Ne face a ne înşăla asupra firii
Şi-a n-o-nţelege...
O, demon, demon ! Abia-acum pricep
De ce-ai urcat adâncurile tale
Contra nălţimilor cereşti;
El a fost rău şi fiindcă răul
Puterea are de-a învinge... -nvinse.
Tu ai fost drept, de-aceea ai căzut.
Tu ai voit s-aduci dreptate-n lume
El e monarc şi nu vrea a cunoaşte
Decât voinţa-şi proprie şi-aceea
E rea. Tu ai crezut, o, demon,
Că în dreptate e putere. - Nu,
Dreptatea nu-i nimic făr de putere.
Cătat-ai aliaţi între titanii
Ce brăzdau caosu-n a lor [răscoală],
Ai înzestrat pământul cu gândiri,
L-ai înarmat cu argumente mari
Contra lui Ormuz.
Şi el ca tine a devenit rebel,
Se zvârcoli spre ceruri spre-a le sparge,
Mişcând aripile-i de munţi de piatră,
Puterea sa cumplita - contra lui.
Dar detunat el recăzu în caos
Cadavru viu. l-învăli într-o raclă
Albastră.
Titan bătrân, cu aspru păr de codri,

Plânge în veci pe creţii feţii sale
Fluvii de lacrimi. Las-aceea-i ca mort;
Uscat... stors de dureri este adâncu-i -
Şi de dureri a devenit granit.
A lui gândiri încremeniră reci
În fruntea sa de stânci şi deveniră:
Rozele dulci, rubine; foile,
Smaralde, iară crinii
Diamante. Sângele său
Se prefăcu în aur, iară muşchii
Se prefăcură în argint si fier.
Din carnea-i putrezită, din noroi
S-au născut viermii negrului cadavu:
Oamenii.
Spre a-l batjocori până şi-n moarte
Ne-am născut noi, după ordin divin,
Făcuţi ca să-şi petreacă Dumnezeul
Bătrân cu comica-ne neputinţă,
Să râdă-n tunet de deşertăciunea
Viermilor cruzi, ce s-asamăn cu el,
Să poată zice-n cruntă ironie
Pământ rebel, iată copiii tăi !

[1871-1872]

* AVEAM O MUZĂ

Aveam o muză, ea era frumoasă,
Cum numa-n vis o dată-n viaţa ta
Poţi ca să vezi icoana radioasă,
În strai de-argint a unui elf de nea!
Păr blond deschis, de aur şi mătasă,
Grumazii albi şi umeri coperea,
În strai de-argint strâns de-un colan auros
Strângea mijlocul ei cel mlădios!

Şi talia-i ca-n marmură săpată
Strălucea albă-n transparentul strai,
Sâni dulci şi albi ca neaua cea curată,
Rotunzi ca mere dintr-un pom de rai;
Abia se ţine haina cea bogată
Prinsă uşor cu un colan de pai,
Astfel adesea mă găsea veghind
Nori străbătea o umbră de argint.

Crinul luminei strălucea în mână
Reflectând dulce mândrul ei obraz,
Razele dulci loveau faţa-i senină,

Rotunzii umeri şi-albul ei grumaz;
Părul lucea ca auru-n lumină,
Straiul cădea de pe-umeri de atlaz,
Ochi mari albaştri-n gene lungi de aur
Şi fruntea-i albă-ntunecată-n laur!

O dată-n viaţa-i muritorul vede
În visul său un chip aşa d-ales!
Eu... fericit c-amantul blondei Lede,
Nebun de-amor, eu o vedeam ades.
Venea-n singurătatea mea [pe îndelete],
Rătăceam mâna-n păru-i blond şi des,
De pe-umeri haina-i luneca uşor
Vedeai rotundul braţ pân' subsuori.

Părea c-aşteaptă de a fi cuprinsă,
De-a-şi simţi inima bătând cu dor,
Ca buza ei de-a mea să fie-atinsă,
Ca graiul ei să tremure uşor,
Să văd privirea veselă şi plânsă,
Să aud glasu-ntunecat de-amor
Şi la ureche dulce să-i repet
Cântul, ce-n gândul meu se mişcă-ncet.
O, îmi şopteste numa-n dulci cuvinte
Neînţelese, pline de-nţeles,
O, îmi surâzi cu gura ta fierbinte,
Tu, înger blând cu ochii plini d-eres,
Căci al tău zâmbet îmi aduce-aminte
C-un înger eşti ce fu din Cer trimes,
Ca să mângâi junia mea bogată
Cu-a ta zâmbire dulce şi curată.

S-apropia, în aer suspendată,
Şi braţul ei grumazu-mi cuprindea,
Priveam în sus la faţa-i luminată,
La gura-i mică care surâdea
Din ochi albaştri raza-ntunecată,
Plină de-amor- în ochiul meu cădea,
Talia ei subţire-n colan strâns
Tremura scump de braţul meu cuprinsă.

Ea a murit. - Am îngropat-o-n zare.
Sufletul ei de lume este plâns.
Am sfărmat arfa - şi a mea cântare
S-a înăsprit, s-a adâncit - s-a stis.
Îmi plac a nopţii turburate oare,
Îmi place de dureri să fiu învins;
O, de-aş orbi; de-aş amuţi odată,
Că-n lume nu văd lumea căutată!

Eu nu văd munţii înecaţi de nouri,
De care gându-mi vultur s-acăţa;
N-aud a mării înmiite-ecouri,
Ce-n glasul meu măreţ s-amesteca;
În codri-antici n-aud muget de bouri,
Trezind zilele vechi în mintea mea,
Codrul din munţi, râul din vale-mi tace -
De ce nu pot în praf a mă preface !

[1871-1872]

* CIND CRIVĂŢUL CU IARNA...

Când crivăţul cu iarna din nord vine în spate
Şi mătură cu-aripa-i câmpii întinse late,
Când lanuri de-argint luciu pe ţară se aştern,
Vânturi scutur aripe, zăpadă norii cern...

Îmi place-atuncea-n scaun să stau în drept de vatră,
S-aud cânii sub garduri că scheaună şi latră,
Jăraticul să-l potol, să-l sfarm cu lunge cleşti,
Să cuget basme mândre, poetice poveşti.

Pe jos să şadă fete pe ţolul aşternut,
Să scarmene cu mâna lâna, cu gura glume,
Iar eu s-ascult pe gânduri şi să mă uit de lume,
Ca mintea s-umble drumul poveştilor ce-aud.

Orlogiul să sune - un greier amorţit
Şi cald să treacă focul prin vinele-mi distinse,
Să văd roze de aur şi sărutări aprinse
În vreascuri, ce-n foc puse trosnesc des risipit,
Ca vorba unei babe măruntă, ţănduroasă.

Atuncea focu-mi spune povestea-a mai frumoasă.
Din el o aud astfel cum voi să o aud
Ş-amestec celelalte cu glasu-i pâlpâit.
Şi mândru-acest amestec gândirea-mi o descoasă,
O-nşiră apoi iarăşi cum dânsa a voit.

Astfel gândirea-nşiră o mie de mărgele -
Un şir întins şi luciu dar fără de sfirşit;
Somnul m-apucă-n braţe prin gândurile mele
Şi-n somn mă mai urmează a lor blând glas uimit.

Prin şirul lor ce suna, orlogiul cu jele
L-aud sunând ca greier bătrân şi răguşit;

În urmă face chiar şi a mamei rugăciune,
La gînduri sclipitoare un capăt ea le pune.

Ajung la ea şi noaptea umbririle-i şi-ntinse.
Pe fruntea ei cea dulce culeg blânde visări,
Amorul lin âşi moaie aripele lui stinse,
Pe ochii ei eu caut profunde sărutări.
Ea-nchide surâzândă; lungi genele ei plânse
Şi glasul ei a cântec în line tremurări,
Pe sâni rotunzi, albi, netezi, ea fruntea mea aşează,
Adorm şi ea la capu-mi surâde şi veghează.

Dar toate-acele basme în somnu-mi mă urmează,
Se-mbină, se-nfăşoară, se luptă, se desfac,
Copilele din basmu, cu ochii cu dulci raze,
Cu părul negru coade, cu chipul dulce drag,
Şi feţi-frumoşi cu plete în haine luminoase,
Cu ochi căprii, nalţi, mândri ca arborii de fag,
În visele din somnu-mi s-adun să se îmbine,
Fac nunţi de patru zile şi [de patru nopţi pline].

Îmi pare-atunci că mândră Ileană Cosânzeană,
Cu ochi - albastre stele, blondă - un spic de grâu,
În mine se-ndrăgeşte şi-uşoară-[aeriană]
S-aşază pe genunchii-mi, cunjură gâtul meu,
Eu netezese cu mâna arcata ei sprânceană,
Ea ochii şi-i închide, zâmbind în visul său,
Ochii i-s plini de lacrimi ce nu le înţelege,
Cu buze-abia deschise îmi spune blânde şege.

Îmi pare că e vară, că noaptea-i dulce brună,
Că lanuri undoiază, că apele lin plâng,
Că nourii îi sparge-o armonioasă lună,
Că stelele din ceruri se scutură şi ning.
Prin lanuri înflorite noi mergem împreună
Şi mândre flori câmpene eu pentru dânsa strâng ,
Şi ea la îngrijirea-mi cu dulce îmi zâmbeşte,
Iar sufletul îmi râde, şi inima îmi creşte.

Luna prin nouri negri pe lume blând veghează.
Somnul aduce-n lume copiii lui nătângi.
Pe râu fiece undă se-mbracă cu o rază,
Copacii se cutremur în frunţile de stânci,
Lumina se-mprăştie în pânză luminoasă
Pe merii plini cu floare-n grădinele adânci,
Şi eu, la trunchiul unui, visez la ea deştept,
În ploaia de flori roze pe dânsa o aştept.

Ea vine şi pe sânu-mi cu dulce ce se lasă!

În pletele-mi şi-ncurcă micuţă mâna ei,
Şi umeda-i suflare, pură, copilăroasă,
Adie blând pe frunte-mi şi peste ochii mei,
Apoi faţa-i uimită de pieptu-mi ea apasă
Şi lacrimi de iubire i-nundă ochii săi,
Iar eu pe mâni, pe gură, pe ochi, pe albu-i gât,
Încet, beat de iubire, o mângâi, o sărut.

Şi sărutări o mie trezesc în ea mii vise
Şi fruntea-i turburată s-apleacă ca un crin;
În ochii ei cei limpezi, sub genele-i închise,
O lume e de visuri, o lume de senin;
Ea fără şir vorbeşte, şi dulcile-i surâse
Cu lacrimi se amestec, şi buzele-i suspin.
Ea doarme astfel trează, din somn când se trezeşte
Cu buzele mă cată, cu ochii îmi zâmbeşte.

În vis mă arde soare şi cerul a văpaie,
Pe lac barca e-mpinsă de valuri care merg,
Iar undele-i uimite, profunde şi bălaie
Reflectă-n ele ţărmii - se-ntunecă, se şterg...
În barcă şed ş-ascult eu a inimii-mi bătaie
Caci eu ca rândunica la dânsa iar alerg,
Pe-a malurilor arbori şi frunza este mută,
Misterul lin surâde pe lumea cea tăcută.

[1872]

* MIRARADONIZ

Miradoniz avea palat de stânci.
Drept streşină era un codru vechi
Şi colonadele erau de munţi în şir,
Ce negri de bazalt se înşirau,
Pe când deasupra, streşina antică,
Codrul cel vechi fremea îmflat de vânt,
O vale-adâncă ce-ngropa în codri,
Vechi ca pământul, jumeta din munte,
Mâncând cu trunchii rupţi scările negre
De stînci, care duceau sus în palat
O vale-adâncă şi întinsă, lungă,
Tăiată de un fluviu adînc, bătrân,
Ce pe-a lui spate văluroase pare
A duce insulele ce le are-n el
O vale cât o ţară e grădina
Castelului Miradoniz.
Iar în castel de treci prin colonade,
Dai de înalte hale cu plafondul

Lor negru strălucit şi cu păduri
De flori. Păduri cărora florile
Ca arborii-s de mari. Roze ca sorii,
Şi crini, ca urnele antice de argint,
Se leagănă pe lugerii cei nalţi,
Iar aerul văratic, dulce, moale.
Ca stelele sunt musculiţele prin frunze
Şi împlu aerul cel cald cu o lumină
Verzuie, clară, aromată. Fluturi -
Copile sunt cu ochi rotunzi şi negri
Cu părul de-aur şi cu aripioare
De curcubău - în haine de argint
Din floare-n floare fâlfâiesc şi-şi moaie
Guriţele-umede şi roşii în potirul
Mirositor şi plin de miere-al florilor.
Tufe de roze sunt dumbrăvi umbroase
Şi verzi-întunecoase, presărate
Cu sori dulci înfoiaţi, mirositori
E-o florărie de giganţi. Într-un loc
Crăpată-i bolta de granit, de cauţi
Prin streşina de codru până sus,
Unde în ceruri lin pluteşte luna.
Ea-i o regină tânără şi blondă
În mantia-i albastră constelată,
Cu mâinile unite pe-al ei piept
De neauă... Trece luminând cu ochii
Albaştri, mari, prin straturi înflorite
De nori, ce înfoiate îi oferă
Roze de purpur, crinii de argint;
Din când în când cu mâna-i argintoasă
Ea rumpe câte-o floare şi-o aruncă
Jos pe pământ ca pe-o gândire de-aur;
Colo un nor se nalţă sfânt şi sur,
Se-ncheagă, se formează -ncremeneşte,
Devine-un templu grec şi plin de umbra
Columnelor ce-1 înconjor - şi prin columne
Trece-argintoasă câte-o rază-a lunei.
Ea drumul ia spre-acel castel. Diadema-i
De diamante-n stele contopite
Brilează-n noapte - tăriile negre
A domei se-nsenină - şi ea intră
În el. - Columnele-ard sub clara ei lumină
Şi aruncă umbra una-ntr-alta.
Ea intră-n domă... stelele-o urmează.
Şi noaptea sântă plină-i de-ntuneric
Pe râul sânt ce curge-n valea mare
Care-i grădina cea din codri vechii
A lui Miradoniz. - Insule sfinte
Se-nalţă-n el ca scorburi de tămâie.

Cu flori de aur, de smarald - cu stînce
De smirnă risipită şi sfărmată
În bulgări mari. Pe mîndrele cărări,
Ce trec prin verzile şi mândre plaiuri,
E pulbere de-argint. Pe drumuri
Cireşi în floare scutură zăpada
Trandafirie a-nfloririi lor,
Vântul le mână, văluros le nalţă,
De flori troiene în loc de omăt
Şi sălcii sfinte mişcă a lor frunză
De-argint deasupra apei şi se oglindează
În fundul ei - astfel încât se pare
Că din aceeaşi rădăcină creşte
O insulă în sus şi una-n jos
Şi [nu-i] nimica în aceste ramuri
Dintr-un copac într-altul numai ţes
Paianjini de smarald paianjenişul
Cel rar de diamant - şi greieri cântă,
Ca orologii aruncate-n iarbă.
Şi peste râul mare, de pe-un vârf
De arbore antic ţesut-au ei
Un pod din pânza lor diamantoasă,
Legându-l dincolo de alţi copaci.
Prin podul străveziu şi clar străbate.
A lunei rază şi-verzeşte râul
Cu miile lui unde, ca-ntr-o mândră
Nemaivăzută feerie, - Iară peste pod
Trece albă, dulce mladioasă, junǎ,
Albă ca neaua noaptea, păru-i de aur
Lin împletind în crinii mânilor.
Ivind prin haina albă membre angelici,
Abia călcând podul cel lung cu-a ei
Piciaore de-omăt, zâna Miradoniz.
Ea-ajunge în grădina ei de codri
Şi rătăceşte o umbră argintie
Şi luminoasă-n umbra lor cea neagră;
Ici se pleacă spre a culege o floare,
Spre-a arunca în fluviul bătrân
Colo aleargă dup-un flutur,
Îl prinde - îi sărută ochii şi-i dă drumul
Apoi ea prinde-o pasăre măiastră
De aur se aşază-ntr-a ei aripi
Şi zboară-n noapte printre stele de aur.

[1872]

* ANDREI MUREŞAN

Tablou dramatic într-un act

PERSOANE:

MUREŞANU, MORS, GENIUL LUMINEI

(Scena înfăţişează un peisagiu de-o romanticitate sălbatecă în munţi. Pe deoparte stânci surpate - unele ţepene, altele răsturnate - de alta brazi acăţaţi de vârfuri de stânci, unii frânţi şi răsturnaţi de vijelii şi torente. În fund se văd ruinele încă fumegânde a [unui] sat de colibe - risipite cu cuiburi mari în dosul stâncilor. Mai în avanscenă, turnul, vechi şi negru a bisericii satului. Biserica de lemn, cu ferestre mari-cu zăbrele, cu muri parte risipiţi, cu acoperământ de şindrile negre şi mucezite. Asupra întregului plan se revarsă o galbănă lumină de lună. Avanscena o cuprinde de-a curmezişul un trunchi răsturnat, putred, pe care M[ureşanu] şade visătoriu. De tot în fund, codri şi munţi. Clopotul sună dogit 12 ore. Miezul nopţii. în vremea asta, se scoală M[ureşanu])

Tresare miazănoaptea -în inima de-aramă
A turnului de piatră. Lin stelele se-nhamă
La carul lunii blonde. Prin vămile veciei
Nici vremea nu le trece cu visele mândriei,
Nici suflete nu intră, nici suflete nu ies.
Prin aerul de noapte; puternic, rece, des,
A lunei adormite pătrund razele rare
În temniţa din pieptu-mi trezind - gândiri amare.
Când somnul, frate-al morţii, pe lume falnic zace
Cu genele-i închise, cu vise-le-i de pace,
Când palida gândire prin ţara-morţii trece,
Şi moaie-n visuri de-aur aripa ei cea rece
Cu-aghiazima cea dulce a lumii frunte-atinge,
Păcatele-i i-adoarme, invidia o stinge
Ce ochi veghează umeda? Ce suflet se frământă;
Ce suflet ţipă-n doliu, ce liră jalnic cântă? ...
Sunt eu!... Privesc trecutul, şi-icoana lui barbară
E zugrăvită aspru d-ursita-ne amară.
Şi gândul meu nu poate să rup-acea perdea,
Ce-ascunde viitorul puternic după ea.
Cântarea? Cea mai naltă şi cea mai îndrăzneaţă
Nu e decât răsunet la vocea cea măreaţă
A undelor teribili, înalte, zgomotoase
A unui râu, ce nu-l vezi. - Sunt undele de timp
Ce viitoru-aduce, spre-a le mâna-n trecut.
Deşi privesc nainte-mi noaptea bătrână ruptă,
Şi văd e-o lume nouă dintr-însa se ridică,
Dar pârghia accea, ce desfăcând tenebre,
Ridică viitorul - puterea care toarce
Al vremii fir - accea îmi e necunoscută.
Vai! cele întâmplate istoria le spune
Şi cele viitoare şi-aruncă umbra lor
În atmosfera groasă a zilei cei de azi.
De ce se-ntâmplă toate aşa cum se întâmplă,

Cine mi-a spune-o oare ? E plan, precugetare,
În şirul orb al vremei şi-a lucrurilor lumei?
Sau oarba întâmplare fără-nţeles şi ţintă
E călăuza vremei? Putut-a ca să fie
Şi altfel de cum este tot ceea ce există;
Sau a un trebui rece şi neînlăturat?
Şi dacă trebui toate să fie-aşa cum sunt,
Ce legi urmează vremea? Cu ce drept ea apasă
O ginte ca pe samă-i o alta să ridice;
E vo dreptate-ntr-asta, sau oarbă-mparte bobii
Soarta fără-de-lege? Şi dacă n-ai temeiuri
Decât acele spuse de cărţile bătrâne,
Şi-aceste-s dovedite că nu dau dezlegare -
Cine-mi va spune mie - dacă a ginţei mele
Viaţă viitoare va fi mai fericită
Decât al ei trecut ?
De-ar fi fost rău adesea şi bine num-o dată,
Aş crede că-ntâmplarea oarbă, nevinovată
A grămădit în mersu-i, dar fără ca s-o ştie,
Atâta neferice pe ţara mea pustie. -
Dar nu ! e-atâta minte - atâta plan de rele
S-a grămădit puternic în viaţa ginţii mele,
Încât îmi vine-a crede că sâmburele lumii
E răul. Cartea lumii d-eternă răutate
E scrisă şi-i menită:
De vei avea puterea,
Voinţa ca să sfarămi pe cel mai slab ca tine:
Bravură se numeşte. De eşti închipuit,
Nesuferind ca alţii de-acea închipuire
Cu vorba să se-atingă: onoare se numeşte;
De vrei să-ntreci pe alţii şi lumei să-i impui
Persoana ta infamă: dorinţă-i de mărire,
La fapte mândre stimul. De eşti atât de van
Să crezi că pân' şi ceruI ascultă a ta vorbă,
Că-i pasă dacă corpul ţi-l ehinuieşti şi mintea
Ţi-o stupifici - îţi zice că eşti evlavios,
Ba chiar şi sfânt. - Şi nu sunt numai oameni
Ce îţi admiră fapta, gândirea-nchipuită,
Ci te admir popoare...
Ce proastă e mulţimea,
Ea crede cum că duce a lumii soartă-n mână,
Şi singură e dusă de-o mînâ de şireţi.
De te-a-zestrat natura
Cu-atâta minte numai; să poţi [să vezi] prostia
Şi cruda răutate ce masa o domină,
Nedând nimic pe ele, să faci din ele scara
Spre-a te urca pe dînsa 1-avere şi mărire,
Prefă-te numai cum că tu preţuieşti acele
Mari calităţi şi-alese (numeşte-le cum vrei),

C-o frază linguşeşte deşertăciunea lor
Şi pe-umeri te vor duce; sacrificând averea,
Viaţa pentru tine. Dar spune-li adevărul,
Te-or răstigni pe cruce, te-or huidui cu pietre
Şi te vei stinge mizer de nimenea jelit.
Se vede
Că nu puteau şireţii ca să găsească-n viaţă ,
Alt preţ decât acela să-şi împlinească pofte
Pe seama altor... Apoi este şi drept; cuminte,
Ca proşti să ducă greul, astuţii să domnească...
La ce-ar fi-atuncea lumea în două împărţită
La ce-ar exista proştii - şi iar la ce şireţii?
Nu merită nătîngii să fie stăpâniţi
Nu vezi că stăpînindu-i le împlineşti dorinţa?
Mai de dorit ce soartă pot ca să aibă-n lume
Decât să-i ducă-n turme sunetul unui nume ?
Ei nici nu-s pentru alta decât ca să trăiască,
Să moară-ntru-mplinirea unei deşertăciuni.
Şi-apoi nu vedeţi voi
Că ei admiră toate ce le aduc peirea
Omoară fericirea unui popor întreg,
Liniştea unui secol şi eşti numit erou ;
Beată de bucurie mulţimea te primeşte;
Cu lauri te-ncununã... O gintă ce se-nalţă
Pe spatele altora e mare - şi cu cât
Mai mult se ţine-n locu-i prin rău şi prin asprime,
Cu-atâta e mai mare. Dreptate-universală
E-aceea ce-o urăşte puterea brută. Peste
Tărie nu decide nimic. La bine nu-i putea
S-aduci doi oameni; răul 1-urmeaz-întregi popoare;
Căci răul este colţul vieţii. Vecinic răul
Întâiul rol îl joacă - e colţ în orice cuget,
În oricare voinţă, în orice faptă mare.
Invidia de pildă a mam-egalităţii,
Şi îngrădirea contra răutăţii reciproce
Dreptate se numeşte: Cu cât mai răi sunt civii
Cu-atât e mai perfectă dreptatea.
Fiţi răi şi veţi străbate
La ţintă-oricât de mare, numai prin răutate!
Fiţi răi ! şi-urmaţi principiul ce lumea o domină -
Lăsaţi să creadă alţii mai proşti ca voi în bine:
De ce n-aveţi: voi minte? Deschideţi ochii voşti,
Vedeţi că sfânt şi bine sunt numai pentru proşti?
De când suteţi în lume, a existat dreptate
Şi pentru voi? Dar greul voi numai îl purtaraţi,
Voi v-aţi hrănit duşmanii, i-aţi apărat cu sânge,
În loc de-a sparge capul năpârcei sub picior,
Voi aţi crescut-o mare şi astăzi vă zugrumă.
Spun popii de-o vecie unde oricare vină

Găseşte-a ei osândă şi binele răsplata -
Şi mii timizi de frică şi de-o speranţă vană
Trec înşelaţi pe- lângă izvoarăle vieţii.
Iar dacă un linţoliu, piroane de sicriu
Răsplata sunt virtuţii?
Răbdarea cine-o- are: târască-se-nsetat.
Voi soarbeţi picătura de timp ce o aveţi,
Aici fiţi mari, puternici, aici fiţi fericiţi -
Aici spirit, curagiul şi pumnii au valoare.
În mână de vei. prinde-a istoriei carte
Şi dacă tu de frică sau poate de ruşine
În faptele ei rele nu vei încifra bine,
Vedea-vei cum sub ochii-ţi în plin se desfăşoară
Răul şi iarăşi răul - că vremea se măsoară
După a răutăţii păşire. Rău şi ură
Dacă nu sunt, nu- este istorie: Sperjură,
Invidios-avară; de sânge însetată
E omenirea-ntreagă - o rasă blăstămată;
Făcută numai bine spre-a domina pământul,
Căci răutăţii numai îi datoreşte-avântul
Ce l-a luat pe scara fiinţelor naturii,
Cine-a văzut vreodată popor de oameni buni
Să fie mare? Dacă e rău, e egoist,
Vrea toate pentru sine, nimica pentru alţii;
Dacă trăieşte bine, dar fără ca să lase-
Ca şi-alţii să trăiască - e mare. Când un popol
Începe a fi nobil şi generos în cuget,
Atunci a lui cădere: şi moarte sunt aproape,
Căci numai răul -are puterea de-a trăi
Chiar fapta cea mai bună dace la rău. Ea este
Pământ care hrăneşte- sâmânţa celor rele.
Ai milă
De unul şi cu mâna în care i-ai pus pâne
Mâini va ridica piatra, ca el întâi s-arunce
În tine. Dă-i unuia onoare şi mărire,
Şi va fi cel din urmă spre-a se uita la tine
De-i fi căzut. - Ce plan adânc-şiret !
Cum în sămânţa dulce a răului s-a pus
Puterea de viaţă!
Şi mai credeţi în bine, în basme de copii!
O, ridicaţi în suflet gigantici vijelii
Şi sfărâmaţi c-o mândră strigare triumfală
Ordinea cea nedreaptă, şireată, infernală,
Ce proştii şi şireţii, unii-nşelaţi, iar aliţii
Înşelători susţin că de Dumnezeu e pusă
În lume.

O, Satan ! geniu al desperării !
Acum pricep cu gându-ţi, căci zvârcolirea mării

Trăieşte-acum în mine. Pricep gândiri rebele
Când ai smuncit infernul ca să-l arunci în stele,
Dezrădăcinaşi marea ca s-o împroşti în soare,
Ai vrut s-arunci în caos sistemele solare.
Da! ai stiut că-n ceruri, răul, nedreptul tronă,
Că secole nătânge l-adoră, l-încoronă,
Ştiai c-aşa cum este nu poate a fi bine!
Că nu poate nedreptul etern ca să domine.
O! de-aş vedea furtuna că stelele desprinde,
Pe cer talazuri mândre înalţă şi întinde;
Şi nourii ea sloiuri de gheaţă aruncate,
Sfărmându-se de-a sferei castele înstelate
Gerul din rădăcină nălţându-se decade,
Târând cu sine timpul cu miile-i decade,
Se-nmormântează-n caos întins fără de fine,
Zburând negre şi stinse surpatele lumine.
Văd caosul că este al lumilor săcrii,
Că sori mai pâlpâi roşii gigantice făclii
Şi-apoi se sting. - Nimicul, linţoiu se întinde
Pe spaţiuri deşerte, pe lumile murinde!
Văzând risipa, Satan, voi crede c-ai învins !
Căci dacă eşti arhanghel al morţii cei bătrâne,
Atunci eşti drept - căci numai ea este dreaptă-n lume,
Şi cei ce o servese - căci contra orice-n lume
Învinge răutatea - dar contra morţii nu.
Fiindcă tina lumii e rea, fiindcă tină
Şi praf e universul întreg - fără de vină
Ai căzut geniu mândru, plin de-ndărătnicie
În spaţii făr' de margini, în evi de veşnicie!
Vai, soarte blăstămată, ce oarbă arunci bobii,
La oricine în lume dai ceea ce nu-i trebuie;
Te rog, soarte, mă scapă, de alţii nu - de mine
Atât venin în suflet, şi-atât amar în gând,
Încât dac-aş putea-o ca să rusuflu-adânc
Şi bine - aş învenina vremea-n care-s osândit
De a trăi.
O, geniu ce pătrunzi
Nemărginirea - iartă c-amărăciunea mea
M-a-nvins ! Tu ştii să judeci şi ştii că nefericea
Ades scrânteşte şirul gândirii şi o face
Să meargă tocmai contra la calea ceea care
Ar trebui s-urmeze.
Un orologiu care în loc de-a-îmbla-nainte
S-ar târâi-ndărăt. O, nu există crime,
Căci toate, toate-s fapte unei gândiri pe dos,
Unei simţiri perverse.
Taci, taci, suflete mândre, nu răscoli cu-atâta
Grozavă uşurinţă titanica turbare
Ce-n aşchii sclipitoare gândirea mi-o sfăramă.

Stinge, puternic Doamne, cuvântul nimicirii
Adânc, demonic-rece, ce-n sufletu-mi trăieşte,
Coboară-te în mine, mă fă să recunosc
C-a ta făptură slabă-s. Nu mă lăsa să sper
Că liber-mare-mândru prin condamnarea ta
N-oi coborâ în iaduri de demoni salutat,
Ca unul ce menitu-i de a le fi stăpân -
Stăpân geniilor pieirii ! Ce gând superb ! O,-nceată,
Inima rea cea stoarsă de-o cugetare beată,
Nu răscoli-n bătaie-ţi ruinile sfărmate
A lumii-mi dinăuntru.
Văd cerul lan albastru sădit cu grâu de stele,
Ei îmi arată planul adâncei întocmele
Cu care-şi miscă sorii. - În sâmburul de ghindă
E un stejar. - Cum dânsul din proprii rădăcine,
Din planul vieţii sale ascuns în colţu-obscur
Îşi creşte trunchiul aspru - aşa, poporul meu,
În tine e puterea-ţi, nălţarea-ţi şi pieirea-ţi.
Eu cred că tot ce este menit de a fi mare
Să-şi înăsprească trebuie superba rădăcină
Prin viscole turbate, prin arşiţă şi-ngheţ.
Mai tare e-acea stâncă ce a trecut martiră
Prin vijelii mai multe. Popoarele barbare
Ce-au cotropit românii sunt vijelii măreţe,
Turbate; mândre, aspre ca orice vijelie,
Dară şi trecătoare ca ele. Iar stejarul
Poporului meu tare ridică şi-azi în vânturi
Întunecata-i frunte şi proaspăta lui frunză.
În lume văd popoare cuminţi şi fericite,
Şi mă întreb ce soarte să doresc la al meu?
Şi-un gând îmi vine aspru, adânc, fără de milă
Şi sfărmător de lume. - Nu, nu! N-aş vrea ca alte
Popoare să mai fie c-al meu - nu merit ele
Să-i semene. Poporu-mi menitu-i ca să fie .
Altfel de cumu-s alte. Eu nu cer fericire
Pentru a lui viaţă. - O, naţie iubită!
Vei înţelege doru-mi, vei şti să-l preţuieşti ?
Voi să te văd, iubito ! nu fericită - mare !
Decât o viaţă moartă, un negru vis de jele,
Mai bine stinge, Doamne, viaţa ginţii mele,
Decât o soartă aspră din chin în chin s-o poarte,
Mai bine-atingă-i fruntea suflarea mării moarte !

[1 8 7 2]

* ECO

Cu-ncetu-nserează şi stele izvorăsc.
Pe-a cerului arcuri măreţe.
În umede lanuri de-albastru ceresc,
Merg norii cu hainele creţe
Şi stâncile rar
Ca stâlpii răsar,
Negriţi şi-ndoiţi de furtună
În lună.

Sclipire e-n aer, în codri - miros
Şi umbră adânc viorie;
Şi luna-i e cerului scut argintos
Şi stele păzesc în tărie
Şi văile sunt
În aburi de-argint.
Pierdute-ntr-al doinelor şuier
Din fluier.

Pe-un cal care soarbe prin nările-i foc,
Din ceaţa pustie şi rece,
Un tânăr, pe vânturi, cu capul în jos,
Cu clipa gândirei se-ntrece
Şi calu-i turbat
Zbura necurmat,
Mânat ca de-a spaimelor zână
Bătrână.

Pe umeri de munte, din stânci de bazalt
Castelul se nalţă, se-ncruntă,
Şi-a murilor muche si creştetu-i nalb
De nouri şi ani se-ncăruntă,
Dar astăzi e viu
Şi-n glas auriu
Răsună din umbra lui mare
Cântare.

În mii de lumine ferestrele-i ard,
Prin cari se văd trecătoare,
Prin tactul cântării pierdute de bard,
Învindu-se umbre uşoare;
Trec albe ca-n vînt
Dulci neguri de-argint,
Palatul plutea în magie
Aurie.

Ca cerbul uimit, ce prin creştet de stânci
E-urmat de săgeat-arzătoare,

Din căi năruite, din gârle adânci,
Fugarul în tropot răsare
Cu nari arzând
Cu coama pe vînt;
O dată-ncă pinten l-împunge
Şi-ajunge.

Iar tânărul sare uşor de pe el
Şi prundul sub pasu-i răsună.
Frumos ca din basme şi tras prin inel
Şi nalt ca si bradul în lună,
C-un salt a suit
Al bolţii granit.
Urcat într-un arc de fereastă
Adastă.

Mantua lui neagră în lună s-a-ntins
De pare-o perdea în fereastă
Şi gratii de fier a lui mână-a cuprins
Uitându-se-n sala cea vastă.
Pe stînci de bazalt
Stă calu-i înalt
Şi coama-i i-o îmflă în lună
Furtună.

Sala-i ca aerul scăldat în soare,
Muiat de-a florilor suflet răcoare
În ea frumoasele fiinţe albe
Par gânduri palide din visuri dalbe.
De-umărul junilor de razim, zboară,
De raze umede. ochii-s izvoare,
Ca-n vânt se leagănă zveltele poze
Prin păr ce flutură cununi de roze...
Şi beţi de muzică plutesc ca vântul,
Jocul e repede, încet e cântul
Şi pe când sufletul stă de beţie
Plutesc fiinţele... o vijelie...
Până ce aria dispare, trece...
O rază timidă în ziua rece.
Apoi perechile stând risipite
S-adun în grupele orânduite
Şi din amestecul de vise dalbe,
Din trecătoarele fiinţe albe,
Iese ca aria dintre suspine
Regina albelor nopţii regine,
Sau cum din zilele poetic june
A idealului iese minune.
Parui ca aurul faţa-ncadrează,
Cunună-n undele-i se furişează,

Se-ndoaie talia-i în albă haină
Parcă-i o timidă a nopţii taină.
Pe-o liră gingaşă şi argintie
Mânuţa-i coardele le-ncurcă vie,
Prin blânde notele lirei de-amor
Glasul ei tremură dulce uşor:

Prin bolta ferestei înguste
Mă uit într-al văilor rai,
Cum codrii în cale-i supune
Furtuna, copila de crai.

Prin păru-i de aur, coroană
Cu colţuri în fulger şi jar,
Ea apele-n cale-i aplană
Şi-ndoaie bătrânul stejar.

Prin poarta îngustă din murii
Grădinei, cetăţii-mi din stânci,
Cobor în adâncul pădurii
Unde-izvoarele murmur adânci.

Prin nourii rupţi trece luna
Şi-n sufletu-mi dor a pătruns,
Şi părul mi-l îmflă furtuna
Şi-ochii-mi se-neacă de plâns.

Doresc doar ca în fundul mării
Să mă ia cu sine-n sarai,
În nalte -albastrele sale,
Furtuna, copila de crai.

Dorese ca să intru cu luna
În dome de nouri, ce pier
Doresc cu popoare -de stele
Să merg drumul mare din cer.

Ce caut eu nu vă ştiu spune,
Eu singură nu ştiu ce vreu,
Atât e de tainic ascunsă
Dorinţa în sufletul meu.

Mi-e ciudă pe frunza cuminte,
Pe vorbăreţe valuri de râu,
Ele-mi spun ce doreşte-al meu suflet.
Ce singură eu nu ştiu.

Şi flori şi crenge şi stele .

În ciuda mea taine îmi spun -
Ah ! cum le-aş smulge pe toate
Să fac din ele cununi.

În codru o creangă se-ndoaie,
O poartă prin frunze, şi-n prag
Un chip cu ochi magi se iveşte
Ah! cum mi-ar putea fi de drag.

Un murmur feeric desmiardă voios
A salei tăcere senină.
Din bolta ferestrei arcată pompos
S-aude vibrând mandolină

Şi-un eco uşor
Petrece cu-amor;
Cu dulcea vibrare de strune,
Ce spune.

Şi toată viaţa lui, tot ce-a cules
Din unde, din munte, din vale,
Tot sufletu-i june, tot scumpu-i eres
Alunecă-n cântecu-i moale
Ş-al coardelor grai,
Frumos ca din rai,
Amestecă-n vorbe de miere
Durere:

* SARA PE DEAL

Sara pe deal buciumul sună cu jale,
Turmele-l urc - stelele scapără-n cale;
Apele plâng clar izvorând în fântâne,
Sub un salcâm, dragă, m-aştepţi tu pe mine.

Luna pe cer trece aşa sfântă şi clară,
Ochii tăi mari caută-n frunza cea rară,
Stelele nasc umezi pe bolta senină,
Pieptul de dor, fruntea de gânduri ţi-e plină.

Nourii curg, raze-a lor şiruri despică,
Streşine vechi, casele-n lună ridică.
Scârţie-n vânt cumpăna de la fântână,
Valea-i în fum, fluiere murmură-n stână.

Şi osteniţi oameni cu coasa-n spinare
Vin de la câmp; toaca răsună mai tare,
Clopotul vechi împle cu glasul lui sara,
Sufletul meu arde-n iubie ca para.

Ah ! În curând satul în vale-amuţeşte,
Ah ! În curând pasu-mi spre tine grăbeşte,
Lângă salcâm sta-vom noi noaptea întreagă,
Ore întregi spune-ţi-oi cât îmi eşti dragă !

Ne-om rezima capetele-unul de altul
Şi surâzând vom adormi sub înaltul,
Vechiul salcâm. - Astfel de noapte bogată
Cine pe ea n-ar da viaţa lui toată?

.....

Pe vârful de munte, în codri-mbrăcat,
De nouri grămezi se adună
Şi unul pe altul, măiestru urcat,
Ei par o cetate în lună.
Şi bolţile-n muri
Şi stâlpii sunt suri,
Lumina prin arc de fereastră
E-albastră.

În halele-albastre - 'nstelatele bolţi
Te uiţi prin coloane de nouri
Şi luna ieşind dintr-a stâncilor colţi
Le împle cu mii de tablouri.
Lumina-i de-argint
În nouri s-a frânt
Şi se-ncheagă prin naltele dome
Fantome.

În hainele albe de neguri de-argiint
Şi creţii de roze purpure,
Şi părul pe frunte cu stele e prins,
Ca îngerii albe şi pure
Prin gene de nor,
Ca visuri strecor,
Ducând înstelata lor viaţă
Prin ceaţă.

Un şuier în noapte, prin codri, un vânt,
Un freamăt - şi totul dispare.

Şi nori se-ncreţesc risipiţi, şi s-avânt.
În lună stau stâncile rare
Iar junele-iubit
E-un brad putrezit
Pe trunchi de granit, pe ruine
Bătrâne.

[1872]

* ODIN ŞI POETUL

Ei cer să cânt... durerea mea adâncă
S-o lustruiesc în rime şi-n cadenţe
Dulci ca lumina lunei primăvara
Într-o grădină din Italia.
Să fac cu poezia mea cea dulce
Damele să suspine; ce frumoase
Pot fi pentru oricine. Pentru mine
Nu. Şi juni nătângi cu ţigarete-n gură;
Frizaţi, cu sticla-n ochi, cu cioc sub dinţi,
Să reciteze versuri de-ale mele
Spre-a coperi cu-espresia adâncă
Unei simţiri adevărate - nişte mofturi.
Mai bine-aş smulge sufletul din mine,
Aş stoarce cu o mână crudă, rece
Tot focul sânt din el, ca în scânteie
Să se risipe, pân' ce va-njosi
Să animeze pe deşerţi şi răi.
O, şi de-aţi plânge chiar, dacă durerea
Adevărată şi neprefăcută
V-ar topi ochii şi a mea cântare
V-ar arde sufletul din voi... Atuncea
E şi mai rău şi-atunci şi mai puţin
Va gândi cineva pe un moment
L-acel nefericit ce le-a avut.
Voi le citiţi, ca să puteţi a plânge
- Căci prin izvor de lacrimi mor dureri -
Voi ştiţi c-o mână - oricare-ar fi -v-atinge
Fruntea cea plină de sudori, şi dulce
Va răcori bolnava fierbinţeală
Şi stavilă la lacrime vă pune
C-o sărutare... La mine,
Ce singur stau cu frunte-ntunecată,
Ce nu pot plânge pentru că durerea
Ochii-mi a stors si sufletul meu aspru
L-a împietrit... la mine
Nimeni nu va gândi, nici a gândit.
La ce? Au nu ştiu ei cu toţii
Că dacă vor seca a mea durere

Cu mângâieri - atuncea şi izvorul
De cânturi va seca... Nebuni! vă iert...
O, mare, mare îngheţată, cum nu sunt
De tine-aproape să mă-nec în tine !
Tu mi-ai deschide-a tale porţi albastre,
Ai răcori durerea-mi înfocată
Cu iarna ta eternă. Mi-ai deschide
A tale-albastre hale si măreţe;
Pe scări de valuri coborând în ele,
Aş saluta cu aspra mea cântare
Pe zeii vechi şi mândri ai Valhalei.
- Bine-ai venit, tânăr cu ochi din ceriuri,
Râzând Odin şi ridicându-şi cupa
V-ar saluta. - Şi haina ceea lungă
Şi albă creţii ar arunca de neauă
Şi părul lung mi s-ar îmfla de vânt.
- Un scaun pentru bard - şi-n scaunul nalt
De piatră, cu sprijoanele lui nalte,
Nu m-aş simţi că-s uriaş.
Şi zeii mângâind lungele barbe,
Nălţând privirea-n bolţile antice
Spre a-şi reaminti dulci suveniri,
M-ar asculta spunându-le de lumea
Cea de pitici, ce viermuieşte astăzi
Pe ţărâna ce-au locuit-o ei.
- Lasă-i pustiei, cine-ar fi crezut
C-atât de mizerabilă a deveni
Sămânţa cea din zei născută.
Dar un bătrân ce sta-ntr-un colţ de masă
Ridică cupa lui cu mied: - Ascultă,
Nu mi-i şti spune ce mai face ţara
Ce Dacia se numea - regatul meu' il
Tai stă-nrădăcinată-n munţi de piatră,
Cu murii de granit, cu turnuri gote,
Cetatea-mi veche Sarmisegetuza'
- Nicicum, o, Decebal. O văd
Pentru întâia dată acum înălţată !
Prin părul tău ca o coroană mândră,
Lucrată-n pietre scumpe ca-n granit.
- Dară urmaşii acelor romani?
- Ce să vorbesc de ei? Toţi oamenii
Pigmei sunt azi pe vechiuh glob... dar ei
Între pigmeii toţi sunt cei mai mici -
Mai slabi, mai fără suflet, mai mişei.
Romani sau daci, daci sau romani, nimic
N-aduce aminte de-a voastră mărire.
Orice popor, oricit de prăpădit
O piatră va găsi, sau o bucată
De fier, ori de aramă, ca să sape

Cu ea urmele-adânci ce le-aţi lăsat -
Voi oameni mari, ce staţi acum cu zeii
Şi ospătaţi cu ei - în colbul negru
Uitat ş-usor al vechiului pământ.
Dar ei... De-ar merge-n sud şi nord - nimica
Sunt ca o laie de nomazi şi de lăieţi
Ce stau deocamdată numai pre pământul
Ce l-au cuprins, spre a fi alungaţi
De alt popor mai tare, iubitor
De cele ce-au trecut, ce-s rădăcina
Şi gloria celor ce sunt.
- Ah ! ce-am dorit în ora morţii mele,
Roma să guste pân-în fund păharul
Mizeriei şi-a decăderii, într-atât
Încât să se despreţuiască ei pe sine -
Asta s-a împlinit... Romanii vechi şi mândri,
Învingătorii lumii, au devenit
Romunculi... Dar cu ce s-ocupă ei?
Or fi crescând căţei, or fi-nvăţind
Să strige ca cucoşii... un popor
Ce se despreţuieşte pe el însuşi trebui
S-ajungă la d-acestea.
- Nu, vorbesc franţuzeşte şi fac politică.
- E tot atâta.
- De unde vii? întreabă Odin blând.
- Am răsărit din fundul Mărei Negre,
Ca un luceafăr am trecut prin lume,
În ceruri am privit şi pe pământ
Şi-am coborât la tine, mândre zeu,
Şi la consorţii tăi cei plini de glorii.
De cântec este sufletul meu plin.
De vrei s-auzi al iernii glas vuind
Şi lunecând prin strunele-mi de fier,
De vrei s-auzi cum viscoleşte-n arfa-mi
Un cânt bătrân şi răscolind din fundu-i
Sunete-adânci şi nemaiauzite,
Ordonă numai - sau de vrei ca fluviul
De foc al gândurilor mele mari
Să curgă-n volbură de aur pe picioare
De stânci bătrâne, într-o limbă aspră
Şi veche - însă clară şi înaltă
Ca bolţile cerului tău, o, Odin,
Spune-mi atunci, su-nstrun ale ei coarde
Ca să-mi câştig cununa mea de laur.
Poate-ar fi vrut ei să mi-o deie...
Dară de la pitici eu nu primesc nimica.
- Sărman copil - zite bătrânul zeu
De ce răscoleşti tu toată durerea
Ce sufletul tău tânăr a cuprins ?

Nu crede că-n furtună, în durere,
În arderea unei păduri bătrâne,
În arderea şi-amestecul hidos
Al gândurilor unui neferice
E frumuseţea. Nu - în seninul,
În liniştea adâncă sufletească,
Acolo vei găsi adevărata,
Unica frumuseţe...
(Fruntea-i naltă,
De neauă coperită, şi coroana-i
De stele-albastre strălucea în hală,
Şi vorba lui blândă era duioasă.) -
Din cupa mea de aur bea aurora
S-între seninul blândei dimineţe
În pieptul tău. Şi ti-oi deschide-atunci
Portalele nalte de la hale
Cu lungi coloane de zăpadă, cu-arcuri
De neauă albă, ca argint din Ophir,
Cu bolţi mai nalte decât însuşi cerul.
Acolo printr-acele lungi coloane
Suspendă lampe mari ca nişte albe lune
Ce împlu lumea raiurilor mele
Cu o lumină dulce, albă, caldă,
Stâlpii sclipesc, bolţile-s strălucite,
Cărările-s de pulbere mai albă
Ca-argintul cel de viu. - Un aer
Blând argintiu îţi va îmfla tot părul,
Vei răsufla miroase dulci de crin;
Talarul tău va lumina în noapte
Prin hale vei zări blândele-mi zâne,
Şi-atunci să cânţi. Vei şti ce a frumos.
O vorbă zice - murii cei albaştri
Ai mării, desfăcutţi în două-mi lasă
Privirea într-un labirint de neauă:
Coloane nalte, bolţi arcate splendid,
Pe ele lune lin ardeau... şi-n umbra
Cea clar-obscură-a stâlpilor de neauă
Văzut-am o copilă dulce-înaltă,
Subţire ca-ntruparea unui crin.
Frumosu-i păr de aur desfăcut
Cădea pân' la călcâie, haina-i albă
Udă părea de moale - strălucită
Cuprindea membrii ei dulci si zvelţi,
Mânile-i mici, ca doi crini albi, încearcă
În van a împleti părul de aur
Gura-i o roză surâzînd deschisă,
Ochii-i albaştri luminau ca stele,
Iar pe-a ei umeri albi abia se ţine
Haina cea lungă şi bogată. - Vino,

Odin îi zice, blând copil al mării.
Un bard sătul de-a lumii lungi mizerii
S-au coborât în noaptea noastră clară -
Să cânte roagă-1. Ca o umbră
Strălucind argintiu în clară noapte
Muiată în aurul pletelor ei,
S-apropie... - O, nu te teme,-mi zice,
Tu, ce nu temi furtuna şi durerea,
De ce să tremuri la a mea privire ?
Lin tremură glasul ei blând în noapte.
- O, zână, nu de frică, de plăcere
Tremură-n mine sufletul meu bolnav.
Să cânt? Dar oare la a ta privire
Nu amuţeşte cântul de-admirare -
Nu eşti un cântec însăşi - cel mai dulce,
Cel mai frumos, ce a fugit vodată
Din arfa unui bard ? O, fecioară,
Vin' lângă mine, să mă uit în ochii-ţi,
Să uit de lume, ah! să pot uita
Fierea cu care ei m-au adăpat
În lame. Cine-ar fi ştiut
Că-n fundul mării tu trăieşti, copilă,
Ca un mărgăritar, topit din visul
Mării întregi,
Şi nu te temi că aurul din plete-ţi
Se va topi în stele - şi că păru-ţi
Amestecat cu ele-ar străluci
În noapte-albastră a acestei lumi;
Şi nu te temi că glasul tău
Va-ndulci vecinicia cea amară
A mării! - Măgulitor, ea zice,
Ş-o roză ea lăsă pe a mea gură,
Cu tânăr miros - roza gurei sale.
- Frumoasă eşti, ca să găsese cuvinte
Spre-a îndulci ochii tăi mari albaştri,
Sufletul tău cel blând, nevinovat,
Aş sfărma soarele în ţăndări de-aur,
L-aş presăra-n cărarea ca de neauă:
O închinare l-a tale picioare
Mici, dulci şi albe. O, Odin,
Pune-i un sceptru-n mână, sceptrul murii,
Pe fruntea ei coroană pune, mare,
De diamante, umede, topite
În strălucirea lor cea înfocată,
Căci ea-i regina frumuseţii - a lumii.
Ea capu-şi rezemă de ai mei umeri
Şi glasul ei îmi şopti în ureche
- Voi îndulci tot chinul, tot amarul
Cu care-n lume ei te-au adăpat

Căci te iubesc, sărmanul meu copil.

Şi Odin îşi deschise ochii albaştri
Şi mari, râzând cu ei - iar zeii
Lin şoşoteau între ei bătrâneşte
Şi surâzând îsi aduceau aminte
De-a tinereţii zile dulci a lor, ascunse
În negura secolilor trecuţi.
[1872]

* PUSTNICUL

Sala-mbrăcată cu-atlas alb ca neaua,
Cusut cu foi şi roze vişinii,
Şi ceruită strălucea podeaua
Ca şi-aurită sub lumine vii
Lumini de-o ceară ca zăharu - o steaua,
Diamant topit pe-oricare din făclii.
Argint e-n sală şi de raze nins
E aerul pătruns de mari oglinzi.

Copile dulci ca îngerii - virgine
Prin sală trec purtând cununi de flori;
Ah! vorba înger scapă pe oricine
De lungi descrieri, dulce cititori
Astfel acum ea mă scăpă pe mine
Să zugrăvesc terestrele comori,
Acele dulci, frumoase, june-scule
Cu minţi deşerte şi cu inimi nule.

La ce-aş descrie gingaşa cochetă,
Ce-abia trecută de-optsprezece ani,
Priviri trimite, timide, şirete,
Când unui tont, ce o privea avan,
Când unui ghiuj, cu mintea căpietă,
Urât ş-avar, sinistru şi pleşcan.
Sau unui general cu talia naltă,
Strigău şi prost ca şi un bou de baltă?

Să cânt cum samănă de rău, impulsul
În corp de înger, sufletul diform ?
Ironiei lui Byron să-i simt pulsul,
Ori autorului ce-a scris Marion Delorme?
Să descriu nopţi romantice? - Avulsul
Ce apele plângând le-aruncă - adorm
Chiar îngerii - şi în azur muiete

Curg stele de-aur dulci şi-mprăştiete ?

Şi să discos dar inima femeii
Suspină-n nopii albastre, plin' de-amor?
Ah, a ei patimi au firea scânteii:
În clipa ce le naşte ele mor;
Închideţi ochii, căci păzească zeii
L-a lor lucire să te uiţi cu dor:
Abisuri sunt în suflet. Pe o clipă
Pasiunea li lumin-a lor risipă.

La ce escursiuni ? - Ce nu sunt oare
Unde v-au dus, în sala [cea] de bal,
Pe înflorite, dulci şi moi covoare,
Unde mii flori mirosul lor ezal;
Sub a perdelei umbră scutitoare,
Ce de trădarea mândrului cristal
A1 marilor oglinzi te scapă sigur,
Când vrei s-observi cum grupe se configur.

Deci după o perdea! Pe-o moale sofă
Alene şade-un înger de copil.
În păru-i negru-o roşie garofă.
În ochi albaştri plutitori ş-agil
Şi haina de-albă, strălucită stofă
Cuprinde-un mijloc mlădiet-gentil,
Ce lin se-ndoaie parc-ar [sta] să culce
Sub evantaliu-i ce pluteşte dulce.

Un înger, da! aripa doar se cade
Pe ai ei umeri albi ca neaua, goi,
Spre-a fi un îngeraş precum se cade.
Ş-apoi ce bine-i ca s-o credeţi voi.
Cine-ar ghici vodată cum că şade
Un demon crud în suflet de noroi?
Cu vorba înger însă eu săracul
Mă voi scuti de a descri - pe dracul:

[1872]

* LA MOARTEA LUI ELIADE

Tăceţi! Cearta amuţească - E-o oră grea şi mare
Aripele ei negre în ceruri se întind,
Astfel lumea-amuţeşte la-ntunecări solare,
Astfel marea-amuţeşte, vulcane când s-aprind,
Când prin a vieţii visuri - oştiri de nori - apare
A morţii umbră slabă cu coasa de argint.

Tăceti! Cum tace-n spaimă a Nordului popor,
Când evul asfinţeşte şi dumnezeii mor.

Aducaţi-vă aminte de-acele nalte poze
De frunţile-n lumină a vechilor profeţi,
Pe un pustiu de piatră, pe cer d-azur şi roze
Trecu un stâlp de flacări ce lumina măreţ
Şi-n fruntea unui popol pierdut în chin - e Moze,
Şi sufletul lui mare, adâne şi îndrăzneţ,
Prevede că din sânul pierdutului popor
E viitorul lumii şi-al ei mântuitor.

El n-a văzut pământul promisiei divine,
Viaţa lui se stinse în munţii slabi şi suri,
Corpul i-1 poartă-ntregul pustiu fără de fine,
O ginte-ntreagă poartă a lui învăţături,
Ca-nmormântată-n secoli cenuşa lui rămâne,
Dar spiritu-i sfăramă înalţii, vechii muri
De Iericho -- şi-n gânduri şi-n biblia lui scrisă
Viaţa-ntreagă mare-a unui popor e-nchisă.

Astfel în noaptea noastră pierdută şi amară,
Un glas de deşteptare adânc a răsunat,
O stea a supt puternic eclipsa cea solară,
Un stâlp pin chinuire un drum ne-a arătat,
O arfă de aramă cu coarda temerară
Trezi-n sufletul nostru simţire de bărbat,
Ca gIasul Providenţei din stinsele decade,
Astfel s-auzi glasu-ţi, bătrâne Eliade!

O, limba lui! Îmi pare c-aud cum ea răsună
În aspra ei mânie, zidind nor peste nor,
Din ştearsa, nenţeleasa a istoriei rună
A descifrat al ginţii puternic viitor.
El trece peste timpuri, pe valuri cum furtuna,
Valuri care în ceartă se scutură si mor,
Os magna sonaturum! Idei c-ale lui Crist
În limba inspirată-a unui evanghelist.

Inima lui cea mare menită fu de soartă
Să nască-ntr-un timp rece, căzut, degenerat,
Alstfel în fundul negru, adânc din marea moartă,
Cu-ape de plumb, cu valuri greoaie-n a ei pat,
Vulcan puternic, care cutremur în el poarta,
Cu razele-i de flacări ar fi acufundat,
Pân' ce deodată mândre, gândirile-i irump
Pin undele greoaie, pin apele de plumb.

*FECIORUL DE ÎMPĂRAT FĂRĂ DE STEA

În vremi de mult trecute, când stelele din ceriuri
Erau copile albe cu părul blond şi des
Şi coborând pe rază ţara lor de misteruri
În marea cea albastră se cufundau ades;
Când basmele iubite erau înc-adevăruri,
Când gândul era pază de vis şi de eres,
Era pe lumea asta o mândră-mpărăţie
Ce-avea popoare mândre, mândre cetăţi o mie.

Domnea în ea atuncea un împărat prea mare,
Bătrân, cu ani o sută pe fruntea lui de nea,
Şi mâna lui zbârcită, uscată însă tare,
A ţărilor lungi frâuri puternic le ţinea.
Şi tările-nflorite şi-ntunecata mare
La glasul lui puternic gigantic se mişca.
Dar nu se miră lumea de braţu-i ce supune,
Ci de a lui adâncă şi dreaptă-nţelepciune.
În sala cu muri netezi de-o marmoră de ceară,
Pe jos covoare mândre, cu stâlpi de aur blond,
Cu arcuri ce-şi ridică boltirea temerară,
Cu stele, ca flori roşii pe-albastrul ei plafond,
Cu arbori ce din iarnă fac blândă primăvară
Şi-ntind umbre cu miros pe-a salei întins rond,
Acolo sta-mpăratul... -- boierii lui de sfat
Pe tronu-i de-aur roşu sta mut şi nemişcat.

Ca gripe de lebezi mari, albe, undoioase,
Pletele argintoase pe umerii-i cădea
Şi barba lui cea lungă pe piept îi cădea deasă,
Dar ochii, stele negre, întunecaţi sclipea;
Sprincenele-i bătrâne se-ntunecau stufoase,
În mână sceptru de-aur, povara lui cea grea,
Pe fruntea lui cea ninsă de aur diadem --
Părea c-aşteaptă-a morţii întunecos problem.

Boierii dimprejuru-i pe scaune de-onoare
Păreau că-s zile stinse pierdute în trecut,
Cu feţele lor palizi ca raza cea de soare;
Cărunţi, cu barbe albe pe pieptul cel tăcut;
Pe frunţi ce grămădise a anilor ninsoare,
Pe umerii lor vremea cu paşi mari a trecut.

Ca zilele ce-s stinse, ei din trecutul lor
Priveau la acel soare ce le-a lucit cu dor.

Deodată împăratul din tronul lui se scoală
Ca regele pustiei din stânca de granit;
In curte oastea sună cântarea triumfală.
Poporul o aude mişcându-se 'nmiit.
Din muri, din stâlpii netezi, stindardele de fală
Desfăşurate tremur la zgomotul ivit.
Lui glasul îi tremură... dar răspicat şi blând
Vorbe mărgăritare le-nşiră tremurând.

-- Vremea pe ai mei umeri s-a grămădit bătrână.
Din oase şi din vine a stors a vieţii suc
Şi slabă şi uscată e-mpărăteasca-mi mână.
Brad Învechit pin stânce pe tronu-mi mă usuc,
Curând va-ntinde moartea mantaua ei [cea] brună
Pe mine... Şi suflarea-mi aripile-i o duc.
Cu rece-agheazmă moartea fruntea mea o sfinţeşte
Şi inima-mi bătrână bătăile-şi răreşte.

Şi sufletu-mi pân' n-a-ntins îmflatele-i aripe
Spre-a stelelor imperiu întins ca şi un cort,
Nainte până corpu-mi să cadă în risipe,
Nainte de-a se rupe a vieţii mele tort,
Rog cerul să-nmulţească hotarnicele clipe,
S-umesc pe umeri tineri imperiul ce-1 port
Pe-a fiului meu umeri voi pune pân' trăiesc
Imperiul gigantic, purpuru-mpărătesc.

Dar viaţa are multe alunecuşuri rele,
Prea-mbie pe oricine cu chipul ei cel drag
Şi frâurile lumii să i se pară grele,
Din mâni el să le scape la al domniei prag;
Caci zilele-unui rege primejdii au în ele --
El poate să aleagă-a plăcerilor şirag
Ş-atunci devine umbră -- pe mână de mişei
Cad frâiele si dânşii duc lumea cum vor ei.

Nainte de a pune pe brunele lui plete
Coroana mea de aur - eu voi ca să-1 încerc.
Nu voi ca să se lase plăcerilor şirete
Ce strâng în lanţ de roze a cugetării cerc;
Nu voi ca lumea asta cu visuri să-1 îmbete,
Căci cei mai mulţi din oameri după nimic alerg--
Să vadă-n cartea lumii un înţeles deschis,
Căci altfel viaţa-i umbră şi zilele sunt vis.

De-accea înainte de-a morţii-mi sântă oară

V-am adunat, pe-al vieţii-mi mintos areopag.
De-acolo de-unde râuri spumoase se coboară
În umbra-ntunecoasă a codrilor de fag,
Pe muntele gigantic ce fruntea şi-o strecoară
Pin nori până la soare -- trăieşte-un bătrân mag.
Când încă eram tânăr, el tot bătrân era:
Al vremilor curs vecinic nu-1 poate turbura.

În fruntea lui e strânsă un ev de-nţelepciune,
Viaţa lumii toate în minte-i a-ncăput.
Trecutul... viitorul el poate-a ţi le spune;
Bătrânu-i ca şi vremea cea fără de-nceput
Şi soarele din ceruri la glasu-i se supune,
Al aştrilor mers vecinic urmează ochiu-i mut.
De-accea voi ca dânsul pe fiul meu să-nveţe
Cari cărări a vieţii-s deşarte, cari măreţe.

Dar el din a lui munte în veci nu se coboară,
Căci nu vrea ca să piardă din ochi a lumei căi,
Ca nu cumva măsura, cu care el măsoară,
În lipsa-i să se schimbe... şi el, întors din văi,
Silit ca să înceapă din începutu-i iară,
Să nu poată s-oprească gândirea celor răi.
Şi cine-enigma vieţii [voieşte] s-o descuie,
Acela acel munte pe jos trebui să-1 suie.

Cu buclele lui negre, ce mândre strălucite !
Cu faţa lui cea trasă, ce dureros de pal!
Cu ochii mari ce-şi primblă privirile-i unite,
C-o frunte-n bucle-şi pierde puternicu-i oval
Astfel feciorul tânăr pe cugetu-i [ţintit e.]
Stă rezemat de pragul auritului portal:
A tatălui său vorbă aude şi se-nchină--
Un semn că se supune măsurei ce-o destină.

S-apropie cu pasuri modeste, line, rare
Şi umil îngenunche pe treapta de la tron:
-- Pe mâne, pe când noaptea v-aprinde blându-i soare,
Când clopotul va plânge cu-al serei dulce ton,
Atunci eu mă voi duce, pe calul pag călare,
M-oi duce pân' la poala a muntelui Pion
Ş-apoi pe jos de-acolo, cu muntele-am să sui,
Ca gândurilor mele aripe să le pui.

Aripe, ca să ştie ce [e] deşertăciunea:
Să treacă ale lumii curs mizer şi meschin,
Cu pasul vieţii-mi toate să-1 ducă-nţelepciunea,
Ca sigur să calc calea vieţii cea de spini,
Ca tot ce eu voi face să fie fapte bune,

Să n-ascult decât glasu-adevărului senin;
Şi sarcina vieţii-mi să-mi fie cât de grea,
Voi şti s-urmez, părinte, [cu râvnă] calea ta.

Retras în sală mare de marmură trandafirie,
Încins în strălucitul şi negrul lui talar,
Privirea lui o-nalţă pe-a cerului câmpie
Şi cugetul lui zboară în lumi fără hotar.
Şi gând cu gând se-mbină în lungă reverie,
Şi buzele-i se mişcă c-un zâmbet blând, amar,
Şi sufletul îl împlu dorinţi nemărginite,
Ca marea de adânce cu valurile-uimite.

Ce sufletu-i doreşte se-ntreabă şi nu ştie,
Se uită-n stele,-n -- lună, ce ca un vis de-argint
Cu faţa ei cea blondă lungi nourii sfâşie
Şi visuri lungi gândirea i-o-mbată şi i-o mint.
Aripa unui înger el simte că-1 mângâie--
Şi neteda lui frunte o-atinge tremurind
Şi gâtu1 ăstui înger ar vrea ca să-1 cuprinză,
Cu el să zboare-n ţara steloasă şi întinsă.

"Spun mite - zice singur - că price om în lume
Pe-a cerului nemargini el are-o blândă stea,
Ce-n cartea veciniciei e-unită cu-a lui nume,
Că pentru el s-aprinde lumina ei de nea;
De-aceea-ntreb gândirea-mi ca să-mi răspund-anume
Din marea cea albastră, care a steaua mea?
E-acel trandafir roşu, ce mut-duios-uimit
Luceşte-un gând de aur deasupra-mi în zenit?

Un om se naşte - un înger o stea din cer aprinde
Şi pe pământ coboară în corpul lui de lut,
A gândurilor aripi în om el le întinde
Şi pune graiul dulce în pieptul lui cel mut.
O candelă a vietii, de cer steaua depinde
Şi îmblă scriind soartea a omului născut.
Când moare, a lui suflet aripele şi-a-ntins
Şi rentumând în ceruri pe drum steaua a stins.
Dar ce a acea steauă? E-o candelă aprinsă,
De-a cerului mari valuri e dusă pe-al ei drum?
E-o pară aurită de-a firii pom suspinsă
Ce cade scuturată de-a morţii lung samum?
Şi dacă e o lume puternică, întinsă,
De viaţa mea-i legată viaţa unei lumi?
Pe capul meu şi-ntoarce destinurile sale,
Când mor, ea cade stinsă-ntr-a caosului valea?

De ce de-a mea viaţă o lume e legată,

De ce un înger palid din cer s-a coborât,
Ca trupul meu să-nvie cu flacăra-i curată,
De ce-un geniu coboară în corpul cel urât,
De ce orice fiinţă din cer e condamnată
O viaţă să petreacă în scutece vârât?
Cine prescrie legea la orice înger blând
Ca-n viaţa-i să coboare o dată pe pământ?"

Şi murii netezi, roşii, de marmură curată
Lumina lunii blânde în sală o resfrâng.
Şi aeru-mprejuru-i, lumina-i colorată,
Căci razele se-mbină, se turbură, se frâng,
Şi-n dulcea atmosferă uimită, purpurată
S-aud glasuri uşoare ca arfe care plâng.
Dar nu-i sunet aievea... ci-a gândurilor sale
Glas tremurat şi dulce îi răspundea cu jale:

"Când Dumnezeu creează de geniuri o ceată
Să cerce vrea p-oricare de-i rău ori de e bun,
Căci nu vrea să mai vadă cum a văzut odată
Că cete rele d-îngeri la glas nu se supun,
Că cerul îl răscoală cu mintea turburată
Pân' ce trăsniţi se prăvăl în caosul străbun;
De-aceea-în om ce naşte, din îngeri orişicare
Odată-n vecinicia-i coboară spre cercare.

Când sună-n viaţa lumii a miezenopţii oră,
Atunci prin ceruri îmblă zâmbind amorul orb,
De îngeri suflete-albe văzându-1 se coloră
Şi ochii lor albaştri privirea lui o sorb;
Plecând spre pământ ochii ei timizi se-namoră
În pământeşti fiinţe cu fragedul lor corp,
Şi pin a lumii vamă cobor bolnavi de-amor
În corpurile de-oameni ce-aştept venirea lor.

Dar pân' ce corpu-n lume un înger îl cuprinde,
Deasupra vămii lumii pe luminoase căi
Imperiul lui cel mare o stea în cer aprinde
Acolo el domneşte, lăsând a lumii văi.
Dar de viaţa-i lumească domnia-n cer depinde:
De-i rău, steaua s-aruncă în noaptea celor răi
Şi lumile nestinse pe-a cerului cununi
Imperii sunt întinse a îngerilor buni.

Abia părăsesc unii a domei mari pilastri,
Abia părăsesc cerul şi înfloritu-i cort,
Abia au vreme-a pierde putenicii lor astri.
Coboară-n lume, află amorul lor că-i mort.
Atunci îl iau în braţe şi luminând albastri

În lumea lor bogată cu lacrimi ei îl port
Sunt îngeri blânzi şi timizi, aşa nevinovaţi
Încât în astă lume nu trebuiesc cercaţi.
A unui înger palid ursita pământească
Legată e de soartea corpului ce-l aleg.
Atârnă de viaţă domnia lor cerească:
Ce samănă în lume, în stele ei culeg;
Nefericiţi adesea, ce-o soarte-mpărătească,
Un om ce-i născut mare în lume îşi aleg;
Un împărat puternic dar înfocat când moare:
O stea urieşască în caos se coboară.

Dar în acest cer mare ce-n mii de lumi luceşte
Tu nu ai nici un înger, tu nu ai nici o stea,
Când cartea lumii mare Dumnezeu o citeşte
Se-mpiedică la cifra vieţii-ţi făr' să vrea.
În planu-eternităţii viaţa-ţi greşală este,
De zilele-ţi nu este legat-o lume-a ta.
Genii beau vinu-uitării când se cobor din ceruri;
Deschise ţi-s, nebându-l, a lumilor misteruri.

Greşeli de astea-n lume se-ntâmplă-adesea multe
Şi-ncurcă-a veciniciei mult înţeleptul plan.
Găseşti în lame oameni cu minţile oculte
Cari cunosc a lumii gândire de titan;
Să ştii însă că oamenii în veci nu vor s-asculte
Şi-n basme au un nume: li zice năzdrăvan.
La gânduri uriaşe a lor minte asudă,
Da' oamenii-i înconjor şi nu vor să-i audă.

Deşi rari şi puţini-s, lumea nu va să-i vază,
Viaţa lor e luptă, când mor se duc neplânşi.
Ei n-au avut la leagăn un blând înger de pază
Şi-a lor ochi de durere sunt turbure, şi stinşi;
Dară deşi [nu] îngeri îşi varsă a lor raze
În sufletul lor, totuşi ei mari îs şi distinşi,
Căci Dumnezeu în lume le ţine loc de tată
Şi pune pe-a lor frunte gândirea lui bogata.

Dar e un înger palid cu lungi aripi şi negre,
În aste firi măreţe în veci e-namorat.
Păcat numai c-amoru-i stinge sisteme-ntegre,
Intorsu lui omoară p-oricine 1-a-ascultat,
Seducător trimite plăcerile alegre
Şi de asculţi cântarea-i geniu-ţi e sfărmat.
A celor trecătoare în mâna lui e soarte,
Frumosu-i ca nealţii şi numele-i a : *Moarte!*

De-accea să n-asculţi tu sublima lui cântare,

Căci morţi-s pe vecie acei ce o ascult,
În fiecare secol un alt amant el are
Şi cel care-l iubeşte rămâne-n veci ocult.
Ascultă glasu-mi rece: eu sunt un seraf mare.
De Domnul eu trimisu-s, căci te iubeşte mult,
Să scap a ta fiinţă de caosu-i imens
Eu în glasul gândirii-ţi am pus acest sens.

Că dincolo de groapă imperiu n-ai o lume,
De asta ţie n-are de ce să-ţi pară rău;
A geniului imperiu: gândirea lui - anume,
A sufletului spaţiu a însuşi el. Ca grâu
Vei sămăna în ceruri a gândurilor sume
Şi-atunci realizate vor fi, vor sta mereu.
Că-n lumea dinafară tu nu ai moştenire,
A pus în tine Domnul nemargini de gândire.

În aste mari nemargini unde gândiri ca stele
Lin înfloresc, miriade s-amestecă, contrag;
Zidite-n dome mîndre, de cugetări castele
Se darmă la suflarea-ţi şi-n taină se desfac
Sau la dorinţa-ţi numai se mişcă ca mărgele
Şi sun cântări, ce vibră - se-ntunecă şi tac;
Astă nemărginire de gând ce-i pusă-n tin
O lume e în lume şi în vecie ţine.

Când moartea va cuprinde viaţa ta lumească,
Când corpul [tău] căodea-va de vreme risipit,
Vei coborî to singur în viaţa-ţi sufletească
Şi vei dura în spaţiu-i stelos nemărginit;
Cum Dumnezeu cuprinde cu viaţa lui cerească
Lumi, stele, timp şi spaţiu ş-atomul nezărit,
Cum toate-s el şi dânsul în toate e cuprins,
Astfel tu vei fi mare ca gândul tău întins.

De-astă viaţă mândră de vrei să ai o ştire,
Gândeşte num-atuncaa la visuri şi la somn,
Ca mort a corpul rece în noapte, nesimţire,
Pe creaţiuni bogate sufletul este domn;
În ocean de stele, pin sori, nemărginire,
El îmblă, risipeşte gândirile prin somn;
Deşi nu sunt aievea aceste lumi solare,
El tot le vede, simte, le-aude şi le are.

Când omul risipitu-i, un lut fără suflare,
Sufletul în afară rămâne surd şi orb:
Un cântec fără arpă, o rază fără soare,
Un murmur fără ape, e suflet fără corp,
Dar înăuntru-i este o lume-ntinsă mare,

Aievea-i pentru dânsul. Cum picături ce sorb
Toate razele lumii într-un grăunte-uimit,
În el îs toate, dânsul e-n toate ce-a gândit."

Seraful îşi sfârşise vibrata-cugetare,
Gândirea tace-asemeni în fiul de-mpărat,
Şi galbenă ca gheaţa ruptă din nori răsare
Luna şi trece moartă pe cortu-nnourat
Şi cerul nori gândeşte, nori mari de răzbunare,
Ce vor să biciuiască pământul răsculat
Şi noaptea-înşiră ceasuri pe firu-i incolor
Ca râul care-şi mână trecutu-n viitor.

II

În munţi ce puternici din codri s-ardică,
Giganţi cu picioare de stânci de granit,
Cu f'runtea trăsnită ei norii despică
Şi vulturii-n creieri palate-şi ridică
Şi-uimiţi stau în soare privindu-l ţintit.

Acolo pin ruini, pin stânci grămădite
E peştera neagră zăhastrului mag;
Stejari prăvăliti peste râuri cumplite
Şi stanuri bătrâne cu muşchi coperite;
Încet se cutremur copacii de fag.

Vuind furtunoasa-i şi straşnică arpă
Trec vânturi şi clatin pădurea de brad,
Prăval pietre mari din culmea cea stearpă,
Aruncă bucăţi cu pomi şi cu iarbă,
Ce-n urlet în râuri se năruie, cad.

Furtuna la caru-i lungi fulgere-nhamă
Şi-i mână cu glasul de tunet adânc
Vuieşte a vântului arfă de-aramă
Şi vulturu-n doliu copiii şi-i cheamă,
Prin nauri cad stele şi-n abis se sting.

Şi grindini cu gheaţă cu ghemuri ca rodii
Se sparg de a stâncelor coaste de fier
Şi-n ceruri se-ncurcă auritele zodii
Şi dracii la râuri adun licopodii
Şi iarna mugeşte călare pe ger.

Deasupra-ăstui munte cu fruntea sterpită,
Deasupra de lume, deasupra de nori,
Stă magul; priveşte furtuna pornită:
Deasupra lui, soare cu rază iubită,
Desupt, iarnă, ploaie, zăpadă, fiori.

El cartea-şi deschide, la ceruri priveşte
Şi zodii descurcă în lungul lor mers.
E-o carte ce nimeni în veci n-o citeşte,
Cu semnele strâmbe întoarse-arabeşte:
Sunt legile-n semne din ăst univers.

Cu barba lui albă de vânt răscolită,
Aruncă pe lume el ochii lui suri
Şi chiuie vântul cu-aripa zburlită,
Adună şi sparge o turmă cumplită
De nori ce aleargă trăsnind în păduri.

Pin noaptea bătrână, ursuză, voinică,
Pin nori ce se clatin, se luptă, se sparg,
Feciorul de rege trecea fără frică
Pe munte luceşte o flacără mică
Cu raze ce taie-ntunerecul larg.

În van la picioare-i fug râuri spumate
Şi stâncele rupte în cale-i s-aţin,
Nimic nu-i în stare s-oprească vodată:
Cu pasul lui sigur grin râuri înoată,
Se-ndreaptă spre ţelul cel unic senin.

Stejarii cei rupţi sunt podeţe pe râuri,
Lumine de fulger cărări îi arat,
Deşi cerul lasă a vântului frâuri
S-azvârle toţi norii de-a muntelui brâuri,
E1 trece la astrul ce luce curat.

Deodată vede că nori se despică
În două şi cale îi fac pintre ei.
Ajunsu-i în culme, sub dânsul o clică
De vânturi s-alungă prin nouri şi-şi strică
Aripa de stânce, se clatin în văi.

Sub el vijelia cea neagră, turbată,
Cu caii de fulger cutreieră norii nebuni
Şi bate în vânturi, pe nori răstunată,
Ea stâncile-ndoaie şi grindină fată,
Amestecă lumea, frământă furtuni.

Deasupra-i pe bolta albastră, senină,
Cald soare luceşte şi îmblă cu drag.
Pe-a muntelui streşnă de stânci în ruină,
Pe-o stea prăvălită, cu cartea în mână,
Adânc se gândeşte puternicul mag.

-- Părinte -- el zice -- şi-adânc i se-nchină
Bătrânul meu tată aici m-a trimis.
-- Venit-ai ? -- bătrânul răspunde -- suspină,
Pe faţa lui trece zâmbire senină,
C-o mână el cartea cea veche a-nchis.

Văzut-am din carte-mi că viaţa bătrână
Curând se sfârşeşte -- ş-asupra-ăstui gând
Uitat-am eu lumea -- durere străină
În suflet pătrunse, cu-aripi de lumină
Şi pân' mă uitasem scăpă din pământ

Furtuna turbată... Din mii de furtune
Ce-asupra pământului îmblă zburând
Sunt câteva cari de mult îs nebune,
De-aceea legate de pietre bătrâne
Le ţin încuiate-ntr-a muntelui fund.

Şi pân' m-apucase de tatăl tău jele,
Bag seama că una din ele-a scăpat,
A rupt cu aripa vo câteva stele
Trântitu-le-a-n nouri şi-n vânturi rebele
Şi codrii mei vecinici i-a mai măturat.

Asteaptă, copile, să caut o vrajă
În carte... Să chem eu giganticul vânt,
Pe aripi să-i puie o mie de maje,
S-o lege de stânce, să-i steie de strajă
În neagra-nchisoare în fund de pământ...

Şopteşte; vânt falnic furtuna o-nhaţă,
Aripele-i leagă - o bagă ân stânci,
Acolo cu lanţuri o leagă de braţe;
Cu-ncetul a cerului nori se desfaţă,
Încet se-nereţesc peste văile-adânci.

-- Copile, acuma pericol nu este
Urmează-mi în munte, în salele-mi mari,
Alcolo-mi vei spune de tatăl tău veste.
În viaţa-ne fost-am Pilad şi Oreste
El moare -- şi-n lume rămân singur iar.

Nainte de moarte trimis-a pe tine,
Ca vieţii-ţi să dau eu bătrânul meu sfat
Şi asta desigur făcut-a el bine:
Primejdii te-asteaptă şi, fără de mine,
Se poate de ele că n-ai fi scăpat.

De-ai fi ca alţi oameni, atuncea se poate

Ca soartea ta-n bine din rău aş schimba,
Dar semnul tău nu stă în cartea mea toată.
A sorţilor stele de mine-s purtate,
Da' tu în tot cerul nu ai nici o stea.

De-accea nu pot face nimic pentru tine.
Scrisoarea-ţi menită eu nu pot s-o schimb.
Ce e pot preface... Ce-n stele senine
Nu-i scris -- eu nu pot şti. Sunt scrieri streine
Gândite de Domnu-ntr-a sorilor nimb.

Dar pot să-ţi arăt a pierzărilor tale,
Ca-n ea să n-aluneci, ca neademenit
De-un înger c-ochi verzi, cu trăsurile pale,
Ce lumii aduce durere şi jale,
De moarte, de care adânc eşti iubit.

El zice ş-alene coboară la vale,
La porţi uriaşe ce duc în spelunci.
De stânci prăbuşite gigantici portale
Descuie şi intră în mândrele hale
De marmură neagră, întinse şi lungi.

Pilastri de aur pe muri se coboară,
Pe jos sunt covoare ţesute-n flori vii
Şi stele în candeli dulci raze presară
Şi aeru-i dulce ca-n noaptea de vară
Şi razele-s calde şi trandafirii.

Prin hala cea mare cu pasure line
Ei trec şi prin bolite săpate-n granit
Ei [intră] -ntr-o sală cu miroase plină;
A murilor marmuri lucind ebenine
Ca negre oglinde de tuci lustruit.

Bătrânul în urmă-i el poarta o-nchide.
Adânc întuneric i-nconjur-atunci
Pe masa cea mare încet el aprinde
Potirul albastru viorelei cei blânde,
Ea-aruncă-n negru-aer raze, vinete dungi.

Pe-un tron; împăratul, de roşă mătasă
S-asază, se uită-n marmoreii muri,
Bătrânul alături pe-un scaun se lasă
Şi flori răspândesec adormite miroase
Ca mirosul proaspăt a verzii păduri.

Şi razele-albastre prin sală aleargă,
Fantastic bătrânul s-ardică şi blând

În aer înalţă puternica-i vargă.
Pe-oglinda cea neagră, profundă şi largă
Încet-încet pare o umbră de-argint.

E vânăt la faţă ca mărgăritarul,
Pe albii lui umeri aripi se desfac
Şi luciu c-argintul îi este talarul;
În mâna lui mică el ţine păharul
Somniei... Pe frunte-i flori roşii de mac.

Cad pletele, blonde şi lungi spice de-aur,
Închisă-n lungi gene privirea lui stă;
O cupă cu versuri, cu cifre de maur
Ia-n mână bătrânul - ca sânge de taur,
Un vin roşu toarnă şi regelui dă.

Văzând umbra albă pe negrul părete,
Din tron împăratul genunchie uimit,
În vis umbra râde -- şi lungile-i plete
Ca aurul blonde se las răschiete
Pe netezii umeri, pe albul ei gât.

-- E somnul -- bătrânu-n ureche îi spune
O vorbă să nu spui, căci dacă nu taci,
Ca visul el piere - cu greu se supune
La magica-mi vorbă - las stele să sune;
Ca-n tabla cea neagră să-1 prind. -- Tu să faci

Ce-oi spune. O cupă pe margini cu aur
El ia şi-n ea varsă cristalicul vin.
Stau în jurul cupei cu cifre de maur
Obscunse vrăji scrise... Ca sânge de taur
E vinul şi totuşi a clar ca rubin.

-- Bea -- zice -- atunci somnul din muri se coboară
Şi ochii-ţi sărută cu dulce sarâs;
Atunci tu grumazu-i cu braţu-nconjoară,
El aripa lui şi-o ridică şi zboară,
Te duce cu dânsul în lumea de vis.

Şi junele bea şi adoarme. Deodată,
Pe ochi buze calde şi moi a simţit.
El braţul şi-ntinde şi-nlănţuie-ndată
A umbrei dulci umeri şi netezi... Umflată
El simte aripa că-n sus a pornit.

Pe umerii umbrei el fruntea şi-o lasă
Şi-aude suflarea-i cea caldă bătând
Şi dus el se simte în lumi luminoase,

În corure sfinte, prin stele-auroase
Aude cum sună aripa de-argint.

El ochii-şi deschide, deasupra lui vede
Doi ochi mari albaştri, adânci visători.
A lui fericire el mai că n-o crede,
El gura şi-apasă pe blondele-i plete
Şi faţa cea pală i-o mângâie-n dor.

E beat de a visului lungă magie,
În braţe-i pe înger mai tare-a cuprins
Şi umbra surâde, cu-aripa-l mângâie
Şi gura-şi apleacă în dulce beţie,
I-apasă pe buze-i sărutu-i aprins.

-- Vezi to -- zice umbra -- pe-a haului vale:
Pământul cu munţii-i ce fumegă stins,
Cu mări adormite ce murmură-n jale;
Dorm populii, ţări şi cetăţile sale.
Deasupră-ţi, oceanul de stele întins.

Pământul departe-ntr-un punct s-a contrage,
Căci lumi de departe în puncte se schimb,
Dispar a pământului viziune vage,
A stelelor ţară curată se trage,
Aleargă, trăieşte a aştrilor timp.

O stea, un imperiu întins e şi mare,
Cu sute de ţări şi cu mii de fiinţi.
Cetăţile mari răspândite-s în soare,
Palate de-argint se ridic gânditoare
Şi regii sunt îngeri cu aripi de-arginţi.

Şi sufletul liber privirea-i sânţită
O nalţă pe stelnicul, marele plai:
O patrie nouă sublimă, iubită,
De cântece plină din veacuri fugite
Aici lumea-antică urmează-a ei trai.

Vezi steaua că munţii şi-ntoarce şi marea
Îmblând neclintită în vecinicu-i mers.
A anilor spaţiu-l destină un soare:
La unu-i mai mic şi la altu-i mai mare
Căci sorii scriu timpu-n acest univers.

Curând vom ajunge pe steaua senină,
Pe care în ceriuri numesc-o a mea.

De visuri, de umbre, de cântec e plină.
Curând vom intra în câmpia ei lină
Şi-n urmă-ţi pământul rămâne - o stea.

III

Magul rămas în munte, din el ieşi afară,
Pe-o piatră detunată el şede peste văi,
Priveşte. - Codrii mângâi cu vânt de primăvară
A lui frunte uscată, adâncii ochi ai săi.

Se suie-n vârf de munte, o stea din cer coboară
O stea, vultur de aur, cu-aripele de foc,
Pe ea şezând călare, în infinit el zboară,
Stelele sclipeau sfinte şi-n tale-i făceau loc.

Şi răsfiraţi în spaţiu îngeri duceau în poale
A lumilor adânce şi blânde rugăciuni
Si întinzând în vânturi aripele regale
L-a lumii trepte-albastre le duc şi le depun.

Pe magul cel putemic ei îl salută-n cale,
El trece dus de steaua ce zboară ca un gând
Şi când veni sânt, mare, pe-a caosului vale
Dă drum stelei, s-aruncă în hăul fără fund.

Deasupra vedea stele şi dedesuptu-i stele,
El zboară fără preget ca tunetul rănit:
În sus, în dreapta,-n stânga lanurile de stele
Dispar. - El cade,-un astru în caos azvârlit.

Căci la un punct albastru privirea-i aţintită
L-a caosului margini un astru blând uşor;
Cale de mii de zile el cade-ntr-o clipită,
Zboară ca gândul care l-aruncă-în viitor.

Din ce în ce s-apropie de lumea depărtată,
O zi mai are încă ş-ajunge-n luna lui.
Acolo el răsuflă de calea-i depărtată
De pe-un munte a lunei aruncă ochii lui.

Cu ochii plini de lacrimi la acea stea priveşte,
Ce luminâ albastră mergându-şi drumul său:
- Ce liniştită-i dânsa, în pace ea păşeşte,
O, cum iubesc eu steaua, unde m-am născut eu.

Mai e-n tot universul o stea plină de pace,
Neturburată vecinic de ură, de război;
În toate Creaţiunea gura ei vecinic tace,

N-o bântuie griji rele, n-o bântuie nevoi.

E-un om, care pe dânsa nefericit se ţine,
Dar nu-i nefericirea în stea, ci a în el,
Dar soartea lui schimba-voi, din rău oi face bine
Cobor acum în astru-mi să-1 mângâi şi pe el.

Din vârf de munte-n lună în spaţiu iar s-aruncă,
În clipă-ajunge-n norii ai astrului natal,
Cu-amor el îl priveşte, cu o privire lungă,
În funii lungi el rupe al nourilor voal.

L-întinde, 1-împleteşte, din el îşi face scară,
O-aruncă-în zarea lungă de flutură în vânt,
Apoi pe ea cu-ncetul bătrânul se coboară
Pe mare, care-şi mişcă mii valuri tremurând.

Din norii cei mai deşi el luase o bucată,
Îşi face din ea luntre, ce lunecă pe val,
A mărei unde-albastre alunecă-nspumate
Şi-l duc în leagăn dulce, pin cânturi de pe mal.

Din insule bogate cu mari grădini de laur,
Lebede argintoase aripele-ntinzând
Veneau sfâşiind apa la luntrea lui de aur
Şi se-nhămau la dânsa şi o trăgeau cântând.

Bătrânu-n manta-i albă înfăşurat visează
Iar lebede-argintoase luntrea bogată trag,
A1 valurilor cântec pe el îl salutează
Pe fruntea-i ămpletită e-o ramură de fag.

Plutind cu repejune sub palida lumină
A lunei, ţi se pare al mării Dumnezeu,
Cântat de înmiirea valurilor senină
Şi îngânat de lebezi în dulce visul său.

Luntrea, un vis de aur, pânza-albastră-a mării
O sfâşie - şi-aproape ea vine-acum de mal,
Un mal de pietre suie, de stânci frânte rebele,
Ce stau lovind cu poala în înspumatul val.

Acolo pintre stânce bătrâne şi schelete,
Un templu în ruină, de apă înecat,
Pe jumătate murii şi stâlpii şi-i înclină
Şi stă-n curând să cadă de vreme sfărâmat.

În scorburi de părete trăieşte-un biet călugăr
Tânăr, frumos - dar însă ca umbra el e slab:

Din stânce năruite, din pietre şi din bulgări
Făcu cărări spre fundul al templului arab.

Acolo prigonit stă de visuri şi de gânduri.
Ce vrea nici el nu ştie, se chinuie-n zădar,
Doarme pe-un pat de trenţe ce-i pus pe două scânduri
Nu bea apă d-izvoare, ci valul mărei-amar.

Astfel el vrea viaţa s-o sfarme, s-o scurteze.
De ce? şi pentru cine, el singur n-a ştiut.
Astfel se chinuieşte în rugăciuni asceze
În câte-o [biată] arfă din arcul sfărâmat,

O arfă de aramă cu coarde ruginite,
El zbârnâie pe dânsa un cântec dezolat.
Strune-amorţite tremur de mâna lui trezite...
El cheamă cu cântarea-i o umbră ce-a visat.

Ş-acum el sta în lună pe-o piatră risipită
Şi cântecu-i în noapte zbura mult dureros.
Părea c-aşteaptă-n aer pe umbra lui iubită
S-o vadă, astfel ochiu-i ţintea întunecos.

Magul pe-o piatră seacă din luntre se coboară.
Pe-a valurilor fugă el drumu-apoi îi dă
Pe-o stâncă-apoi se suie - pe-ascetul îl măsoară
Cu ochiul. Ca geniul văzduhului el stă.

Călugărul îl vede, arfa scapă din mână,
Pe buze-i trece-un zâmbet ascet, slăbit, amar.
El stînca lui o lasă, la mag încet el vine
Şi mîna lui o prinde şi-ntreabă cu glas rar:

- Ce-ai mai făcut, părinte... iar ai venit la mine,
Crezi tu c-o să mă mîngâi pe mine? nu, în veci
Surd este al meu suflet 1-a tale vorbe line
Cum stîncele la glasu-mi surde rămân şi reci,

O, vino colo-n scorburi ca să-ţi arăt fereasta
Pe care umbra blândă ieri noaptea a venit
Pin stâlpii-n prăbuşeală... pin arcuri sparte... Asta...
Pe-aici pe-o scară de-aur ea blândă a intrat.

- De-aceea te-ai retras tu, îi zice magu-atuncea,
Să trăieşti în asceze gândind la Dumnezeu,
Bând apa mării-amară în negrele spelunce
Ca să domini în tine ispita, geniul rău!

- Ispită neagră dânsa' un geniu rău, o, nu e!
Răspunse trist şi dulce fantasticul ascet.
De-ar veni ceriul însuşi aceasta să mi-o spuie,
De-ar spune-o dânsa însăşi - eu totuşi nu o cred.

Aş crede mult mai iute că vrea să mă înşele.
Că vrea să-mi cerce-amorul adânc însă fatal,
De-aş spune numai chipul cum privirilor mele
S-arată - n-ai mai crede că-i geniu infernal.

Când ca un vis argenteu pluteşte blonda lună
Prin marea-albastră-n ceruri, pin somnoroşii nori,
Când noaptea-i o regină lunatecă şi brună,
Când valuri lovesc ţărmii cu spumele răcori,

Eu de pe stâpul negru iau arfa de aramă,
Arfa a cărei sunet e turbur, tremurat,
Arfa care din pietre durerile le cheamă,
Din stîncile stârpite, din valu-nfuriat...

Şi cânt... Din valuri iese câte o rază frântă
Şi pietrele din ţărmuri]mi par a suspina.
Din nori străbate-o rază molatecă şi blândă,
O rază diamantă cu-albeaţa ei de nea.

Şi raza mă iubeşte, mângâie a mea frunte
Cu-a ei lumină blândă - o muzică de vis
Din aer şi din mare cântului meu răspunde,
Cântec născut din ceruri şi-al mării crunt abis.

La mijlocul de aer, în sfera de lumină,
Din frunte-mi se retrage raza cea de cristal,
Ea prinde chip şi formă, o formă diafan[in]ă,
Îngeri cu aripi albe, ca marmura de pal.

Şi se coboară palid pe drumul razei sale
Şi se coboară-alene, cu cântecu-mi 1-invoc
Şi haine argintie coprind membrele sale,
Prin păru-i flori albastre, pe frunte-o stea de foc.

Eu stau uimit şi palid... mâna-mi involuntară
Se mişcă tremurândă pe coardele de fier,
Ce caută-al meu suflet în acea sfântă oară
De la turburii creieri în van eu samă cer.

Cine-ar fi pare umbra aceea argintie
Ce vine la cântarea-mi când cu o rugă-o-nvoc,
Când provocaţi de arfă-mi răspund valuri o mie,

În nopţi cînd pricep scrisul al stelelor de foc?

Cântînd pe a mea arfă sălbatecă, vibrândă,
Am pus în ea o parte a sufletului meu.
E partea cea mai bună, mai pură şi mai sfântă
Ce într-o noapte albă, pe-o rază tremurândă
Părăsi lemnul putred, zburând la Dumnezeu.

Când noaptea însă-i caldă, molatecă şi brună,
Atunci o chem din mare, atunci o chem din lună
Pe-acea parte iubită a sufletului meu
Şi ea venind pin noapte ca o rază de soare
Coboară pe-a mea frunte nebună visătoare,
Pin' se preface-n chipul ce l-am visat mereu.

Nu a vre o fantasmă nebună şi deşartă,
E o făptur-aievea, cu gând din gândul meu,
Dintr-un nour de raze am întrupat-o eu
Si inima-mi o cheamă, [gândirea-mi] o desmiardă
Şi sufletul din mine e şi sufletul său.

Tot ce-am gândit mai tânăr, tot ce-am cântat. mai dulce,
Tot ce a fost în cântu-mi mai pur şi mai copil
S-a-mpreunat în marea aerului steril
Cu razele a lunei ce-n nori stă să se culce
Şi a format un înger frumos şi juvenil.

- Nebun ori eşti lunatec - bătrânul murmurează...
E visul tinereţii, e sete de amor.
Îngerul tău e-o rază şi trupul ei un nor...
La cântecul tău eco răspunde plângător
Şi tu-mpopulezi marea cu suflete de raze
Şi stelele de cântec le împli visător.

Ia una câte una icoanele pălite,
Ia una câte una o und-, o stea de foc
Şi toate sunt nimica... când toate la un loc
Pot în tine visarea şi cântul să-1 escite,
Mintea să-ţi strice poate al razelor blând joc,
Ce se-mpreună-n aer, cari se sparg în nori,
Cari răsfrâng în valuri spumânzi şi gemători.

- Şi dac-ar fi, ce-mi pasă? Chiar pala nebunie
Se poate că trezită a-nfipt ochii cumpliţi
În fruntea-mi veştezită, în creieri rătăciţi
Şi-n jurul ochilor mei gravă ca la stafie,
Afunde şi teribili, lungi cearcăne de plumb
Fie aşa - eu nu zic... Şi totuşi, nebunia
Cum e, cu chipul dulce, cu care m-a coprins

Îmi place - cum îmi place visul de raze nins,
Îmi place cum îmi place o umbră argintie.
Tu cugeţi. Cugetarea cu raze reci pătrunde,
Loveşte chipul dulce creat de fantazie.
Şi acest chip devine palid ca o stafie
Şi-ndată ce-l priveşti tu, el stă să se confunde
Cu locul de-unde vine, cu norii ori cu unde.
Dar eu... eu nu sunt astfel... Mie-mi place visarea.
Fie ea chiar un basmu, numai fie frumos,
Înger c-ochi mari albaştri, cu chipul luminos...
Şi-i iert că el se stinge, cum aprind lumânarea.
Căci n-o aprind... din contră... Ca cel ce-i place-un vis
Şi chiar trezit de friguri el ţine ochiu-nchis,
Ca mai departe visul frumos să îl viseze,
Asemenea uit lumea şi eu... sunt bucuros
De pot prelungi încă visul meu radios.
De n-ar fugi-nfidelul... O, de ar sta mereu
Să oglindez într-însul adânc sufletul meu,
Cu cântecu-mi ferice simţirea să-i desmierd
Şi-n ochii mari şi bolnavi fiinţa să mi-o pierd...
De n-ar fugi!... dar fuge... Fuge cum luna plină
Încearcă după codri greu capul de-1 inclină
Şi fuge şi se duce pe-o rază iar în sus,
Se pierde în ruina castelului zdrobit... ?
E sufletul meu palid, e sufletul meu dus
Ce părăseşte lumea de cer ademenit.

.....

O, de-aş muri odată... Cu corpul meu de plumb
Să simt cum morţii aspre molatec eu sucumb,
Iar sufletul... o parte ce-n mine-a mai rămas
Să zboare-unde-1 aşteaptă amorul în estas,
Să zboare unde partea-i cea jună, dulce, pală
Pluteşte printre stele... iar stelele-i ezală
Un corp de raze blonde... Căci am pluti-mpreună
Prin norii cei lunateci, prin stelele ce sună.
Şi ne-am dori cum raza doreşte-o altă rază,
Una în braţul altei lumină fac frumoasă.
Dar nu se poate încă... căci corpul meu de lut
Un sclav greoi şi rece - e sclav - dar a astut.
Mă ţine-n pieptul bolnav... şi-n braţul încă tare,
Cînd sufletul meu liber vrea să s-arunce-n mare
Să scape d-el odată...
În astfel de momente mă speriu eu de mine.
O, de ar fi o moarte, fără ca eu să mor,
Eu aş cuprinde-o-n braţe şi aş strânge-o cu dor.
Magul adânc gândeşte şi-n minte-şi desfăşoară
Soartea omului care 1-avea-naintea sa.

Sărac, uimit fusese în lume-odinioară,
Dar gândul lui putemic viaţa-i apăsa.

Acest cap trist şi palid coroana vrea să poarte
Şi azi pe el se vede un negru comanac.
Aceşti umeri voit-au să duc-a lumei soarte
Şi azi acopăr trenţe şi rasa de şiac
Şi capu-acest ce-n perini de tron ar fi dictat moarte
Azi doarme-n pat de trenţe, drept perină un sac,
Picioarelor rănite-n sandale li-era dor
De salele de marmuri, de-a tronului covor.
Desculţ îmbla pe uliţi, de visuri mintea plină
Şi-n lungele-i mizerii, ca-n mare cufundat,
Visa că-ntreaga lume la dânsul o să vină,
Că el de lumea-ntreagă va fi încoronat.
Coroane el împarte la regi. - Şi la regine,
Iubindu-le, -ngenunche. Palate-a ridicat
Femeilor ce viaţa şi-o-nchină la plăceri,
Ce trupul de zăpadă şi-l scaldă-n negru păr.

Dar foaia se întoarse... Cu greaţă şi scârbire
Îi păru-atunci că lumea e toată joc de cărţi.
Atunci el se retrage în muri de mănăstire
Şi capul şi-1 cufundă-ntr-a lumei sfinte cărţi.
Pe murii în risipă o candelă subţire
Chilia înnegrită lumină. Şi pin părţi
Necunoscute-a lumii gândirea lui pribeagă
Străbate cu-aripi mândre nemărginirea-ntreagă.

În van pune pe suflet greoile cătuşe
De gânduri uriaşe, de-nalte rugăciuni.
În van în a lui urmă a-nchis a lumei uşă
La visele ei turburi, cu mari deşertăciuni;
Pe focul cugetărei a presurat cenuşă,
Ci sub cenuş-and încă consumători cărbuni.
Atunci visul mărirei s-a şterge-n a lui gând .
Când peste spuza sură se va turna pământ.

Atunci claustrul-îl fuge - şi-n ţărmuri sterpi de mare
Se trage să găsească liniştea-i ce s-a dus,
Dar vai! ş-acolo-1 urmă visările-i amare,
Căci lumea cu-a ei visuri gândirea i-au supus.
Aici însă visarea-i e-adânc-omorâtoare,
Căci în chip de femeie s-arată-n aer sus.
Lumeşti gânduri într-alt chip împleau sufletul său.
El cugeta la toate, ci nu - la Dumnezeu.

Pe noaptea-i sufletească, tainică, rece, stinsă,
Căzu ploaie de raze cu cer senin şi dalb

Şi sufletu-i se împle iar cu icoane-aprinse,
O auroră-1 împle cu aeru-i rozalb.
Din cer cade alene o dulce stea desprinsă
Şi se preface-n înger, plâns de iubire, alb,
Şi-n inimă-i aude un dulce glas de-argint
Ca sunetu-unui clopot prin noapte aiurind.

Magul îşi răzgândeşte-a călugărului soarte!
- E-aievea acea fiinţă, visele-ţi nu te mint,
Dar nu-i aci în lume... E sufletu-unei moarte,
Pe care-nsă eu însumi pot ca să-1 reaprind.
Pot s-o topese în forma de lut care s-o poarte
Şi idealu-eteric în lut eu pot să-1 prind,
Dar nu aici. - Aicea de viaţă n-are parte;
Vom merge-n lumea unde trăieşte mai departe.

[1872]

* MEMENTO MORI
(Panorama deşertaciunilor)

Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur,
Când a nopţii întunerec - înstelatul rege maur -
Lasă norii lui molateci înfoiaţi în pat ceresc,
Iară luna argintie, ca un palid dulce soare,
Vrăji aduce peste lume printr-a stelelor ninsoare,
Când în straturi luminoase basmele copile cresc.

Mergi, tu, luntre-a vieţii mele, pe-a visării lucii valuri,
Până unde-n ape sfinte se ridică mândre maluri,
Cu dumbrăvi de laur verde şi cu lunci de chiparos,
Unde-n ramurile negre o cântare-n veci suspină,
Unde sfinţii se preîmblă în lungi haine de lumină,
Unde-i moartea cu-aripi negre şi cu chipul ei frumos.

Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei visuri fericite,
Alta-i lumea cea aievea, unde cu sudori muncite
Tu încerci a stoarce lapte din a stâncei coaste seci;
Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei mândre flori de aur,
Alta unde cerci viaţa s-o-ntocmeşti, precum un faur
Cearc-a da fierului aspru forma cugetării reci.

Las' să dorm... să nu ştiu lumea ce dureri îmi mai păstrează.
Îmbătat de-un cântec vecinic, îndrăgit de-o sfântă raza,
Eu să văd numai dulceaţă unde alţii văd necaz,
Căci ş-aşa ar fi degeaba ca să văd cu ochiul bine:
De văd răul sau de nu-1 văd, el pe lune tot rămâne
Şi nimic nu-mi foloseşte de-oi cerca să rămân treaz.

N-au mai spus şi alţii lumii de-a ei rele să se lase
Cine-a vrut s-asculte vorba? Cine-aude ?
Cui îi pasă? Toate au trecut pe lume, numai răul a rămas.
O, acele uriaşe, însă mute piramide
Cari stau ca veacuri negre în pustiuri împietrite
Câte-au mai văzut şi ele - ce-ar vorbi, de-ar avea glas!

Când posomorâtul basmu - vechea secolilor strajă
Îmi deschide cu chef de-aur şi cu-a vorbelor lui vrajă
Poarta naltă de la templul unde secolii se torc-
Eu sub arcurile negre; cu stâlpi nalţi suiţi în stele,
Ascultând cu adâncime glasul gândurilor mele,
Uriaşa roat-a vremei înapoi eu o întorc

Şi privesc... Codrii de secoli, oceane de popoare
Se întorc cu repejune ca gândirile ce zboară
Şi icoanele-s în luptă - eu privesc şi tot privesc
La vo piatră ce însamnă a istoriei hotară,
Unde lumea în căi nouă, după nou cântar măsoară
Acolo îmi place roata câte-o clipă s-o opresc!

Colo stau sălbateci negri cu topoarele de piatră.
În pustiu aleargă vecinic, fără casă, fără vatră,
Cap de lup e-a lor căciulă, pe-a lor umeri; piei de urs;
Colo-nchină idolatrul nenţeslesul foc de lemne,
Colo magul lui îi scrie pe o piatră strâmbe semne
Să nu poat-a le-nţelege lungul secolilor curs.

Babilon, cetate mândră cât o ţară, o cetate
Cu muri lungi cât patru zile, cu o mare de palate
Şi pe ziduri uriaşe mari grădini suite-n nori;
Când poporul gemea-n pieţe l-a grădinei lungă poală
Cum o mare se frământă, pe când vânturi o răscoală,
Cugeta Semiramide prin dumbrăvile răcori.

Acel rege - o lume-n mâna-i - schimbătoarea lui gândire
La o lume dă viaţă, la un secol fericire
Din portalele-i de aur ca un soare răsărea,
Dar puternica lui ură era secol de urgie;
Ce-i lipsea lui oare-n lume chiar ca Dumnezeu să fie ?
Ar fi fost Dumnezeu însuşi, dacă - dacă nu murea.

Asia-n plăceri molateci e-mbătată, somnoroasă.
Bolţile-s ţinute-n aer de columne luminoase
Şi la mese-n veci întinse a culcat Sardanapal;
Şi sub degete măiestre arfele cugetă mite,
După plac şi-mpart mesenii a cântării flori uimite,
Vinuri dulci,- mirositoare şi femei cu chipul pal.

Azi ? Vei rătăci degeaba în pustia nisipoasă:
Numai aerul se-ncheagă în tablouri mincinoase,
Numai munţii, garzi de piatră stau şi azi în a lor post;
Ca o umbră asiatul prin pustiu calu-şi alungă,
De-l întrebi: unde-i Ninive? el ridică mâna-i lungă,
- Unde este? nu ştiu, zice, mai nu ştiu nici unde-a fost.

*

Vezi Iordanul care udă câmpii verzii Palestine:
Dintre vii cu struguri de-aur se ridic mândre coline,
Pe Sion, templul Iehovei, o minune, îl privim;
Codrii de maslin s-amestec printre lunci de dafin verde,
Chidron scaldă-n unda-i clară ierburi mari - ş-apoi se pierde
În cetatea ce-n văi doarme - miticul Ierusalim.

Şi în Libanon văzut-am rătăcite căprioare
Şi pe lanuri secerate am văzut mândre fecioare,
Purtând pe-umerele albe auritul snop de grâu;
Alte vrând să treacă apa cu picioarele lor goale
Ridicară ruşinoase şi zâmbind albele poale,
Turburând cu pulpe netezi faţa limpedelui râu.

Am văzut regii Iudecei în biserica măreaţă,
Unde marmura în arcuri se ridică îndrăzneaţă
Şi columnele înalte către cer pare c-arat';
Văzui pe David în lacrimi rupând haina lui bogată,
Zdrobind arfa-i sunătoare de o marmură curată,
Genunchind să-i ierte Domnul osânditul lui păcat.

Solomon, poetul-rege, tocmind glasul unei lire
Şi făcând-o să răsune o psalmodică gîndire,
Moaie-n sunetele sfinte degetele-i de profet;
El cânta pe împăratul în hlamidă de lumină.
Soarele stetea pe ceruri, auzind cântarea-i lină,
Lumea asculta uimită glasu-i dulce şi încet.

Dar ieşind din templul sacru lasă gândul lui să cadă,
Căci amorul îl aşteaptă cu-a lui umeri de zăpadă,
Raze moi în ochii negri - el dă lirei alt acord:
Căci femeile-1 aşteaptă cu şireata lor zâmbire,
Brune unele ca gânduri din poveştile asire,
Alte blonde cu păr de-aur - vise tainice de Nord.

Dar venit-a judecata, şi de sălcii plângătoare
Cântăreţul îşi anină arfa lui tremurătoare;
În zădar rugaţi peirea - muri se năruie şi cad!
Cad şi scări, ş-aurite arcuri, grinzi de cedru, porţi de-aramă,
Soarele priveşte galben peste-a morţii lungă dramă

Şi s-ascunda în nori roşii, de spectacol speriat.

Şi popor şi regi şi preoţi îngropaţi-s sub ruine.
Pe Sion templul se sparge - nici un arc nu se mai ţine,
Azi grămezi mai, sunt de piatră din cetatea cea de ieri.
Cedri cad din vârf de munte şi Livanul pustieşte,
Jidovimea risipită printre secoli rătăceşte
În pustiu -se-nalţă-n soare desfrunziţii palmieri...

O, lăsaţi să moi în ape oceanici a mea lră !
Să-mbrac sunetele-i dalbe cu a undelor zâmbire,
Cu-ale stelalor icoane, cu a cerului azur;
Să înalţ munţii Greciei, scânteind muiaţi de soare,
Cu dumbrave prăvălite peste vaste râzătoare
Şi cu stânci încremenite printre nouri de purpur.

Peste văile adânce repezite-n regioane
Nourate; stau ţinute templele multicoloane,
Parcă munţii-n braţ de piatră le ridică şi le-arat
Zeilor din ceriuri. Vulturi peste văi înnegurate,
Grei atârnâ cu întinse aripi şi priviri ţintate
Supra lumei ce sub dânşii stă adânc; împrăştiat.

Astfel Grecia se naşte din întunecata mare.
Poartă-n ceruri a ei temple ş-a ei sarcini de ninsoare,
Cer frumos; adânc-albastru, străveziu, nemărginit;
Din colanele de dealuri se întind văile pline
De dumbrave; de izvoare şi de râuri cristaline,
Cari lunec zdrumicate pe-a lor bulgări de granit.

Şi din turmele de stânce, risipite cu splendoare
Pe-ntinsori de codri negri rupţi de râuri sclipitoare,
Vezi oraţş cu dome albe strălucind în verde crâng.
Marea lin cutremurându-şi faţa, scutur-a ei spume,
Repezind pe-alunecuşul undelor de raze-o lume,
Jos la poarta urbei mândre a ei sunete se frâng.

Mai albastră decât cerul, purtând soarele pe faţă,
Ea reflectă-n lumeari clară toată Grecia măreaţă.
Câteodată se-ncreţeşte şi-şi întunec-al ei vis
Nimfe albe ca-zăpada scutur ap-albastră, caldă,
Se împroaşcă-n joacă dulce, mlădiindu-se se scaldă,

Scuturându-şi părul negru, înecându-se de râs.

Şi pe valuri luminoase oceânul lin le saltă;

Orice undă linguşeşte arătarea lor cea naltă,

Pe nisipul cald le-aruncă marea-n jocu-i luminos;
Oceanicele corpuri, ca statuie de ninsoare,
Sţrălucesc în părul negru, ce şi-l uscă ele-n soare .
Pe-a lor perini nisipoase lenevite lănguros.

Apoi fug să-mpopuleze verdea noapte dumbrăvană.
Şi vorbind mărgăritare culeg flori în a lor goană.
Dintr-o tuf-iveşte Satyr capu-i chel, barba-i de ţap,
Lungi urechi şi gura-i strâmbă, cârnu-i nas. - De sus îşi stoarce
Lacom poamă neagră-n gură - pituliş prin tufe-o-ntoarce,
Se strâmbă de râs şi-n fugă se dă vesel peste cap.

Albe trec în balta neagră prin a trestiei verdeaţă:
De o cracă pe-ape-ntinsă una-şi spânzur-a ei braţe,
Mişcă-n, aer, peste unde fructul mării de omăt;
Altele pe spate-ntinse cu o mână-noată numa,
Cu cealaltă rupând nuferi, plini de-o luminoasă spumă,
Pun în păr şi ca-necate liniştit plutesc şi-ncet.

Crenge lin îndoaie Eros - schimă face; ce văzând-o
Ele-urmează în tăcere abia apa sfâşiind-o...
Într-o tufă, sub un brustur doarme Satyr, beat de must...
Chicotind, a lui ureche cu flori roşii o-ncoroană.
Lunca râde de răsună verdea noapte dumbrăvană
Ele pier prin bolţi de frunze, pe-un drum verde şi îngust...

Înserează şi apune greul soare-n văi de mite.
Cu un roş fir de jeratic culmi de munte sunt tivite,
Lunga lor fulgerătură în senin a-ncremenit.
Marea aerului caldă, stelele ce-ntârzii line,
Limba râurilor blândă, ale codrilor suspine,
Glasul lumei, glasul mărei se-mpreună-n infinit.

Codrii aiurează negri sub a stelelor povară.
Râuri calde ca şi sara apa-n arcuri o coboară,
Prăvălind-o purpurie peste scările de stânci;
În albastru-adâne, în marea cerului cea liniştită,
Răpăd munţii cu tărie fruntea lor încremenită
Şi, în valuri verzi de grâne îmblă văile adânci.

Printre cremenea crăpată, din bazaltul rupt de ploaie,
Ridica copaci monastici, trunchii ce de vânt se-ndoaie,
Scoţând veche rădăcină din pietrişul sfărâmat;
Un vultur s-agaţă mândru de un pisc cu fruntea nins:
Nouri lunecă pe ceruri flota lor de vânt împinsă
Şi răsună-n noaptea lumei cântul mării blând şi mat.

Şi atuncea peste ape faţa sfânt-a lunei pline

Îşi ridică discul splendid în imperiul de lumine,
Mării mândre poleindu-i pânzăriile-i de-azur.
Ea adoarme-ale ei spume, ca mărgăritarul, sure,
Nisipişul străluceşte, râuri scapără-n pădure -
În oraş, lumini ca stele presărate-n mii de muri.

Şi-n poiana ce ridică nalţii trunchi cu frunze rare,
Raza lunei alb pătează umbra verde din cărare,
Filomela împle codrii cu suspine de-amoroşi.
Joe preschimbat în tânăr, cu imobili ochi sub gene,
Pândea umbra mlădioasă unei fete pământene
Ei se văd, ca să se mire, cum de sunt aşa frumoşi.

A fi râu e-o fericire, căci în nopţile-argintie
Câte graţii tăinuite se descopăr, i se-mbie
Şi ascultă cu iubire tot ce valurile-i mint.
Lui i se descopăr nimfe de-o marmoree zăpadă,
Ce în apa lui cea clară cursului se lasă pradă,
Duse de obraznici unde cu glăscioare de argint

Şi cuminţi frunzele toate îşi comunică misteruri.
Surâzând, clipind ascultă ochii de-aur de pe ceruri,
Crenge rele imitează pân' şi zgomotul de guri
A cărărilor pierdute de pe valea cu izvoare.
De s-ar şti... câte mâni albe rupe-ar flori mirositoare,
Câte buze ar închide gândul sântelor păduri!

Cine are-urechi s-audă ce murmur gurile rele
Şi vorbăreţele valuri şi prorocitoare stele
De-ale graţiilor amoruri, de-ale nimfelor iubit;
Cine-ascultă şi nu-nstrună arfa-i de cântări bogată,
Căci comori de taine-ascunde orice râu... Lunca ingrată
De-ar şopti, viaţa-i toată n-ar sfârşi de povestit.

.....

Dar în camera îngustă lângă lampa cea cu oliu
Palid stă cugetătorul, căci gândirea-i a în doliu:
În zădar el grămădeşte lumea într-un singur semn,
Acel semn ce îl propagă el în taină nu îl crede,
Adâncit vorbeşte noaptea cu-a lui umbră din părete
Umbra-şi râde, noaptea face, mută-i masa cea de lemn.

Orbul sculptor în chilie pipăie marmura clară.
Dalta-i tremură... înmoaie cu gândirea-i temerară
Piatra rece. Neted iese de sub mână-i un întreg
Ce la lume îşi arată palida-i, eterna-i fire,
Stabilă-n a ei mişcare, mută-n cruda ei simţire
O durere-ncremenită printre secolii ce trec.

Iar pe piatra prăvălită, lângă marea-ntunecată
Stă Orfeu - cotul în razim pe-a lui arfă sfărâmată...
Ochiu-ntunecos şi-ntoarce şi-l aruncă aiurind
Gând la stelele eterne, când la jocul blând al mării.
Glasu-i, ce-nviase stânca, stins de-aripa disperării,
Asculta cum vântu-nşală şi cum undele îl mint.

De-ar fi aruncat în chaos arfa-i de cântări îmflată,
Toată lumea după dânsa, de-al ei sunet atârnată,
Ar fi curs în văi eterne, lin şi-ncet ar fi căzut...
Caravane de sori regii, cârduri lungi de blonde lune
Şi popoarele de stele, universu-n rugăciune;
În migraţie eternă de demult s-ar fi pierdut.

Şi în urmă-le-o vecie din nălţimi abia-văzute
Şi din sure văi de chaos colonii de lumi pierdute
Ar fi izvorât în râuri într-un spaţ despopulat;
Dar şi ele-atrase tainic ca de-o magică durere
Cu-a lor roiuri luminoase dup-o lume în cădere
S-ar fi dus. Nimic în urmă - nici un atom luminat

Dar el o zvârli în mare... Şi d-eterna-i murmuire
O urmă ademenită toat-a Greciei gândire,
Împlând halele oceanici cu cântările-i de-amar.
De-atunci marea-nfiorată de sublima ei durere,
În imagini de talazuri, cânt-a Greciei cădere
Şi cu-albastrele ei braţe ţărmii-i mângâie-n zădar

Dar mai ştii ?... N-auzim noaptea armonia din pleiade ?
Ştim de nu trăim' pe-o lume, ce pe nesimţite cade?
Oceanele-nfinirei o cântare-mi par c-ascult.
Nu simţim lumea pătrunsă de-o durere lungă, vană?
Poate-urmează-a arfe-antice suspinare-aeriană,
Poate că în văi de chaos ne-am pierdut de mult... de mult.

*

Sau ghicit-aţi vreodată ce socoate-un mândru soare
Când c-o rază de gândire ţine lumi ca să nu zboare,
Să nu piard-a lor cărare, să nu cadă-n infinit?
Zvârcolindu-se aleargă turburate şi rebele
Şi să frâng-ar vrea puterea ce le farmăcă pre ele
Şi s-alerge-ar vrea în caos de-unde turburi au ieşit.

Vecinicia cea bătrână, ea la lumi privea uimită.
Mii ..de ani cugetă-n minte la enigma încâlcită
Care spaţiul i-o prezintă cu-a lui lumi şi cu-a lui legi;
Şi din secoli ce trecură ea s-apucă să adune

Toată viaţa şi puterea, sucul tot de-nţelepciune
Şi să pune să zideasc-un uriaş popor de regi.

Şi atunci apare Roma în uimita omenire.
Gânduri mari ca sori-n caos a puternica-i gândire
Şi ce zice-i zis pe veacuri, e etern, nemuritor;
Iar popoarele-şi îndreaptă a lor suflete măreţe,
A lor fapte seculare, uriaşele lor vieţe,
După căi prescrise-odată de gândirea-ăstui popor.

Auzit-aţi de-mpăraţii stând pe tron cu trepte multe?
Fruntea-ncinsă în luceferi făcea lumea să-i asculte,
Vorba lor era o rază în viaţa lumii-ntregi,
Ţări bogate şi-nflorite, mări vuinde-n adormire,
Cetăţi vechi, popoare mândre stau sub falnica-i domnire
Şi cezarii-mpart pământul în Senatul cel de regi.

Pe sub arcuri triumfale trece mândru-nvingătorul
Şi-ameţit abia aude cum vuieşte surd poporul,
Cum a mărei glasuri multe se repetă, gem şi fug;
Iar la carul lui de aur, cu coroane pe-a lor frunte
Şi înfrânţi de uimilire, cu priviri stinse şi crunte,
Regii ţărilor învinse gem cu greu trăgând în jug.

Roma arde şi furtuna chiuind în ea se scaldă
Şi frământă-n valuri roşii marea turbure şi caldă
Şi aruncă-n loc de spume nori de fum scîntei şi vânt:
Şi în nunta ei grozavă turnuri negre ea aprinde
Şi făcliile-uriaşe către stele le întinde...
Evul arde - Roma este oceanicu-i mormânt.

Norii sunt o spuză-n ceruri şi prin ei topite stele.
Şi, ca oceanul negru răscolit de visuri grele;
Urbea îşi frământă falnic valuri mari de fum şi jar;
Din diluviul de flacări, lung întins ca o genune,
Vezi neatins cu arcuri de-aur un palat ca o minune
Şi din frunte-i cîntă Neron... cântul Troiei funerar.

Lângă râuri argintoase, care mişcă-n mii de valuri
A lor glasuri înmiite, printre codri, printre dealuri,
Pintre bolţi săpate-n munte, lunecând întunecos,
Acolo-s dumbrăvi de aur cu poiene constelate,
Codrii de argint ce mişcă a lor ramuri luminate
Şi păduri de-aramă roşă răsunând armonios.

Munţi se-nalţă, văi coboară, râuri limpezesc sub soare,
Purtând pe-albia lor albă insule fermecătoare,
Ce par straturi uriaşe cu copacii înfloriţi
Acolo Dochia are un palat din stînce sure,

A lui stâlpi-s munţi de piatră, a lui streşin-o pădure,
A cărei copaci se mişcă între nouri adânciţi.

Iar o vale nesfârşită ca pustiile Saharei,
Cu de flori straturi înalte ca [şi] oaze zâmbitoare,
Cu un fluviu care poartă a lui insule pe el,
E grădina luminată a palatului în munte
A lui scări de stânci [înalte] sunt crăpate şi cărunte,
Iar în halele lui negre strălucind ca şi oţel

Sunt păduri de flori, căci mari-s florile ca sălci pletoase
Tufele cele de roze sunt dumbrave-ntunecoase,
Presărate ca cu lune înfoiete ce s-aprind;
Viorelele-s ca stele vinete de dimineaţă,
Ale rozelor lumine împle stânca cu roşeaţă,
Ale crinilor potire sunt ca urne de argint.

Pintre luncile de roze şi de flori mândre dumbrave
Zbor gândaci ca pietre scumpe, zboară fluturi ca şi nave,
Zidite din nălucire, din colori şi din miros
Curcubău sunt a lor aripi şi oglindă diamantină,
Ce reflectă-n ele lumea înflorită din grădină,

A lor murmur împle lumea de-un cutremur voluptos.
Într-un loc crăpată-i bolta, cu-a ei streşin-arboroasă
Şi printr-însa-n cer vezi luna trecând albă şi frumoasă
O regină jună, blondă şi cu braţe de argint,
Ce unesc încrucişate a ei mantie-nstelată
Şi albastră peste pieptu-i alb, ca virgină zăpadă,
Ochii ei cei mari albaştri peste nori aruncă blând,

Cari se-ntind albi ca zăpada şi ca straturi argintoase
Oferindu-i flori de aur şi viole-ntunecoase;
Ea din când ân când pliveşte câte una, aruncând
Flori de neauă peste ape ce alerg fulgerătoare,
Raze albe peste lumea văilor celor în floare,
Dungi de-argint în verzii codri, duioşie pe pământ.

Dar un nor pe ceruri negru se înalţă şi se-ncheagă.
Se formează,-ncremeneşte şi devine-o domă-ntreagă.
Plin de umbra de columne ce-1 înconjură-mprejur;
Prin columnele-i măreţe trece câte-o rază mată,
A lui cupolă boltită a cu-argint înconjurată,
Pe arcatele-i ferestre sunt perdele de azur.

Luna înspre ea îndreaptă pasuri luminoase,-ncete,
Diadem de topiţi aştri arde-n blondele ei plete,
Încălzind aerul serei, strălucindu-i fruntea ei;
Ale domei scări negrite se-nsenin - ca neaua-

Sara intră-n domă. Ard columne sub lumina ei cea clară
Şi-şi aruncă unu-ntr-altul umbra neagră dintre ei.

Stelele în cârduri blonde pe regină o urmează,
Aerul, în unde-albastre, pe-a lor cale scânteiază
Şi rămân întunecate nalte-a cerurilor bolţi;
Doma străluceşte-n noapte ca din marmură zidită,
Prin o mreajă argintoasă ca prin vis o vezi ivită,
A ei scări ajung din ceriuri a stâncimei negri colţi.

Iară fluviul care taie infinit-acea grădină
Desfăşoară-în largi oglinde a lui apă cristalină,
Insulele, ce le poartă, în adâncu-i nasc şi pier;
Pe oglinzile-i măreţe, ale stelelor icoane
Umede se nasc în fundu-i printre ape diafane,
Cât uitându-te în fluviu, pari a te uita în ceri.

Şi cu scorburi de tămâie şi cu prund de ambră de-aur,
Insulele se înalţă cu dumbrăvile de laur,
Zugrăvindu-se în fundul râului celui profund,
Cât se pare că din una şi aceaşi rădăcină
Un rai dulce se înalţă, sub a stelelor lumină,
Alt rai s-adânceşte mândru într-al fluviului fund.
Pulbere de-argint pe drumuri, pe-a lor plaiuri verzi - [o ploaie-]
Snopi de flori cireşii poartă pe-a lor ramuri ce se-ndoaie
Şi de vânt scutură grele omătul trandafiriu
A-nfloririi lor bogate, ce mânat se grămădeşte
În troiene de ninsoare, care roză străluceşte,
Pe când sălcii argintoase tremur sânte peste râu.

Aeru-i văratic, moale, stele izvorăsc pe ceruri,
Florile-izvorăsc pe plaiuri a lor viaţă de misteruri,
Vântu-ngreunând cu miros; cu lumini aerul cald;
Dintr-un arbore într-altul mreje lungi diamantine
Vioriu sclipesc suspinse într-a lunei dulci lumine,
Rar şi diafan ţesute de painjeni de smarald.

Pe când greieri, ca orlogii, răguşit pin iarbă sună,
De pe-un vârf de arbor mândru ţes în nopţile cu lună
Pod de pânză diamantină peste argintosul râu,
Şi cât ţine podul mândru, pintre pânza-i diafană,
Luna râul îl ajunge şi oglinda lui cea plană
Ca-ntr-o mândră feerie străluceşte vioriu.

Peste podul cel uşure, zâna Dochia frumoasă
Trece împletindu-şi părul cel de-auree mătasă,
Albă-i ca zăpada noaptea, corpu-i nalt e mlădiet,
Aurul pletelor strecoară prin mânuţele-i de ceară
Şi prin haine argintoase străbat membrele-i uşoare,

Abia podul îl atinge mici picioarele-i de-omăt.

Trece râul şi uşoară nalte scări de stânci ea suie
La ivirea-i zi se face în spelunci de cetăţuie,
Ca o zi ea intră mândră în palatul ei de stânci;
Luna e plină de raze - sub căldura-i - argintoase,
Orice stea e-o piatră scumpă-- iară florile focoase,
Giuvaeruri umezite cu luminile adânci.

Umede tremur lumine pe boltirea cea albastră.
Zâna Dochia cu glasu-i cheam-o pasăre măiastră,
Ce zburând pin aer vine cu-a ei pene de păun;
Când acea pasăre cântă, lumea râde-n bucurie,
Pe-umărul cel alb o-aşează şi coboară-n văi aurie;
Unde-a râului lungi unde pintre papură răsun:

Într-o luntre - lemn de cedru - ce uşor juca pe valuri,
Zâna Dochia se suie dezlegând-o de la maluri
Şi pe-a fluviului spate ea la vale îi dă drum;
Repede luntrea aleargă spintecând argintul apei,
Culcată pe jumătate, Dochia visa, frumoasă,
Şi la luntrea ei bogată lebede se-nham-acum.

Dar din ce în ce coboară râul lat, el s-adânceşte
În păduri întunecate, unde apa-abia sclipeşte,
Mai agiunsă de a lunei raze doar din când în când;
Tot mai nalţi trunchii pădurii ca stâlpi mari şi suri se urcă,
Pân-ajung de a lor ramuri în bolţi mândre se încurcă,
Pân-acopăr cu-aste arcuri fluviul lat şi profund.

Ca prin bolţile crăpate unei gotice ruine,
Mai străbat prin bolţi de frunze razele lunei senine,
Împlând p-ici, pe colo râul cu fulgerătoare dungi;
Pe-umărul Dochiei mîndre cântă pasărea măiastră,
Valuri râd şi-ntunecoasă mână lumea lor albastră,
Repezind luntrea bogată pe şiroiurile lungi.

Pin pădurile de basme trece fluviul cîntării.
Câteodată între codri el s-adună, ca a mărei
Mare-oglindă, de stânci negre şi de munţi împiedecat
Ş-un gigantic lac formează, într-a cărui sân din soare
Curge aurul tot al zilei şi îl împle de splendoare,
De -poţi număra în fundu-i tot argintul adunat.

Apoi iar se pierde-n codrii cu trunchi groşi cu frunza deasă,
Unde-n arborul din mijloc e vrăjita-mpărătească,
Unde-n sălcii mlădioase sunt copile de-mpărat;
Codrul - înaintea vrajei o cetate fu frumoasă.
A ei arcuri azi îs ramuri, a ei stâlpi sunt trunchiuri groase,

A ei bolţi streşini de frunze arcuite-ntunecat.

Sara sună glas de bucium şi cerboaice albe-n turme
Pin cărările de codru; pe de frunze-uscate urme,
Vin rupând verzile crenge cu talangele de gât;
Şi în mijlocul pădurii ocolesc stejarul mare
Pân' din el o-mpărătească iese albă, zâmbitoare,
Pe-umăr gol doniţă albă -- stemă-n părul aurit.

Din copaci ies zâne mândre, de-npărat frumoase fete,
Ţinând doniţe pe umeri; gingaşe; nalt-mlădiete,
Albe trec pin umbra verde, la cerboaice se înclin;
Ce sub dulcile lor mâne îşi oferă răbdătoare
Ugerele lor împlute, şi în doniţi sunătoare
Laptele-n cadenţă curge, codru-mplând c-un murmur lin.

Luntrea cea de lebezi trasă mai departe; mai departe
Fuge pe-albele oglinde ale apei ce se-mparte
Sub a luntrei plisc de cedru în lungi brazde de argint
Şi din ce în ce mai mândre, mai înalte mai frumoase
Sunt pădurile antice - ele-ngroapă-ntunecoase
Cu-a lor vârfuri munţii mândri, stâncile ce-n cer se-ntind.

Cât de lat să mişte-un fluviu ale apei lui revolte,
Arbori de pe mal deasupră-i se ajung în mândre bolte,
Ramurile se-ntreţese, crengile se împletesc;
Frunza deasă smălţuieşte nalta, verdea boltitură,
Râu-n vecinica lui umbră în adânc suspină, cură...
Pea-a lui maluri înflorite cai în umbră rătăcesc.

Soarele trecând pe codri a lui roată de-aur moale,
Vârfurile verzi de codri le îndoaie-n a lui cale,
Şi sosind la vreo luncă însuşi el vede mirat
Ce departe e pământul şi ce nalţi trunchii pădurii,
Şi deşi călătoreşte pe-a lor vârfuri, totuşi murii -
Bolţile groase de frunze - a lui raze nu străbat.

Lâng-izvoarele-nflorite pasc cai albi c-a mării spume
Zi ori noapte nu văzură de când sunt pe-această lume,
Luna sântă, stele de-aur, soare alb şi zâmbitor,
Pentru ei necunoscute-s. Umbra verde clarobscură
Şi mirositorul aer, fluvii ce sclipinde cură
În adâncile dumbrave pintre ţărmii plini de flori

Astea numai le cunosc ei. - Coamele flutur c-argintul,
Ca la lebede se-ndoaie gâtul lor, iară pământul
Abia-atins e de picioare potcovite cu-aur roş;
Colo-n umbra îndulcită de miroase-mbătătoare,
Capul mic ei şi-l ridică, nări îmflând spre depărtare

Şi urechea ascuţind-o glas de-aud prin arbori groşi.

Luntrea cea de lebezi trasă, mai departe, mai departe
Fuge pe-albele oglinde ale apei şi se-mparte
Sub a luntrei plisc de cedru în lungi brazde de argint;
Şi deodată zi se face - un ocean de lumină
Fluviul a ieşit din codri în câmpii fără de fine,
Care verzi şi înflorite, mândre-n soare se întind.

Dar cât ţine răsăritul se înalţ-un munte mare
El de două ori mai nalt e decât depărtarea-n soare
Stâncă urcată pe stâncă, pas cu pas în infinit
Pare-a se vrea - iar fruntea-i, cufundată-n înălţime,
Abia marginile-arată în albastra-ntunecime:
Munte jumătate-n lume - jumătate-n infinit.

Iar în pieptu-acestui munte se arat-o poartă mare
Ea: înalt este boltită şi-ntră-adânc în piatra tare,
Iar de pragu-i sunt unite nalte scări de negre stânci,
Cari duc adânc în valea cea de-acol-abia văzută
Şi-n pădurile umbroase cu-adâncimi necunoscute,
Şi-n câmpii unde mii râuri s-argintesc plane ş-adânci.

Pe acea poartă din munte iese zori în coruri dalbe,
Ridicându-se în cerul dimineţii dulci, rozalbe,
Pe-acolo soarele-şi mână car cu caii arzători,
Pe-acolo noaptea răsare blonda lună argintoasă
Şi popoarele de stele iese-n roiuri luminoase,
Şi pe cer se împrăştie ca de aur sfinte flori.

Zeii Daciei acolo locuiau - poarta solară
În a oamenilor lume scările de stânci coboară
Şi în verdea-ntunecime a pădurilor s-adun;
Şi pe negre stânci trunchiate stau ca-n tron în verdea lume
Şi din cupe beau aurora cu de neguri albe spume,
Pe când mii de fluvii albe nasc în umbră şi răsun.

Câteodată-un corn de aur ei răsună-n depărtare,
Trezind sufletul pădurii, codrilor adânci cântare,
Cheamă caii lor ce-aleargă cu-a lor coame-mflate-n vânt;
Vin în herghelii de neauă, pe cărări de mult bătute
Şi pe ei zeii încalic străbătând pe întrecute
Codrilor nalt întuneric, făr' de capăt pe pământ.

Dar adesea pe când caii dorm în neagră depărtare,
Luna, zâna Daciei, vine la a zeilor serbare;
Soarele, copil de aur al albastrei sfintei mări,
Vine ostenit de drumuri şi la masă se aşază.
Aerul se aureşte de-a lui faţă luminoasă,

Sala verde din pădure străluceşte în cântări.

Şi ca zugrăviţi stau zeii în lamina cea de soare.
Părul lor cel alb luceşte, barba-n brâu li curge mare,
Creţii buzei lor să numeri poţi în aerul cel clar;
Hainele întunecate albe par în strălucire
Şi ei râd cu veselie l-a păharelor ciocnire,
Iară luna ruşinoasă pe sub gene s-uită rar.

Haina lungă şi albastră e cusută numa-n stele.
Iară albii sâni de neauă strălucesc, cu de mărgele
Şi mărgăritare salbă, pe un fir de aur prins;
Păru-i lung de aur galbăn e-mpletit în cozi pe spate,
Ochii ei căprii se uită la cerescu-i mândru frate
Şi de melancolici gânduri al ei suflet e cuprins.

Înainte de plecare - ea, doinind din frunză, cheamă
Zimbrii codrilor cei vecinici, li desmiardă sura coamă.
Li îndoaie a lor coame, pe grumaz îi bate lin
Şi pe frunţi ea îi sărută, de rămân steme pe ele,
Apoi urcă negrul munte, pe şivoaiele de stele,
Lin alunecă ş-alene drumul cerului senin.

Îndărătu-acelui munte, infinita întinsoare
E frumoasa-mpărăţie [mândră] a sântului soare
Şi pe coaste sunt palate, ce din verzile grădini
Strălucesc marmora albă, şi senină ca zăpada,
Cu intrări în veci deschise, cu scări netezi, colonade
Lungi de marmure ca ceara în lungi bolte se îmbin.

Pe-a ferestrelor mari [arcuri] sunt lăsate largi perdele,
Mreje lungi de aur rumăn - au ţesut ani mulţi la ele
Mânile aurorei albe. Aeru-i de diamant,
El plutește-n unde grele de miroase-mbătătoare
Peste văile ca râuri desfăşurate sub soare,
Pe dumbrăvi cu rodii de-aur, peste fluvii de briliant.

Şi oştiri de flori pe straturi par a fi stele topite,
Fluturi ard, sclipesc în soare, orbind ochii ce îi vede,
Ca idei scăldate-n aur şi-n colori de curcubău;
Pe grădinile-nflorite, peste mândrele dumbrave
Norii mişcă sus în ceruri înfoiatele lor nave
Rostre de jeratec ş-aur, vele lungi de curcubău.

A-mpăratului de soare bolţi albastre şi cu stele
Se ridică-n caturi nalte tot castele pe castele.
Cu fereşti de aur d-Ofir, cu oglinzi de diamant,
Cu scosuri de [albe] marmuri, cu covoare de purpură;
Printre mândrele coloane o cântare blând murmură

E un vânt cu suflet [dulce] într-un aer de briliant.

Şi nici umbra nu se prinde d-atmosfera radioasă.
Ca prin apă cristalină trec cu frunţile frumoase,
Trec a soarelui copile printre aerul cel cald;
A lor păr e ca şi ambra, ca şi crinul a lor faţă,
Abia-atinse-s a lor umbre de o tainică roşaţă
Auroră trandafirie prin ferestre de smarald.

Într-o lume fără umbră e a soarelui cetate,
Totul e lumină clară, radioasă voluptate,
Florile stau ca topite, râurile limpezi sunt;
Numai colo în departe şi-n albastră depărtare

Ale zorilor grădine [clar] se văd strălucitoare,

Cu boschetele de roze şi cu crinii de argint.

Acolo sunt lacuri limpezi, rumene în a lor fire,
De-a grădinilor de roze tăinuită oglindire,
Şi din curtea argintie zorile râzânde ies;
Haine verzi şi transparente coprind membrele rozalbe
Şi în lac ele aruncă roze cu mânuţe albe,
Netezind a lor sprâncene, dând din frunte părul des.

Într-o dulce şi umbroasă, viorie atmosferă,
Se ridică dintre lunce, cu-a ei cupole de ceară
Închegate ca din umbră verde şi argint topit,
Transparând prin diamantoasă fină de paingăn pânză,
Monastirea alb-a lunei ce prin lunci va să s-ascunză,
Cu cologne-nconjurate de a viţei-ncolăcit.

Ai grădinei arbori mândri cu întunecatul verde
Conjuraţi s-acoperiţi-s cu-iederă ce-n vârf se pierde;
Mişcând : florile ei albe - flamuri cu-nfloriţii creţi
Şi în muri de frunzi lucinde, şi în scări de flori pendente
Şi în poduri legănate de zefire somnolente
Dintr-un arbore într-altul iedera trece măreţ.

Spânzură din ramuri nalte viţele cele de vie,
Struguri vineţi şi cu brumă, poamă albă curie,
Şi albine roitoare luminoasă miere sug;
Caii lunei albi ca neaua storc cu gura must din struguri
Şi la vinul ce-i îmbată pasc mirositorii ruguri
Şi în sara cea eternă veseli nechezând ei fug.

Şi în monastirea lunei cu-argintoasă colonadă,
Vezi cum trece ea frumoasă - corpu-i dulce de zăpadă,
Umerii, cu-a lor lumine, par de aur moale blond,

Abia corpul coperit e de-un gaz moale ce transpare
Astfel. trece ea frumoasă, cu-a ei braţe sclipitoare,
Reflectată-n mii oglinde de pe muri şi din plafond.

Şi-n odăile înalte din frumoasa monastire
Sunt pe muri tablouri mândre, nimerită zugrăvire
Ale miturilor dace, a credinţei din bătrâni;
Pin grădini cu albe-izvoare sunt a lunei dulci amoruri,
Sau palate argintoase unde zori trăiesc în coruri,
Sau pădurea cea vrăjită cu frumoasele-i regini.

Ăsta-i raiul Daciei veche,-a zeilor împărăţie:
Într-un loc e zi eternă - Sara-n altu-n vecinicie,
Iar în altul, zori eterne cu-aer răcoros de mai;
Sufletele mari viteze ale-eroilor Daciei
După moarte vin în şiruri luminoase [ce învie]
Vin pin poarta răsăririi care-i poarta de la rai.
Colo Dunărea bătrână, liberă-ndrăzneaţă, mare
C-un murmur rostogoleşte a ei valuri gânditoare
Ce mişcându-se-adormite merg în marea de amar;
Astfel miile de secoli cu vieţi, gândiri o mie,
Adormite şi bătrâne s-adâncesc în vecinicie

Şi în urmă din izvoare timpi răcori şi clari răsar.
Dar pe-arcade negre-nalte ce molatec se-nmormântă
În a Dunării lunge valuri ce vuiesc şi se frământă,
Trece-un pod - un gând de piatră repezit din arc în arc
Valurile-nfuriate ridic frunţile răstite,
Şi izbind cu repejune arcurile neclintite,
Gem, picioarele le scaldă la stâncosul lor monarc.

Peste pod cu mii de coifuri trece-a Romei grea mărire
Soarele orbeşte-n ceruri de a armelor lucire,
Scuturi ard, carăle treier şi vuiesc asurzitor;
Iar Saturn, cu fruntea ninsă stând pe steaua-i alburie
Şi-aruncînd ochii lui turburi peste-a vremii-mpărăţie,
Aiurind întreabă lumea: - Şi aceia-s muritori?

Colo unde stau Carpaţii cu de stânci înalte coaste,
Unde paltinii pe dealuri se înşir ca mândră paste,
Munţii ţeapăna lor frunte o suiau-n-albastre bolţi,
Stau tăcuţi ostaşii Romei, ridicând fruntea lor lată
Străluciteşe lor coifuri, la stâncimea detunată,
Unde ultima cetate ridica-n nori a ei colţi

Nori ca de bazalt de aspri se zidesc pe-albastra boltă,
Parc-auzi a Mării Negre şi a Dunării revoltă
Şi a lumii-ncheieture parcă le auzi trosnind;
Răsculatu-s-a-Universul contra globului din aer?

Stelele-n oştiri se mişcă? împăraţii sori se-ncaier?
Moare lumea? Cade Roma? Surpă cerul pe pământ?

Nu. Din fundul Marii Negre, din înalte-adânce hale,
Dintre stânce arcuite în gigantice portale
Oastea zeilor Daciei în lungi şiruri au ieşit
Şi Zamolx, cu uraganul cel bătrân, prin drum de nouri,
Mişcă caii lui de fulger şi-a lui car. Călări pe bouri,
A lui oaste luminoasă îl urma din răsărit.

Ca o negur-argintie barba lui flutură-n soare,
Pletele-n furtună-nflate albe ard ca o ninsoare,
Colţuroasa lui coroană e ca fulger împietrit,
Împletit cu stele-albastre. Răsturnat în car cu rune,
Cu-a lui mân-arată drumul la oştirile-i bătrâne

Şi de dor de bătălie crunt e ochiul strălucit.
Astfel arcul nalt din ceruri el îl urcă cu grandoare.
Munţii lungi îşi clatin codrii cei antici, şi-n răsunare
Prăvălesc de stânci căciule, salutând întunecat;
Iar flamida lui cea albă zvârle falduri de zăpadă,
Când el braţul îşi ridică strigînd stâncelor să cadă,
Mişcînd codrii de răsună în imperiul lor urcat.

Şi-n zenit opri oştirea-i peste armia romană.
- Decebal! el strigă-n nouri - îi detun, îi iau la goană
Şi Danubiul o să beie a lor sacre legiuni.
Decebal s-arată palid în fereasta naltă-ngustă
Şi coroana şi-o ridică către-imaginea augustă
Şi se uită cu durere la divinii săi străbuni.

Iar pe plaiuri verzi de munte oştile-urbei risipite
Privesc cerul, zeii dacici, armiile lor pornite
Rupt e şirul lor pe-alocuri de al soarelui foc roş.
Pe un trunchi înalt de stâncă chiar cezarul stă-n uimire:
- Ridicaţi semnele urbei înspre-a cerului oştire
Şi strigaţi: Cu noi e Roma! - Codri-adînci şi-ntunecoşi

Clocotesc de lungul freamăt şi de-a armelor sunare.
Armia: "Cu noi e Roma!" Acvilele-i ard în soare.
Van din Sarmisegetuza vin săgeti în roşii ploi,
Scuturi se îndrept spre dânsa, oprind grindina de-aramă,
Zeii urlă - stânci se clatin, norii-n fâşii se distramă
Şi de fulgeri lungi şiroaie curg în munţii rupţi şi goi.

Din apus vin zeii Romei: Pe o stea de vulturi trasă,
Zeus de nori-adunătorul urcă bolta maiestoasă,
Mart încoardă arcul falnic spre Zamolxe aţintit;
Ca să scape neamul nobil răsărit din a lui coaste,

Însuşi el a urbei semne le ridică înspre oaste,
Şi de-antica lui turbare tremur norii de granit.

Lumea pare răsculată din caotic-adâncime.
Nori se suie-n stâlpi şi-n globuri. Din eternă-ntunecime
Ca să lupte-acuma Joe pe titani i-a liberat;
Şi tunând ei urcă cerul; surpând scările de nouri,
De sub scuturi de fier negru arcurile-ntind în bouri
De se năruie văzduhul de-al săgeţilor vărsat.

Negurile-n stâlpi se-ncheagă, suind vârful lor în soare
Par un codru 'sur şi vecinic. Lunci albastre lucitoare
Se deschid ca loc de luptă în păduri de nori ş-argint;
Pintre stâlpii suri s-arată coifuri mândru aşezate,
Pe pletoase frunţi divine - pavezi de-aur ridicate,
Lănci ce fulgeră în soare, arcuri ce se-mind în vânt.
Joe-ncruntă-a lui sprânceană şi ca un copil tresare
Vechiul glob - munţii se clatin, ceruri tremur, marea moare.
E semnalul cel de luptă într-armiile de zei;
Şi Zamolx frânele lasă cailor lui de jeratic,
Coama lor se îmflă-n limbe de-aur - tremur nebunatec,
Bouri daci răstindu-şi fruntea surpă norii toţi cu ei.

Lupta-i crudă, lungă, aspră. Lumin pavezele dave,
Sori şi lune repezite printr-a norilor dumbrave
Ard albastrele armure ale zeilor romani;
Paşii lor amestec cerul - caii tropotă, iar bouri
Ca de tunete un secol împlu halele de nouri

Şi se frâng crâşnind în scuturi spadele-albe-a lui Vulcan.

În zădar, căci neînvinse şiruri lungi de bătălie
Îsi zdrobesc armele-n scuturi pe a cerului câmpie:
Neînvinşi ş-unii şi alţii - ş-unii ş-alţi nemuritori.
În zădar Marte s-aruncă spre a sparge şiruri dace
Şi în van fulgeră Joe supra coifelor audace,
Neclintiţi stau ş-unii ş-alţii în măreaţă lupta lor.

Pe un arc de cer albastru în senină depărtare,
Rezimaţi pe lănci şi scuturi, zeii nordici stau în soare,
O eternă aurora răcoreşte lumea lor;
Iar în fruntea-acelei bolte, pe un tron cu spata mare,
Odin adâncit în gânduri vede-a luptei lungi grandoare
Şi coroana-i de-aur luce pe-a lui, frunte arzător.

Pletele-albe cad c-argintul pe-umere-n fir îmbrăcate.
Lin îşi netezeşte barba şi priviri întunecate

Ochii lui cei mari albaştri spre luptaşi au îndreptat;
Freea albă ca zăpada; zveltă, în albastră haină,
Capul ei muiat în aurul pletelor, c-o dulce taină,
Razimă de-umerii aspri 1-al Valhalei împărat:

Cântăreţ e uraganul pentru lupta care arde,
Bolta lirei lui e cerul, stâlpi de nori sunt a lui coarde
Vânturând stelele roşii prin argintul neguros,
Ele lunecă frumoase prin îmflarea sântă-a strunii,
Gânduri d-aur presărate în cântările furtunii;
Codri-antici de vânt se-ndoaie şi răspund întunecos.

Joe vulturilor lasă frânele. Cu-a lor aripe
Lungi şi negre ei întunec' soarele. Iară în râpe
Goale şi adânci de nouri e Zamolxe.-n a lui car
El văzu capul lui Joe, cum 1-apus de soare-n vale
Vezi un vârf de munte negru scris cu raze triumfale,
Pe când el cu întuneric peste văi stă temerar.

Ochii-olimpicului negri aţintesc carul. Cu frică,
Spre-a opri acea privire, dacul manta şi-o ridică.
Caii speriaţi nechează, tremurând ei se înalţă;
C-o strigare rece Joe fulgerul î-nfige-n coaste
Şi a zeilor Daciei cruntă şi măreaţă oaste
Orbită aude glasul părintelui lor rănit

Şi-o întorc la fugă; caii, carul rupt în nori răstoarnă,
Din titanicele arcuri ploaie de săgeţi se toarnă,
Nimerind, în agate goale pe fugarii cei divini;
Şi răniţi, urlând ei bolta o coboară; ş-o coloră .
Cu-a lor sânge care-n râuri ude, roşii, de-aurora,
Împle-a norilor spărture cu mari lacuri: de rubin.
Nori fug şi se desfăşur - bolta limpede se-ndoaie.
În zenit stau zeii Romei în auritele lor straie,
Lăncile şi-ncrucişează privind armia din văi;
A lor chipuri luminoase strălucesc frumoase-n soare,
Ei şi-ntorc caii cei falnici şi-auritele lor care
Spre apus - iar roşul soare îi urmează-ncet pe ei.

Zeii daci ajung la marea, ce deschide-a ei portale,
Se reped pe trepte nalte şi cobor în sure hale.
Cu lumina, ei îngroapă a lor trai întunecos;
Dară ea, înfiorată de adânca ei durere,
În imagini de talazuri cânt-a Daciei cădere
Şi cu-albastrele ei braţe ţărmii-i mângâie duios.

Se constelă sara. Ziua a fugit în lumea mării
Şi pe culmile de munte focuri au aprins străjerii;
Ca şi pete mari de aur-n-umbra văilor adânci,

Ele par suspinse-n nouri. Lângă foc străjerii-aruncă
Pe pereţii suri de piatră umbra lor fantastic-lungă.
Armia doarme pe pajişti ridicate şi sub stânci.

Sub o stâncă lângă focul ce pereţii îi afumă,
Cezaru-i culcat pe paie, singur, cu-a lui grije numa;
Sub el, văile adânce pline de neguri şi somn.
El privea la focuri roşii şi la stânci de umbră pline;
Ca un clopot clar albastru şi stropit cu mii lumine
Cerul lumea o cuprinde cu sinistru-i mândru domn.

Amorţit el mişcă limba lui de tunet printre nouri,
Trezea, scăpărând printr-înşii, ale văilor ecouri,
Iar în cârduri cuvioase stelele se mişcă-ncet,
Intră-n domele de neguri argintii, multicoloane;
De-a lor rugă-i plină noaptea. A lor dulci şi moi icoane
Împlu văile de lacrimi, de-un sclipit împrăştiet.

Ale focurilor raze cearcă neguri să străbată
Şi de lunge de lumină umbra văii e tăiată,
Cari trec prin întuneric râuri şi izvoare-albind ;
Luminând în ochi de codri, scăpărind pe repezi unde,
Vântul c-o suflare plânsă codrii negri îi pătrunde
Şi vrăjeşte lin din frunze, şi vorbeşte aiurind.

Pe un vârf de munte negru rari în lună stau stejarii,
Iar Traian pare că vede răsărind prin ei cezarii,
Salutând a Romei semne cu-a lor mort, adânc surâs;
Şi încet ei trec prin aer, privind lung cetatea dacă,
Binecuvântând oştirea spre apus ei iarăşi pleacă,
A lor şiruri luminoase împlu aerul de vis.

Înrădăcinată-n munte cu trunchi lungi de neagră stâncă,
Răpezită nalt în aer din prăpastia adâncă,
Sarmisegetuza-ajunge norii cu-a murilor colţi;
Şi prin arcurile-nguste, făclii roşii de răşină
Negrul nopţii îl pătează cu bolnava lor lumină,
Rănind asprul întuneric din a halelor lungi bolţi.

Şi prin arcuri îndoite la lumini de roşii torţii,
Adunaţi văzu cezarul la cumplita mas-a morţii:
Ducii daci. FăcIii de smoală sunt înfipte-n stâlpi şi-n muri. Luminând halele negre, armuri albe şi curate,
Atârnate de columne, lănci şi arcuri răzimate
De păreţi - pavezi albastre strălucind pe stâlpii suri.

Ducii-s nalţi ca brazi de munte, tari ca şi săpaţi din stâncă,
Crunt e ochiul lor cel mare, tristă-i raza lor adâncă,
Pe-a lor umeri spânzur roşii piei de tigru şi de leu,

Tari la braţ şi drepţi la suflet şi pieptoşi, cu spete late,
Coifuri ca granit de negre au pe frunte aşezate
Şi-a lor plete lungi şi negre pe-umeri cad de semizeu.

Cupele - ţeste de duşman - albe, netede, uscate,
În argint, cu toarte de-aur prea maestru cizelate-
Şi cu ele-n mână-nconjur lunga masă de granit;
Vor mai bine-o moarte crudă decât o viaţă sclavă,
Toarnă-n ţestele măreţe vin şi peste el otravă,
Şi-n tăcerea sânt-a nopţii ei ciocnese, vorbesc şi râd.

Râd - şi râsul însenină adâncita lor paloare.
Se sting una câte una faclele mirositoare,
Se sting una câte una vieţile ducilor daci;
De pe scaune cad pe piatra rece, sură, ce podeşte
Sala. - Toţi, toţi pân' la unul. Unul încă tot trăieşte,
Arde sânta lui coroană, fulger ochii lui audeci.

Luna-n ocean albastru scaldă corpul ei de aur,
Luminând culmile sure şi adâncul colcântaur,
Dintru care-ieşit se vără-n nouri anticul castel;
Decebal (palid ca murul văruit în nopţi cu lună)
Se arată în fereastă şi-şi întinde alba mână
Moartă din flamida neagră ce-1 acopere pe el.

El vorbeşte. Şi profetic glasu-i secolii pătrunde:
Sufletu-i naintea mortii lumineaz-a vremii unde;
Gândul lui - o prorocie, vorba lui - mărgăritar;
Şi l-aude valea-adâncă si 1-aud stelele multe
De pe stânca lui cezarul stă-n uimire să-l asculte,
Vorbele-una câte una lunecă-n ureche-i clar:

- Vai vouă, romani puternici ! - Umbră, pulbere şi spuză
Din mărirea-vă s-alege ! Limba va muri pe buză,
Vremi veni-vor cînd nepoţii n-or pricepe pe părinţi
Cât de naltă vi-i mărirea tot aşa de-adânc căderea.
Pic cu pic secând păharul cu a degradării fiere,
Îmbăta-se-vor nebunii - despera-vor cei cuminţi.

Pe-a istoriei mari pânze umbre-a sclavelor popoare
Prizărite, tremurânde trec - o lungă acuzare
Târând sufletul lor veşted pe-al corupţiei noroi.
Voi nu i-aţi lăsat în voia sorţii lor. Cu putrezirea
Sufletului vostru propriu aţi împlut juna lor fire,
Soarta lor vă e pe suflet - ce-aţi făcut cu ele? Voi?

Nu vedeţi -că în furtune vă blăstamă oceâne:?
Prin a craterelor gure răzbunare cer, vulcane
Lava de evi grămădită o reped adânc în cer,

Prin a evului nori negri - de jeratic cruntă rugă
Cătrei zei - ca neamul vostru cel căzut, ei să-l distrugă
Moartea voastră: firea-ntreagă şi popoarele o cer.

Va veni: Stârniţi din pace de-a prorocilor cântare,
Din hăduri eterne;hale verzi; vor curge mari popoare
Şi gândiri de predomnire vor purta pe fruntea lor;
Constelaţii sângeroase ale boltelor albastre
Zugrăvi-vor a lor cale spre imperiile voastre,
Fluvii cu de pavezi valuri înspre Roma curgători.

De pe Alpi ce stau deasupra norilor cu fruntea ninsă,
De prin bolţi de codru verde, de prin stâncile suspinse,
Pe a pavezelor sănii coborâ-vor în şivoi;
Cu cenuşa pocăinţei şi-a împlea pământul fruntea,
Cu cenuşa Romei voastre - moarte legioane - punte
Peste râuri. Şi nimica nu se v-alege din voi.

Veţi ajunge ca-n tâmpire, în sclavie, degradare.
Pas cu pas cade-n ruşine neamul vostru sânt şi mare:
Că-n iloţi se va preface gintea de-nţelepţi şi crai;
Când barbarii vor aduce delta sântelor lor vise;
Îmbrâncind în întuneric toate cele de voi zise.
Vai vouă, romani puternici, vai vouă, de trei ori vai!

Astfel zise. În blăstămu-i mâna-i albă şi uscată
El o scoate pe fereastă şi coroana-ntunecată
De pe frunte o aruncă în abisul văii-adânci;
Palid, adâncit ca moartea, ca o umbră stă în lună,
Părul lui de vânt se îmflă, iară vorbele-i răsună
Şi blestemu-i se repetă repezit din stânci în stânci!

Şi uimit stătea cezarul... - Cugeţi tu; pământ? - el zise -
Avem noi în mâni a lumei soarte sau cortegi de vise?
Hotărâţi de-a ta gândire urmăm azi ziua de ieri?...
Şi în ordinele-eterne mişc-asupra-i universul
Oceanele-i de stele. Ce ironic li e mersull
Cezare! cât pai de mare - şi ce mic în adevăr !

Sâmburele crud al morţii e-n viaţă... Şi-n mărire
Afli germenii căderei. Astfel toate sunt în fire.
Astfel au căzut romanii, mari în bine, mari în rău.
Da-i cumplit să vezi un popol osândit să fie mare
Chiar în rău, că mereu creşte ruşinoasa-i degradare
Şi nici moartea nu-i trimite nenduratul Dunmezeu.

Căci a morţii braţ puternic... când stă viaţa s-o despartă,
Nu se-ndură să ridice sângeroasa-i lungă bardă;
Cum călăul greu se-ndeamnă la un cap d-imperator;

Zeii pregetă să-şi deie-a lor sentinţă... Şi-n uimire
Cugetă - de au fost popol destinat , spre nemurire;
Au fost ei - şi dacă mor ei - suntem noi nemuriiori...

Strănepoţii ?... Rupţi din trunchiul ce ni da viaţă fertilă
Pe noi singuri ne uitarăm pintre secoli făr de milă.
Ei purtau coroane de-aur, noi ducem juguri de lemn...
Exilaţi în stânci bătrâne au umplut ei cu noi lumea,
Am uitat mărirea veche, cu ruşine chiar de nume,
Multe semne de peire şi de viaţă nici un semn.

Au fost vremi când pe pământul lor n-aveau loc să-nmormânte
Morţii lor... P-inimi regale şi pe membrele lor sfinte
Spânzura zdrenţe-umilite de sclavi [şi] de cerşitori
Căci simţiră-n ei scânteia care secolii aprinde.
Întronaţi au fost în tronuri arse-n foc... Şi pe-a lor frunte
Pusu-ş-au de fier coroane arse-n foc sfăşiitor.

Şi deşi-n inima noastră sunt seminţe de mărire,
Noi nu vrem a le cunoaşte; căci străina-ne gândire
Au zdrobit a vieţii veche uriaş, puternic lanţ;
Secoli lungi ce-au rămas văduvi de a Romei spirit mare
L-au creat... În noi el este noi îl stingem. Dacă moare
Noi murim... ramul din urmă din trupina de giganţi.

Când îi cugeţi, cugetarea sufletu-ţi divinizează.
În trecut mergem, cum zeii trec în cer pe căi de raze.
Peste adâncimi de secoli ne ridică curcubei;
Un popor de zei le trecem, căci prin evi de vecinicie
Auzim cetatea sfântă cu-nmiita-i armonie...
Şi ne simţim mari, puternici, numai de-i gândim pe ei...

Miazănoaptea-n visuri d-iarnă îşi petrece-a ei viaţă.
Doarme-n valurile-i sfinte şi-n ruinele-i de gheaţă,
Însoţită de-ani o mie cu bătrânul rege Nord,
Ce, superb în haina-i albă, barba-n vânturi, fruntea ninsă
Rece suflă,-n nori aruncă vocea-i turbure şi plânsă,
Îmbătat de mândre stele şi cântat de-al mării-acord.

Reci şi trişti petreceau soţii; iarna-n zilele-i eterne
Văl de-argint peste pustiuri ca linţoliu îl aşterne.
Vânturi reci îs respirarea undelor ce-au amorţit;
Arfa lui prin nouri strigă - inima-i e ger şi gheaţă
Marea, ca să delireze, vânturi să mugească-nvaţă
Stelele s-oglindă-n neauă pe pustiul nesfârşit.

Dar atuncea când soseşte blânda miezenopţii oră,
Ceru-albastru ca safirul mândre raze îl coloră
Şi din a Nordului frunte plin se nalţă-astrul polar

Atunci marea nu răsare printre stânci de vânt gonită,
Vântul pe-aripi nu mai duce pulberea iernei-aurită,
Toate tac când raza-i albă cade-n marea de amar.

Şi când steaua se înalţă de pe fruntea lui de rege,
Nordu-atunci cu visuri mândre noaptea lungă şi-o petrece.
De pe stânca-n care tronă, el picioare de granit
Le întinde-n fundul mării cel amar şi fără fine.
Păru-i alb flutură-n vânturi, stuf de raze lungi, senine,
Umerii, dealuri de neauă se înalţă-n infinit.

Iară fruntea lui uscată stă prin viscole rebele,
Surpând nourii cei aspri şi amestecaţi cu stele
Jos e-nmormântat [de mare,,] sus e-ncununat de cer;
Atunci luciul mării tulburi se aplană, se-nsenină
Şi din fundul ei sălbatec auzi cântec, vezi lumină
Visul unei nopţi de vară s-a amestecat în ger.

Şi în fundul mării aspre, de safir mândre palate
Ridic bolţile lor splendizi, ş-a lor hale luminate,
Stele de-aur ard în facle, pomi în floare se înşir;
Şi prin aerul cel moale, cald şi clar prin dulci lumine
Vezi plutind copile albe ca şi florile vergine,
Îmbrăcate-n haine-albastre,blonde ca-auritul fir.

Albe sunt ca neaua noaptea, faţa înecată-n raze
Priiveşte însuşi cerul dintre nouri să le vază:
Despletit flutură pe-umeri, moale, dulce, părul blond.
Noaptea-n nori visează stele şi se uită-n fund de mare,
Luna fin roşeşte-n faţă de amor şi de mirare,
Se aplană de uimire valu-albastru vagabond.

Dară una-i fiica mării ca o lacrimă de aur.
Păru-i curge la călcâie ca un lung şi scump tezaur:
E a stelelor regină, e al nopţii meteor.
Ades albă dintre valuri de-a înot marea despică
Şi albastrul blând al mării albul sînilor ridică,
Valurile-n cânt salută sântul apelor odor.

Acolo în fundul mării, în înalte-albastre hale,
Şed la mere lungi de piaţră zeii falnicei Valhale;
Odin stă-n frunte - cu părul de ninsoare încărcat;
Acolo decid ei moartea Romei şi o scriu în rune,
Presun de argint şi zale pun pe caii ca furtune
Astfel se gătesc de ducă pentru drumu-ndelungat.

Şi atunci furtuna mândră dezrădăcinat-a marea.
Ea zvârlea frunţi de talazuri către stelele-arzătoare.
Ridica sloiuri de gheaţă, le-arunca în şanţ de nori,

Vrând să spargă cu ei cerul. -Într-un colţ de cer e vară
Şi pe scările de-ivoriu unii dintre zei coboară-
Străluceа-n noaptea bătrână feţele ca palizi sori.

Pin a valurilor vaiet, pin a norilor strigare,
Deschidea portale-albastre mândra şi bătrâna mare.
Desfăcu apele-n două dumnezeilor călări
Şi la ţărm cu stânce rupte de a undelor bătaie
S-adun toţi. Aurul din plete lucea-n luna cea bălaie,
Coifuri străluceau albastre ca lumina sfintei mări.

Şi pornesc. Odin ş-aruncă suliţa prin nori de-aramă,
Care trece - un ac de aur într-a cerului maramă,
Arătând pe neauă drumul l-al Italiei pământ.
Ei se duc se duc prin câmpii aşternuţi cu-albă ninsoare,
Străluceа albastru-oţelul de pe membrele barbare,
Pletele le-îmfla furtuna bărbile sclipeau în vânt.

Ei apar pe-un dâmb al, Romei - ea dormea sfântă ş-antic
Peste lumea-i adormită câte-o stea din ceruri pică,
Secoli grămădiţi înţr-ânsa dorm ca şi când n-ar fi fost.
Cugetat-aţi vreodată noaptea ce-i lumea întinsă?
Visurile Omenirei, dorurile ei nenvinse
Dorm... dacă ar dormi vecinic - cine-ar şti că ele-au fost

Ţara pare-a fi a lunei mândră veselă grădină.
Lumină un gând de aur, sus pin nori, luna cea plină,
Roma-n stele străluceşte pe-a ei dâmburi, lângă râu;
Ei privesc urbea eternă, ce pe dealuri fin străluce,
Suliţa pe loc s-opreşte, se preface-n d-aur cruce.
Odin moare - Tibrul este a Credinţei lui sicriu.

Cum sub stânci, în întuneric, măruntăile de-aramă
A pământului, în lanţuri, ţin legat şi fără teamă
Sufletul muiat în flăcări a vulcanului grozav,
Astfel secoli de-ntuneric ţin în lanţuri d-umilire
Spiritul, ce-adânc se zbate într-a populilor fire,
Spiritul, ce-a vremei fapte, de-ar ieşi, le-ar face prav.

Dar de secoli fierbe lumea din adâncuri să se scoale.
Cum vulcanul, ce irumpe, printre nori îşi face cale
Şi îngroapă sub cenuşă creaţiunea unei ţări,
Astfel fiii tari şi tineri unor secole bătrâne
Lumea din încheieture vor s-o scoată, din ţâţâne
Să o smulgă, s-o arurce în zbucnirea nouei eri.

Tricolorul plin de sânge e-mplântat în baricade,
Clopotele url-alarmă pe Bastilia ce cade
Şi poporul muge falnic, ca un ocean trezit;

Sfarmă tot, şi pe-a lui valuri, ce le urcă cu mândrie,
Îl înalţă firi cumplite, cari-1 duc, o vijelie,
Să îngroape sub ruine, ce-n picioare a strivit.

Şi prin negrele icoane unor zile fără frâuri,
Unde viaţa e-o scânteie, unde sânge , curge-n râuri,
Palid, adâncit, sinistru, trece tigrul Robespierre;
Şi privirea-i sângeroasă s-aţintează ca spre pândă:
Căci ce scrie e-o sentinţă, ce gândeşte e-o osândă
Într-un cran săpat ca-n piatră fierb gândirile-i de fier.

Dar el cade - şi s-aşază ale mării nalte unde.
A dreptăţii aspră rază în popor adânc pătrunde,
Zilele de îngrozire s-a contras într-un fantom;
Dar puteri neliniştite, ce trăiesc în adâncime,
Ar vrea ţărmul să-l evadă, să înece cu mărime
Lumea. Ele se concentră în suflarea unui om,

Mare, că-i purtat pe umeri de adânci si mândre vremuri:
Căci gândiri, cari ieşise dintr-a lumii lung cutremur,
El le poart-unite-n frunte şi le scrie pe stindard;
Când în lumea subjugată pentru drepturi ridic-arma,
Arătarea-i salutată de popoare... regi se sfarmă
Şi a gloriei mîndre stele îântr-a lumei noapte ard.

Şi de-accea a lui flamuri le-nsoţesc cu-nsufleţire.
El îfi duce la îânvingeri, el îi duce la peire.
Cine moare - moare-n cuget c-a rămas trăind în el;
Tot ce-i nobil şi puternic în ăst secol de mândrie
Îl urmează... Căci prin noaptea unei lumi în bătălie
Lin luceşte-eterna pace, luminos şi mândru ţel.

Cătră ţelul care-n noapte le luceşte ca un soare
Ei se duc prin zeci de lupte, urmărindu-1 cu ardoare,
Zeci de mii cad, pe-a lor urme răsar alte zeci de mii,
Steaua-i duce, ei urmează printre veri şi printre ierne
Până unde-eterna iarnă munţi de neauă-n câmpi aştern
Unde crivăţul visează uriaşe vijelii.

Ş-atunci Nordul se stârneşte din ruinele-i de gheaţă,
Munţii plutitori şi-i sfarmă şi pe-a câmpurilor faţă
El ridică visuri nalte... volburi mari de frig se văd
Şi trecând pestes oştire o îngroapă... Şi cu fală
El ridică drept făclie aurora-i boreală
Peste-oştirea-ntroienită în pustiul... de omăt.

Nordul m-a ânvins - ideea m-a lăsat. Şi ca un soare
Vezi că-ncepe a apune într-a secolilor mare,
Aruncând ultima-i rază peste Domul d-Invalizi.

La apus priveşte lumea în duioasa ei uimire.
N-a fost om acel ce cade, ci a veacului gândire
A trăit în el... Cu dânsul cartea lumii iar s-a-nchis.

Exilat în stânce sure şi-n titanica-i gândire,
Ca Prometeu ce-a-adus lumei a luminei fericire,
De pe-o piatră el priveşte linguşirea mării-adânci;
Acolo, gonit de soarte şi de gânduri el adoarme,
Cu durere-adâncă marea vrea pământul să-l răstoarne
Şi izbea mugind de doliu în mormântul lui de stânci.

Sori de sting şi cad în caos mari sisteme planetare,
Dar a omului gândire să le măsure e-n stare...
Cine-mi măsur-adâncimea - dintr-un om?... nu - dintr-un gând
Neaprofundabil. Vană e-a-nvăţaţilor ghicire.
Cum în fire-s numai margini, e în om nemărginire.
Cât geniu, câtă putere - într-o mână de pământ.

Într-un cran uscat şi palid ce-l acoperi cu o mână,
Evi întregi de cugetare trăiesc pacinic împreună,
Univers; râuri de stele - fluvii cu mase de sori;
Viaţa turbure şi mare a popoareler trecute,
A veciei văi deschise-s cu-adâncimi necunoscute,
Vezi icoana unui secol lângă chipul unei flori!
Tu, ce în câmpii de caos semeni stele - sfânt şi mare,
Prin ruinele gândirii-mi, o, răsari, clar ca un soare,
Rupe vălurile d-imagini, ce te-ascund ca pe-un fantom;
Tu, ce scrii mai dinainte a istoriei gîndire,
Ce ţii bolţile tăriei să nu cadă-n risipire,
Cine eşti ?... Să pot pricepe şi icoana ta... pe om.

Fulgeră-n norii de secoli unde-ngropi a ta mărime,
Printre bolţile surpate să mă uit în adâncime:
De-oi vedea a ta comoară, nu regret chiar de-oi muri.
Oare viaţa omenirei nu te caută pe tine?
Eu un om de te-aş cunoaşte, chiar să mor mi-ar părea bine.
Dar să ştiu - semeni furnicei ce cuteaz-a te gândi?

Cine-a pus rite seminţe, ce-arunc ramure de raze,
Într-a caosului câmpuri, pintre veacuri numeroase,
Ramuri ce purced cu toate dintr-o inimă de om?
A pus gânduri uriaşe într-o ţeastă de furnică
O voinţă-atât de mare-ntr-o putere-atât de mică,
Grămădind nemărginirea în sclipitu-unui atom.

Vai! în van se luptă firea-mi să-nţeleagă a ta fire!
Tu cuprinzi întregul spaţiu cu a lui nemărginire
Şi icoana-ti n-o inventă omul mic şi-n margini strîns.
Jucăria sclipitoare de gîndiri şi de sentinţe,

Încurcatele sofisme nu explic' a ta fiinţă
Şi asupra cugetării-ţi pe mulţi moartea i-a surprins.

Oamenii au făcut chipuri ce ziceau că-ţi seamăn ţie,
Te-au săpat în munţi de piatră, te-au sculptat într-o cutie
Ici erai zidit din stânce, colo-n aşchii de lemn sfînt;
Ş-apoi vrură ca din chipu-ţi să explice toate. Mută
La rugare şi la hulă idola de ei făcută
Rămânea!... Un gând putemic, dar nimic - decât un gând.

În zădar trimit prin secoli de-ntrebări o vijelie,
Să te cate-n hieroglife din Arabia pustie,
Unde Samum îşi zideşte zise-n aer, din nisip.
Ele trec pustiul mândru ş-apoi se coboară-n mare,
Unde mitele cu-albastre valuri lungi, strălucitoare,
Înecând a mele gânduri de lungi maluri le risip.

Prefăcute-n vulturi ageri cu aripi fulgerătoare,
C-ochi adânci şi plini de mite, le-am trimis în cer să zboare
Dar orbite, cu-aripi arse pe pământ cad îndărăt;
Prefăcute-n stele de-aur merg pân' l-a veciei uşă,
Dară arse cad din ceriuri şi-mi ning capul cu cenuşă
Şi când cred s-aflu-adevărul, mă trezesc - c-am fost poet

Ca s-explic a ta fiinţă, de gândiri am pus popoare,
Ca idee pe idee să clădească pân-în soare,
Cum popoarele antice în al Asiei pământ
Au suit stâncă pe stâncă, mur pe mur, s-ajungă-n ceruri.
Un grăunte de-ndoială mestecat în adevăruri
Şi popoarele-mi de gânduri risipescu-se în vânt

Cum eşti tu nimeni n-o ştie. Întrebările de tine,
Pe-a istoriei lungi unde, se ridică ca ruine
Şi prin valuri de gândire mitici stânce se sulev;
Nici un chip pe care lumea ţi-l atribuieşte ţie
Nu-i etern ci cu mari [cete] d-îngeri, de fiinţi o mie,
C-un cer încărcat de mite asfinţeşti din ev în ev.

Timp, căci din izvoru-ţi curge a istoriei gândire,
Poţi răspunde la-ntrebarea ce pătrunde-a noastră fire,
La enigmele din cari ne simţim a fi compuşi?
Nu!... Tu măsuri intervalul de la leagăn pân' la groapă.
În ăst spaţ' nu-i adevărul. Orologiu eşti [ce sapă...]
Tu, nedând vo dezlegare, duci 1-a dezlegării uşi.

Ş-astăzi punctul de solstiţiu a sosit în omenire.
Din mărire la cădere, din cădere la mărire,
Astfel vezi roata istoriei întorcând schiţela ei;
În zădar palizi, siniştri, o privesc cugetătorii

Şi vor cursul să-l abată... Combinaţii iluzorii
E apus de Zeitate ş-asfinţire de idei.

Nimeni soarele n-opreşte să apuie-n murgul serei,
Nimeni Dumnezeu s-apuie de pe cerul cugetării,
Nimeni noaptea să se-ntindă pe-a istoriei mormânt;
Mulţi copii bătrâni crezut-au cum că ei guvernă lume,
Nesimţind că-s duşi ei singuri de un val fără de nume,
Că planetul ce îi poartă cugetă adânc şi sfânt.

Se-nmulţesc semnele vremei, iară cerul de-nserare
Roşu-i de războaie crunte, de-arderi mari, de disperare
Şi idei a zeci de secoli sunt reduse la nimic;
Soarele divin ce-apune varsă ultimile-i raze
Pe-a istoriei câmpie mult iubită şi se lasă
În oceanul de-ntuneric, ce s-arată inamic.

Spune-o veste cum că-n ţara unde fug a lumii zile
Să trăiască mai departe, strălucite şi copile;
Într-a nopţilor grădine stele crest în lot de flori;
Unde-n codrii de aramă cântă-n crengi arfe-atârnate,
Zmeii-şi fac din câte-un munte uriaşele palate
E un lac eu apă vie într-un şes încântător.

Cine bea din el nu moare... O, aş bea, să văd anume
C-a venit domnia morţii, sfărâmând bătrâna lume
Stele cad şi în cădere alte lumi rup cu lovire;
Într-a cerurilor domă tunetele să vuiască
Ca mari clopote de jale, fulgere să strălucească
Ca făclii curate, sfinte pe pământu-nmormântat.

Marea valurile să-şi mişte şi să tremure murindă,
Norii, vulturii mariumbrii, a for aripi să-şi aprindă,
Fulgeri rătăciţi s-alerge spintecând aerul mort;
În catapeteasma lumii soarele să-ngălbenească,
Ai peirii palizi îngeri dintre flacăre să crească
Şi să rupă pânz-albastră pe-a cerimei întins tort.

Fulgerele să îngheţe sus în nori. Să amorţească
Tunetul şi-adânc să tacă. Soarele să pâlpâiască,
Să se stingă... Stele-n ceruri tremurând să cadă jos:
Râurile să se-nfioare şi-n pământ să se ascunză
Şi să sece-a lumei fată, să se facă neagră. Frunze
Galbene, uscate, cerul lumile să-şi cearnă jos.

Moartea-ntindă peste lume uriaşele-i aripe:
ÎIntunericul e haina îngropatelor risipe.
Câte-o stea întârziată stinge sufletul ei mic.
Timpul mort şi-ntinde membrii şi devine veşnicie.

Când nimic nu se-ntâmpla-va pe întinderea pustie
Am să-ntreb: Ce-a rămas [oare], din puterea ta? - Nimic!

Dar la ce să beau din lacul ce dă viaţă nesfârşită,
Ca să văd istoria lumii dinainte-mi repezită,
Cu aceleaşi lungi mizerii s-obosesc sufletu-mi mut ?
Şi să văd cum nasc popoare, cum trăiesc, cum mor. Şi toate
Cu virtuţi, vicii aceleaşi, cu mizerii repetate...
Vrei viitorul a-l cunoaşte, te întoarce spre trecut.

Din agheazima din lacul, ce te-nchină nemurirei,
E o picătură-n vinul poeziei ş-a gândirei,
Dar o picătură numai. Decât altele, ce mor,
Ele din mai mult. Umane, vor pieri şi ele toate.
În zădar le scrii în piatră şi le crezi eternitate,
Căci eternă-i numai moartea, ce-i viaţă-i trecător.

Şi de-aceea beau păharul poeziei înfocate.
Nu-mi mai chinui cugetarea cu-ntrebări nedezlegate
Să citesc din cartea lumii semne, ce mai nu le-am scri:
La nimic reduce moartea cifra vieţii cea obscură
În zădar o măsurăm noi cu-a gândirilor măsură,
Căci gândirile-s fantome, când viaţa este vis.

[1872]

* EGIPETUL

Nilul mişcă valuri blonde pe câmpii cuprinşi de maur,
Peste el cerul d-Egipet, desfăcut în foc şi aur,
Pe-a lui maluri gălbii, şese, stuful creşte din adânc;
Flori giuvaeruri în aer, sclipesc tainice în soare,
Unele-albe, nalte, fragezi, ca argintul de ninsoare,
Alte roşii ca jaratec, alte-albastri, ochi ce plin;.

Şi prin tufele de mături, ce cresc verzi, adânce, dese,
Păsări, îmblânzite-n cuiburi, distind penele alese,
Ciripind cu ciocu-n soare, giugiulindu-se cu-amor;
Înecat de vecinici visuri, răsărit din sfinte-izvonre,
Nilul muşc-a lui legendă şi oglinda-i galben-clară
Cătră marea liniştită, ce îneacă a lui dor

De-a lui maluri sunt unite câmpii verzi şi ţări ferice;
Memphis, colo,-n depărtare, cu zidirile-i antice,
Mur pe mur, stâncă pe stâncă - o cetate de giganţi
Sunt gândiri arhitectonici de-o grozavă măreţie,
Au zidit munte pe munte în antica lor trufie,
I-a-mbrăcat cu-argint ca-n soare să lucească într-un lanţ

Şi să pară răsărită din visările pustiei,
Din năsipuri argintoase în mişcarea vijeliei,
Ca un gând al mării sfinte, reflectat de cerul cald
Ş-aruncat în depărtare... Colo se ridic trufaşe
Şi eterne ca şi moartea piramidele-uriaşe,
Racle ce încap în ele fantazia unui scald.

S-înserează. Nilul doarme şi ies stelele din strungă,
Luna-n mare îşi ăruncă chipul şi prin nori le-alungă
Cine-a deschis piramida şi înuntru a intrat? .
Este regele. În haină de-aur roş şi pietre scumpe;
El intră să văd-acolo tot trecutul. - I se rumpe .
A lui suflet când priveşte peste-a vremurilor vad.

În zădar guvernă regii lumea cu înţelepciune;
Se-nmulţesc semnele rele, se-mpuţin faptele bune;
În zădar caut-al vieţei înţeles nedezlegat.
Iese-n noapte... Ş-a lui umbră lung-întins se desfăşoară...
Pe-ale Nilului mari valuri. - Astfel pe-unde de popoare
Umbra gândurilor regii se aruncă-ntunecat...

Ale piramidei visuri, ale Nilului reci unde,
Ale trestiitor sunet, ce sub luna ce pătrunde
Par a fi snopuri gigantici de lungi suliţe de-argint,
Toat-a apei, a, pustiei şi a nopţii măreţie.
Se unesc să-mbrace mândru vechea-acea împărăţie,
Să învie în deşerturi şir de visuri ce te mint.

Râul sfânt ni povesteşte cu-ale undelor lui gure
De-a izvorului său taină, despre vremi apuse, sure;
Sufletul se-mbată-n visuri, care-alunecă în zbor,
Palmii risipiţi în crânguri, auriţi de-a lunei .ră,
Naltă zveltele lor trunchiuri. - Noaptea-i clară, luminoasă,
Undele visează spume, ceriurile-nşiră nori.

Şi în templele măreţe - colonade-n marmunri albe,
Noaptea zeii se preumblă în veşmintele lor dalbe
Ş-ale preoţilor cânteci sună-n arfe de argint;
Şi la vântul din pustie, la răcoarea nopţii brună,
Piramidele, din creştet, aiurind şi jalnic, sună;
Şi sălbatec se plâng regii în giganticul mormânt.

În zidirea cea antică sus în frunte-i turnul, maur.
Magul privea pe gânduri în oglinda lui de aur.
Unde-a ceriului mii stele ca-ntr-un centru se adun.
El în mic priveşte-acolo căile lor tăinuite
Şi cu varga zugrăveşte drumurile lor găsite
Au aflat sâmburul lumii, tot ce-i drept, frumos şi bun.

Şi se poate că spre răul unei ginţi efeminate,
Regilor pătaţi de crime, preoţimei desfrânate,
Magul, paza răzbunării, a citit semnul întors
Ş-atunci vântul ridicat-a tot năsipul din pustiuri,
Astupând cu el oraşe, ca gigantice secriuri
Unei ginţi, ce fără viaţă-ngreuia pământul stors.

Uraganu-acum aleargă pân' ce caii lui îi crapă;
Şi in Nil numai deşertul năsipişul şi-l adapă,
Aşternându-l peste câmpii cei odată înfloriţi;
Memphis, Theba, ţara-ntreagă coperită-i de ruine,
Prin deşert străbat sălbatec mari familii beduine,
Sorind viaţa lor de basme prin câmpie răsipiţi.

Dar ş-acum, turburând stele pe-ale Nilului lungi unde,
Noaptea, flamingo cel roşu, apa-ncet-încet pătrunde
Şi-acum luna arginteşte tot Egipetul antic:
Ş-atunci sufletul visează toat-istoria străveche,
Glasuri din trecut străbate l-a prezentului ureche,
Din a valurilor sfadă prorociri se aridic.

Ş-atunci Memphis se înalţă argintos gând al pustiei,
Închegare măiestrită din suflarea vijeliei...
Beduini ce stau în lună, o minune o privesc,
Povestindu-şi basme mândre îmbrăcate-n flori şi stele
De oraşul care iese din pustiile de jele.
Din pământ şi de sub mare, s-and sunete ce cresc.

Marea-n fund clopote are, care sună-n orice noapte,
Nilu-n fund grădine are, pomi cu mere de-aur coapte,
Sub năsipul din pustie cufundat e un popor,
Ce cu-oraşele-i deodată se trezeşte şi se duce
Sus, în curţile din Memphis, unde-n săli lumină luce;
Ei petrec în vin şi-n chiot orice noapte pân-în zori.

* DOI AŞTRI

Am văzut doi aştri
Strălucind albaştri
Sub o frunte-n vis
M-a-necat seninul,
Când privii divinul,
Blândul lor surâs.

Şi mi-am zis în mine:
"Înger cu lumine
De-un adânc noroc...

Din a vieţii tale
Înflorită cale
Cum nu stai în loc?"

[1872]

* CUGETĂRILE SĂRMANULUI DIONIS

Ah ! garafa pântecoasă doar de sfeşnic mai e bună !
Şi mucoasa limânare sfârâind săul şi-l arde.
Şi-n această sărăcie, te inspiră, cântec barde
Bani n-am mai văzut de-un secol, vin n-am mai băut de-o lună.

Un regat pentr-o ţigară, s-umplu norii de zăpadă
Cu himere!... Dar de unde? Scârţâie de vânt fereasta,
În pod miaună motanii - la curcani vânătă-i creasta
Şi cu pasuri melancolici meditând umblă-n ogradă.

Uh! ce frig... îmi văd suflarea, - şi căciula cea de oaie
Pe urechi am tras-o zdravăn - iar de coate nici că-mi pasă,
Ca ţiganul, care bagă degetul prin rara casă
De năvod - cu-a mele coate eu cerc vremea de se-nmoaie.

Cum nu sunt un şoarec, Doamne - măcar totuşi are blană,
Mi-aş mânca cărţile mele - nici că mi-ar păsa de ger...
Mi-ar părea superbă, dulce o bucată din Homer,
Un palat, borta-n părete, şi nevasta - o icoană.

Pe păreţi cu colb, pe podul cu lungi pânze de painjen,
Roiesc ploşniţele roşii, de ţi-i drag să te-uiţi la ele!
Greu li-i de mindir de paie, şi apoi din biata-mi piele
Nici că au ce să mai sugă. - într-un roi mai de un stânjen

Au ieşit la promenadă - ce petrecere gentilă!
Ploşniţa ceea-i bătrână, cuvios în mers păşeşte;
Cela-i cavaler... e iute... oare ştie franţuzeşte?
Cea ce-ncunjură mulţimea i-o romantică copilă.

Bruh ! mi-i frig. - Iată pe mână cum codeşte-un negru purec;
Să-mi moi degetul în gură - am să-l prind - ba las', săracul !
Pripăşit la vreo femeie, ştiu că ar vedea pe dracul,
Dară eu - ce-mi pasă mie - bietul "îns!" la ce să-l purec?

Şi motanul toarce-n sobă de blazat ce-i. - Măi motane,
Vino-ncoa să stăm de vorbă, unice amic şi ornic.
De-ar fi-n lume-un stat de mâţe, zău! că-n el te-aş pune vornic

Ca să stii şi tu odată boieria ce-i, sărmane!

Oare ce gândeşte hâtrul de stă ghem şi toarce-ntr-una?
Ce idei se-nşiră dulce în mâţeasca-i fantazie?
Vreo cucoană cu-albă blană cu amoru-i îl îmbie,
Rendez-vous i-a dat în şură, ori în pod, în găvăună?

De-ar fi-n lume numai mâţe - tot poet aş fi?
Totuna; Mieunând în ode nalte, tragic miorlăind - un Garrich,
Ziua tologit în soare, pândind cozile de şoarec,
Noaptea-n pod, cerdac şi streşini heinizând duios la lună.

Filosof de-aş fi - simţirea-mi ar fi vecinic la 'aman!
În prelegeri populare idealele le apăr
Şi junimei generoase, domnişoarelor ce scapăr,
Le arăt că lumea vis e - un vis sarbăd - de motan.

Sau ca popă colo-n templul, închinat fiinţei, care
După chip şi-asemănare a creat mâţescul neam,
Aş striga: o, motănime! motănime ! Vai... Haram
De-al tău suflet, motănime, nepostind postul cel mare.

Ah ! Sunt printre voi de-aceia care nu cred tabla legii,
Firea mai presus de fire, mintea mai presus de minte,
Ce destinul motănimei îl desfăşură-nainte!
Ah! atei, nu tem ei iadul şi-a lui Duhuri - liliecii?

Anathema sit ! - Să-l scuipe oricare motan de treabă,
Nu vedeţi ce-nţelepciune e-n făptura voastră chiară?
O, motani fără de suflet ! - La zgâriet el v-a dat gheară
Şi la tors v-a dat musteţe - vreţi să-l pipăiţi cu laba?

Îi! că în clondir se stinge căpeţelul de lumină!
Moşule, mergi de te culcă, nu vezi că s-a-ntunecat
Să visăm favori şi aur, tu-n cotlon şi eu în pat.
De-aş putea să dorm încalea. - Somn, a gândului odină,

O, acopere fiinţa-mi cu-a ta mută armonie,
Vino somn - ori vino moarte. Pentru mine e totuna:
De-oi petrece-ncă cu mâţe şi cu pureci şi cu luna,
Or de nu - cui ce-i aduce ? - Poezie - sărăcie !

* ÎNGER ŞI DEMON

Noaptea-n Doma întristată, prin lumini îngălbenite
A făcliilor de ceară care ard lângă altare.
Pe când bolta-n fundul Domei stă întunecoasă; mare;

Nepătrunsă de-ochii roşii de pe mucuri ostenite,

În biserica pustie, lângă arcul în părete,
Genuncheată stă pe trepte o copilă ca un înger;
Pe-a altarului icoană în de raze roşii frângeri,
Palidă şi mohorâtă Maica Domnului se vede.

O făclie e înfiptă într-un stâlp de piatră sură:
Lucii picături de smoală la pământ cad sfârâind
Şi cununi de flori uscate fâşâiesc amirosind
Ş-a copilei rugăciune tainic şopotit murmură.

Cufundat în întuneric, lâng-o cruce mărmurită,
Într-o umbră neagră, deasă, ca un demon El veghează,
Coatele pe braţul crucii le distinde şi le-aşază,
Ochii cufundaţi în cape-i, fruntea tristă şi-ncreţită.

Şi bărbia lui s-apasă de al pietrei umăr rece,
Părul său negru ca noaptea peste-al marmurei brad alb;
Abia candela cea tristă cu reflectul ei roz-alb
Blând o rază mai aruncă ce peste-a lui faţă trece.

Ea un înger ce se roagă - El un demon ce visează;
Ea o inimă de aur - EI un suflet apostat;
El, în umbra lui fatală, stă-ndărătnic răzemat
La picioarele Madonei, tristă, sfântă, Ea veghează.

Pe un mur înalt şi rece de o marmură curată,
Albă ca zăpada iernei, lucie ca apa lină,
Se răsfrânge ca-n oglindă a copilei umbră plină
Umbra ei, ce ca şi dânsa stă în rugă-ngenuncheată.

Ce-ţi lipseşte oare ţie blond copil cu-a ta mărire,
Cu de marmur-albă faţă şi cu mânile de ceară,
Văl - o negură diafană mestecată-n stele - clară
E privirea-ţi inocentă sub a genelor umbrire

Ce-ţi lipseşte să fii înger - aripi lungi şi constelate.
Dar ce văd: Pe-a umbrei tale umeri vii ce se întinde?
Două umbre de aripe ce se mişcă tremurânde,
Două aripe de umbră către ceruri ridicate.

O, nu-i umbra ei aceea.- este îngeru-i de pază;
Lângă marmura cea albă văd fiinţa-i aeriană.
Peste viaţa-i inocentă, viaţa lui cea sântă plană,
Lângă dânsa el se roagă, lângă ea îngenunchează.

Dar de-i umbra ei accea - atunci Ea un înger este,
Însă aripile-i albe lumea-a le vede nu poate;

Muri sfinţiţi, de-a omenirii rugăciuni îndelungate
Văd aripele-i diafane şi de dânsele dau veste.
Te iubese! - era să strige demonul în a lui noapte,
Dară umbra-naripată a lui buze le înmoaie;
Nu spre-amor, spre-nchinăciune el genunchii-şi încovoaie
Şi ascultă, dus din lume, a ei dulci şi timizi şoapte.

Ea? - O fiică e de rege, blondă-n diadem de stele,
Trece-n lume fericită, înger, rege şi femeie;
El? - răscoală în popoare a distrugerii scânteie
Şi în inimi pustiite samănă gândiri rebele.

Despărţiţi de-a vieţii valuri, între el şi între dânsa
Veacuri sunt de cugetare, o istorie,-un popor,
Câteodat' - deşi arare - se-ntâlnese, şi ochii lor
Se privesc, par a se soarbe în dorinţa lor aprinsă.

Ochii ei cei mari, albaştri, de blândeţe dulci şi moi,
Ce adânc pătrund în ochii lui cei negri furtunoşi!
Şi pe faţa lui cea slabă trece-uşor un nour roş
Se iubesc. - Şi ce departe sunt deolaltă amândoi !

A venit un rege palid, şi coroana sa antică,
Grea de glorii şi putere, l-a ei poale-ar fi depus,
Pe-ale tronului covoare ea piciorud de-ar fi pus
Şi în mâna-i însceptrată, mâna ei îngustă, mică.

Dară nu - mute rămas-au buzele-i abia deschise,
Mută inima în pieptu-i, mâna ei trasă-ndărăt:
În a sufletului taină, ea iubea. Clar şi încet
Se ivea faţa de demon fecioreştilor ei vise.

Ea-l vedea mişcând poporul cu idei reci, îndrăzneţe;
Ce puternic e - gândi ea; cu-amoroasă dulce spaimă;
El prezentul îl răscoală cu-a gândirilor lui faimă
Contra tot ce grămădiră veacuri lungi şi frunţi măreţe.

El ades suit pe-o piatră cu turbare se-nfăşoară
În stindardul roş şi fruntea-i aspră-adâncă, încreţită,
Părea ca o noapte neagră de- fortune-acoperită,
Ochii fulgerau şi vorba-i trezea furia vulgară

Pe un pat sărac asudă într-o lungă agonie
Tânărul. O lampă-ntinde limb-avară şi subţire,
Sfârâind în aer bolnav. - Nimeni nu-i ştie de ştire.
Nimeni soartea-i n-o-mblânzeşte, nimeni fruntea nu-i mângâie.

Ah ! acele gânduri toate îndreptate contra lumei,
Contra legilor ce-s scrise, contra ordinii-mbrăcate

Cu-a lui Dumnezeu numire - astăzi toate-s îndreptate
Contra inimii murinde, sufletul vor să-i sugrume!

A muri fără speranţă! Cine ştie-amărăciunea
Ce-i ascunsă-n aspre vorbe? - Să te simţi neliber, mic,
Să vezi marile-aspiraţii că-s reduse la nimic,
Că domnesc în lume rele căror nu te poţi, opune,

C-opunându-to la ele, to viaţa-ţi risipeşti
Şi când mori să vezi că-n lume vieţuit-ai în zadar!
O astfel de moarte-i iadul. Alte lacrimi, alt amar
Mai crud nici e cu putinţă. Simţi că nimica nu eşti.

Şi acele gânduri negre mai nici a muri nu-l lasă.
Cum a intrat el în viaţă! Cât amor de drept li bine,
Câtă sinceră frăţie adusese el cu sine!
Şi răsplata? - Amărârea, care sufletu-i apasă.
Dar prin negurile negre, care ochii îi acopăr,
Se apropie-argintoasă umbra nalt-a unui înger,
Se aşază lin pe patu-i; ochii lui orbiţi de plângeri
Ea-i sărută. De pe dânşii negurile se descopăr...

Este Ea. C-o mulţămire adâncă, nemaisimţită,
El în ochii ei se uită. - Mândră-i de înduioşere;
Ceasul ultim îi împacă toată viaţa-i de durere;
Ah! şopteşste el pe moarte - cine eşti gâcesc, iubită.

Am urmat pământul ista, vremea mea, viaţa, poporu
Cu gândirile-mi rebele contra cerului deschis;
El n-a vrut ca să condamne pe demon, ci a trimis
Pre un înger să mă-mpace, şi-mpăcarea-i... e amorul.

[1873]

* FLOARE ALBASTRÂ

"Iar te-ai cufundat în stele
Şi în nori şi-n ceruri nalte?
De nu m-ai uita încalte,
Sufletul vieţei mele.

În zadar râuri în soare
Grămădeşti-n a ta gândire
Şi câmpiile asire
Şi întunecata mare;

Piramidele-nvechite
Urcă-n cer vârful lor mare

Nu căta în depărtare
Fericirea ta, iubite!"

Astfel zise mititica,
Dulce netezindu-mi părul.
Ah! ea spuse adevărul;
Eu am râs, n-am zis nimica.

"Hai în codrul cu verdeaţă,
Und-izvoare plâng în vale.
Stânca stă să se prăvale
În prăpastia măreaţă.

Acolo-n ochiu de pădure,
Lângă balta cea senină
Şi sub trestia cea lină
Vom şede în foi de mure.

Şi mi-i spune-atunci poveşti
Şi minciuni cu-a ta guriţă,
Eu pe-un fir de romăniţă
Voi cerca de mă iubeşti

Şi de-a soarelui căldură
Voi fi roşie ca mărul,
Mi-oi desface de-aur părul,
Să-ţi astup cu dânsul gura.

De mi-i da o sărutare,
Nime-n lame n-o s-o ştie,
Căci va fi sub pălărie-
Ş-apoi cine treabă are !

Când prin crengi s-a fi ivit
Luna-n noaptea cea de vară,
Mi-i ţine de subsuoară,
Te-oi ţine de după gât.

Pe carare-n bolţi de frunze,
Apucând spre sat în vale,
Ne-om da sărutări pe cale,
Dulci ca florile ascunse.

Şi sosind l-al porţii prag
Vom vorbi-n întunecime:

Grija noastră n-aib-o nime,
Cui ce-i pasă că-mi eşti drag?"

Încă-o gură - şi dispare...
Ca un stâlp eu stau în lună
Ce frumoasă, ce nebună
E albastra-mi, dulce floare !

Şi te-ai dus, dulce minune,
Ş-a murit iubirea noastră
Floare-albastră! floare-albastră!...
Totuşi... este trist în lume!

* DACĂ TRECI RÂUL SELENEI...

Dacă treci râul Selenei se face pare că sara
Deşi-ntr-a soarelui lume eternă noapte nu ţine.
E-o sară frumoasă - adormită deşi este ziuă.
Aerul ea vioriu, miroasele florilor mândre
Adormitor se ridică din oştile florilor mândre;
Într-un codru măreţ, unde arbor legat e de arbor,
De liane ce spânzură-n aer snopii de flori,
Unde prin vechii copaci-şi fac albinele stupii sălbateci,
Plini de faguri de miere, ce curge ca auru-n soare,
Cu de ghirlănzi uriaşe copaci, din a lor rădăcine
Până la vârfii din nori cu liane încolăciţi-s,
Care cu snopi de flori i-nconjoară, mărirea le-ngroapă.
Dacă prin codri pătrunzi dai de-o vale frumoasă şi verde
Pe-al căreia deal se întinde o mândră grădină.
Mari cireşi cu boabele negre, cu frunza lor verde,
Crengile-ndoaie de greul dulcilor; negrelor boabe,
Mari, cu merele roşii ca faţa cea dulce-a Aurorei,
Mişcă în vânt frumoasele, mari, odorantele roade;
Iară pe marginea mândrei grădini înălţată-i în huciuri
Viţa de vie cu frunza întoarsă ce umbră doreşte
Şi cu strugurii vineţi şi galbeni ce îmflaţi stau în soare.
Vineţi cu brumă sunt unii, iar alţii cu boabele galbene c-aurul, Fluturii le-nconjoară ca dulci corăbioare de colori şi lumini,
Iară albine din bobiţe crăpate sorb lamura mierei;
Iar în mijloc de grădine, într-o luncă de verzi portocale
Nalţă-se ca intr-un flor invălit palatal Selenei.
Mare-i, cu zece intrări, la care duc scări înălţate
Şi cerdacuri în aer - ţinut de-argintoase columne
Şi în trei caturi se-nalţă palatul cu mii de ferestre
Mari şi boltite prin care pătrunde-o lumină albastră;
Şi prin bold de ferestre se văd argintoase coloane,

Muri cu oglinzi de diamant, ce lucesc mai clare ca ziua,
Mândre icoane cu fete de crai îmbrăcate-n albastru,
Codri de basme cu arbori vrăjiţi şi cu albe cerboaice,
Iar prin coloane pare că vezi trecând o minune ;
Lung cu părul ei blond desfăcut, care curge ân valori
Pe umeri în jos, îmflat cu dulce de miroase şi cântec
Care tremură-n veci în aerul fin al serei.
D-umerii goi abia se ţine o mantie albastră,
Mînile albe de ceară se joacă cu cozile blonda
Şi cu mărgeanul ce cade pe sîni şi cu creţii de mentă.

* ADÂNCA MARE...

Adânca mare sub a lunei faţă;
Înseninată de-a ei blondă rază,
O lume-ntreagă-n fundul ei visează
Şi stele poartă pe oglinda-i creaţă.

Dar mâni - ea falnică, cumplit turbează
Şi mişcă lumea ei negru-măreaţă,
Pe-ale ei mii şi mii de nalte braţe
Ducând peire - ţări înmormântează.

Azi un diluviu, mâne-o murmuire,
O armonie, care capăt n-are
Astfel e-a ei întunecată fire,

Astfel e sufletu-n antica mare.
Ce-i pasă - ce simţiri o să ni-nspire
Indiferentă, solitară - mare !

[1 8 7 3]

* CUM OCEANU-NTÂRÂTAT...

Cum oceanu-ntărâtat turbatu-i !
Răcnind înaltă braţele-i spumate,
De nori s-acată,-n bolta lumei bate,
Până furtuna-l reîmpinge-n patu-i.

Sălbatecull 'Van fulgeri fricoşate
Apără cerul... El încredinţatu-i
Că bolta cea albastră e palatu-i;
Cu-asalt so ia el vrea -- ca pe-o cetate.

Rănit de fulgere, el se înmoaie
Şi c-o poveste îl adoarme-o boare
Şi-n vis - un cer în fundu-i se îndoaie.

Tot ce-a dorit în visul lui el are:
Tărie, stele, luna cea bălaie...
Dormind murmură - murmurînd tresare.

[1873]

* AH, MIEREA BUZEI TALE

Ah, mierea buzei tale am gustat-o,
A buzei tale coapte; amorul meu;
Zăpada sânului eu am furat-o,
Pe ea mi-am răcorit suflarea eu;
Ah, unde eşti, demonico, curato,
Ah, unde eşti să mor la sânul tău !

Ce sunt eu azi? - o frunză, o nimică
Şi-mi pare că am fost un împărat;
Simţirea care sufletu-mi despică
E ca şi când o lume mi-a furat;
Ah, mierea buzei tale, păsărică,
Am nebunit de când o am gustat !

Ah, cum nu eşti, să-ţi mistuiese viaţa,
Să-ţi beau tot sufletul din gura ta,
Să-ţi sorb lumina pân' ce-or fi de gheaţă
Frumoşii-ţi ochi - să-ţi devastez aşa
Tot ce tu ai frumos... o, mă învaţă
Să te ucid cu respirarea mea!

Să murim amândoi... La ce trăiesc eu,
La ce trăieşti tu pe a lumii spume?
Sărmane inimi închegate-n vreme,
Sărmane patimi aruncate-n lume;
Ah, să murim, nu plânge, nu te teme,
Că undeva s-afla al nostru nume !

Încet, încet.., să ne culcăm în raclă,
Încet de pe pământ ne-om furişa.
O, stinge a privirei tale faclă,
Închide ochii tăi.., aşa, aşa;
Ce bine a să dormi adânc în raclă,
Să dormi adânc, să nu mai ştii ceva.

lubito, vremea-n loc să steie,
Să stingă universu-ntreg în noi:
O rază încă, încă o scânteie,
Ş-apoi dispare tot... ş-apoi, ş-apoi

Simt încă gândul tău iubit, femeie,
Ş-apoi nu vom mai fi nimic... not doi.
[1873]

* O ARFĂ PE-UN MORMÂNT

Prin gândurile-mi triste şi negre treci frumoasă,
Ca marmura de albă, în haine de argint,
Cu ochii mari albaştri în bolţi întunecoase
Şi desfăcut ţi-a părul în valuri de-aur moale...
Deasupra frunţei tale e-un mândru cerc de stele
Astfel treci tu, copilă, făptura minţii mele,
Minune-a Creaţiunei, ş-o singură gândire
Te face ca să tremuri: o arfă pe-un mormânt.

Da, da ! În viaţa-mi tristă tu treci cu-a tale stele
Albastre şi în zboru-ţi tu murmuri surâzând...
E-amor ? copilărie ?... Sunt versurile mele
Ce-ocupă a ta minte de murmurezi visând?
Surâzi !... Nu plânge numai la finele poemei
Ca-o arfă pe-un mormânt.

Ah! de-aş muri... tu, înger, fără să ştii vodată
Că te-a iubit acela, ce zace în pământ,
C-un rai întreg de visuri, cerimea înstelată
De cugetări înalte cu dânsu-i îngropată,
Că acea lume-ntreagă ţie-a fost închinată
Tu inocentă, albă, ai trece surâzând...
Doar luna-n cer atuncea s-ar îndoi în liră
Ş-ar suspina în noapte: o arfă pe-un mormânt!

[1873]

* MITOLOGICALE

Da ! din porţile mândre de munte, din stânci arcuite,
Iese-uraganul bătrân, mânând pe lungi umeri de nouri,
Caii fulgerători şi carul ce-n fuga lui tună.
Barba lui flutură-n vânturi ca negura cea argintie,
Părul îmflat e de vânt, şi prin el colţuroasa coroană,
Împletită din fulgerul roş şi din vinete stele.
Hohot-adânc bătrânul când vede că munţii îşi clatin
Şi-şi prăvălesc căciule de stânci când vor să-l salute...
Codrii bătrâni râd şi ei din adânc şi vuind îl salută
Paltenii nalţi şi bătrânii stejari şi brazii cei vecinici.
Numai marea-albastră murmură-n contra orgiei,
Care bătrânul rege-o făcea:-n beiţia lui oarbă,
El mân-oştiri de nori contra mării... ş-armia-i neagră,
Ruptă pe-ici, pe colea de-a soarelui roşă lumină

Şiruri lungi fug repede grei pe cerul cel verde.
Şi netezindu-şi barba, trece prin ei uraganul
Dus de fulgerătorii cai în bătrâna căruţă,
Care scârţâie hodorogind, de-ai crede că lumea
Stă să-şi iasă din vechile-i vecinice încheieture.
Groaznic s-a îmbătat bătrânul - soarele zice:
Nu-i minune - a băut jumătate d-Oceanul Pacific.
Rău îi mai îmblă prin pântece-atom băutura amară.
Însă-s eu de vină... c-umplut-am de nouri păhare
Cu apele mării adânci, boite cu roşă lumină -
Cine dracul ştia acum că de cap o să-şi facă!
Ah! moşneagul beţiv e-n stare-ntr-o zi să ruine
Toate societăţile de-asigurare din ţară.
Soarele-şi bagă capul prin nori şi limba şi-o scoate
Şi c-o rază gâdilă barba bătrânului rege.
- Hehe! zice bătrânul, râzând, ce faci tu, Pepeleo?
Tânăr, hai? De mii de ani tot tânăr te văd eu,
Pare-mi că dai pe obraz cu roş după moda de astăzi,
Altfel nu-nţeleg cum tânăr de-o mie de evi eşti.
- Taci, moşnege făr' de obraz, te du, te trezeşte...
Vezi în ce stare te afli, coroana îţi stă pe-o ureche
Şi cu veselia ta proastă lumea ruini tu!
Însă-a popoarelor blonde de stele guverne-îndărătnici,
Vai! nu făcuse şosea cumsecade pe câmpii albaştri
Şi se răstoarnă carul şi rău se-nglodează bătrânul.
Mai că era să-i rămâie ciubotele-n glodul de nouri.
Hei, ce-i pasă ! El norii frămîntă jucând mocăneasca
Şi pe-un vânt l-apucă de cap, făcându-i morişcă.
Se tăvălea peste cap şi, pişcat de-un purce de fulger,
Se scărpina de-un şir de păduri ca de-un gard de răchită.
Norii roşese de ruşine şi fug iar vântul se culcă
Între codri si munţi... Uraganul mahmur poticneşte
Spre castelul de stânci, ce-şi deschide uriaşa lui poartă,
Spre-a-l primi pe bolnavul bătrîn în surele hale
El îşi ia coroana din cap şi în cui o atârnă
De sclipeşte-n noapte frumoasă şi roşă - un fulger
Încremenit în nori. Cojocul l-anină
El de cuptor... ciubote descalţă şi negrele-obiele
Cât două lanuri arate le-ntinde la focul Gheenei
Să se usuce... Chimirul descinge şi varsă dintr-însul
Galbeni aprinşi într-un vechi căuş afumat de pe vatră,
Mare cât o pivniţă...-N patu-i de pâclă-nfoiată
Regele-ntinde bătrânele-i membre şi horăieşte.
Până-n fundul pământului urlă: peştere negre
Şi rădăcinile munţilor mari se cutremură falnic
De horăitul bătrânului crai. Iară-afară
Vezi un ger bătrân şi avar cu faţa mâhnită,
Cărăbănind al zorilor aur în saci de-ntuneric
Ca să-l usuce-n rubine. Cu-ncetul, cu-ncetu-nserează...

Soarele, ca să împace marea, la ea se apleacă,
Lin netezeşte-a ei faţă albastră şi-adânc se uită
În luminoasele valuri a ei şi sânu-i desmiardă
Cu tot aurul razelor lui. La pământ se mai uită.
Florile toate ridică la el cochetele capuri
Copilăroase şi ochii lor plini de zădarnice lacrimi...
Pe grădini se mai uită; pe-alei de vişini în floare
Şi de cireşi încărcaţi de salcâmi cu mirosul dulce.
Pe-acolo se primblă o fată-în albastru-mbrăcată,
Părul cel blond împletit într-o coadă îi cade pe spate.
Ca Margareta din Faust ea ia o floare în mână
Şi şoptea: mă iubeşte... nu mă iube... mă iubeşte!
Ah ! boboc... amabilă eşti... frumoasă şi - proastă,
Cînd aştepţi pe amant, scriitor la subprefectură,
Tânăr plin de speranţe, venind cu luleaua în gură...
Soarele-a apus, iar luna, o cloşcă rotundă şi grasă,
Merge pe-a cerului aer moale ş-albastru şi lasă
Urmele de-aur a labelor ei strălucinde ca stele.
Iar de-a doua zi se scoală bătrânul si urcă Rarăul
Numai în cămeşoi, desculţ şi fără căciulă
Şi se scarpină-n cap - somnoros - uitându-se-n soare.

[1873]

* DUMNEZEU ŞI OM

Cărţii vechi, roause de molii, cu păretţ~ii afumaţi,
I-am deschis unsele pagini, cu-a lor litere bătrâne,
Strâmbe ca gîndirea oarbă unor secole străine,
Triste ca aerul bolnav de sub murii afundaţi:

Dar pe pagina din urmă, în trăsuri greoaie, seci,
Te-am văzut născut în paie, faţa mică şi urâtă,
Tu, Christoase,-o ieroglifă stai cu fruntea amărâtă,
Tu, Mario, stai tăcută, ţeapănă, cu ochii reci!

Era vremi acelea, Doamne, cînd gravura grosolană
Ajuta numai al minţii zbor de foc cutezător...
Pe cînd mina-ncă copilă pe-ochiul sînt şi arzător
Nu putea să-l înţeleagă, să-l invite în icoană.

Însă sufletul cel vergin te gîndea în nopţi senine,
Te vedea râzând prin lacrimi, cu zâmbirea ta de înger.
Lîngă tine-ngenuncheată, muma ta stetea-n uimire,
Ridicînd frumoasă, sîntă, către cer a sale mâne.

În pădurile antice ale Indiei cea mare,
Printre care, ca oaze, sunt imperii fără fine,
Regii duc în pace-eternă a popoarelor destine,

Închinînd înţelepciunei viaţa lor cea trecătoare:

Dar un mag bătrân ca lumea îi adună şi le spune
C-un nou gând se paşte-n oameni, mai puternic şi mui mare
Decât toate pîn-acuma. Şi o stea strălucitoare
Arde-n cer arătând calea la a evului minune.

Fi-va oare dezlegarea celora nedezlegate?
Fi-va visul omenirei grămădit într-o fiinţă?
Fi-va braţul care şterge-a omenimei neputinţă
Ori izvorul cel de taină a luminii-adevărate?

Va putea să risipească cea nelinişte eternă
Cea durere ce-i născută din puterea mărginită
Şi dorinţa făr' de margini?... Lăsaţi vorba-vă pripită
Mergeţi regi spre închinare la născutul în tavernă
În tavernă?...-n umilinţă s-a născut dar adevărul?
Şi în faşe d-înjosire e-nfăşat eternul rege?
Din durerea unui secol, din martiriul lumii-ntrege?
Răsări o stea de pace, luminând lumea şi cerul...

Sarcini de-aur şi de smirnă ei încarcă pe cămile
Şi pornesc în caravană după steaua plutitoare,
Ce în aerul cel umed pare-o aşchie din soare,
Lunecând pe bolta-albastră la culcuşu-eternei mile

Ş-atunci inima creştină ea vedea pustia-ntinsă
Şi pin ea plutind ca umbra împăraţi din răsărit,
Umbre regii şi tăcute ce-urmau astrul fericit...
Strălucea pustia albă de a lunei raze ninsă,

Iar pe muntele cu dafini, cu dumbrave de măslin
Povestind poveşti bătrâne, au văzut păstorii steaua
Cu zâmbirea ei ferice şi cu razeIe de neauă
Ş-au urmat sfinţita-i cale către staulul divin.

Azi artistul te concepe ca pe-un rege-n tronul său,
Dară inima-i deşartă mâna-i fină n-o urmează...
De a veacului suflare a lui inimă e trează
Şi în ochiul lui cuminte tu eşti om - nu Dumneueu

Azi gândirea se aprinde ca şi focul cel de paie
Ieri ai fost credinţa simplă - însă sinceră, adâncă,
Împărat fuşi Omenirei, crezu-n tine era stâncă...
Azi pe pînză te aruncă, ori în marmură te, taie.

[1873]

* GHAZEL

Tu, cu cruzime m-ai respins, când am voit, copilă,
Să devastez frumseţea ta cea dulce, făr' de milă
Şi totuşi corpul tău e plin de-o coaptă tinereţă,
Tu, al amorului duios demonică prăsilă!
Nu am plecat purtând în piept durerea-mi toată scrisă,
Precum al primăverei vânt duce-n văzduh o filă;
Dar noaptea când am adormit, atunci durerea-mi toată
Se ghemuieşte-n inima-mi, o arde ş-o împilă;
Părea din somn că m-am trezit şi te-am văzut pe patu-mi,
Boţind cerşaful meu cel alb cu mâna ta gentilă;
Abia al hainei tale gaz de umăru-ţi se ţine
Şi sînii tăi s-au liberat de-a hainei crudă silă
Şi proaspeţi, albi, rotunzi şi tari ei se ridic, se lasă
Şi ochii tăi în lacrimi ard, în lacrimi dulci de milă.
La răsuflarea cald-a ta se coace-uscata gură;
Se văd frumoşi mărgăritari ce-ntredeschişi defilă.
Cu braţul meu eu şelele ţi le-ncleştai sălbatec
Şi-am vrut să-ţi muşc guriţa ta de tremurai febrilă
Şi tu te aperi surâzând, c-o mân-acoperi sânii,
Privirea ta înoată ud, când blândă, când ostilă,
De bunăvoie, lângezind, te laşi de şold răpită,
Dar retrezită din amor tu te dasfaci cu silă
Şi de turbare s-a-ncleştat, s-a strâns guriţa-ţi creaţă:
Tu de pe frunte păru-ţi dai, plângi tremurând, copilă,
În şolduri boiul ţi-l îndoi ş-ai vrea să-mi scapi din mână,
Precum se-ndoaie, vrând s-o rupi, în degete-o zambilă.
Dar sângele tău dulce-acum ca mursa cea de struguri
În vine-ţi fierbe nebunit, şi mintea o exilă.
Atunci căzuşi pe pieptul meu o sarcină în friguri,
Un fruct răscopt de-amorului căldură fără milă,
Ai mai gemut o dată clar ca omul care moare,
Apoi tu lăsaşi patimei ce te ardea, Sibyllă,
Şi-n lupta noastră te-am adus sub greul vieţii mele,
Pecetea-am rupt, ce pân-acum juneţea ţi-o sigilă
Un corp am fost îngemănat trăind o viaţ-obscură,
Demonic-dulce, amoros, spasmotică, febrilă,
Şi sufletele noastre-atunci pe buze atârnate
S-au contopit în sărutări, în desmierdări, în milă,
Parc-am trecut noi amândoi în noaptea nefiinţei,
Ne-am zugrumat în sărutări, ne-am omorât, copilă !

[1873]

* CARE-I AMORUL MEU ÎN ASTĂ LUME

Care-i amorul meu în astă lume:
Este-al bravurei coiful de aramă,

Sau al mărirei aspru rece nume?

Sau este claustrul cernit, ce cheamă
Cu-a lui icoane sânte-ngălbenite,
Cu cIopotu-i vestind a morţii dramă?

Sau este chipul blând unei iubite,
Ce, dulce, pură, sântă şi frumoasă,
Să-mi facă zile albe, ore-aurite?

O văd adesea steauă radioasă
'N-oglinda sufletului meu - o zeie
Ş-a ei privire-asupra mea se lasă:

De înger suflet, chipul de femeie;
În visul vieţii ei ea sfânt surâde
Şi mă-namor de-oricare-a ei idee,

Când lumea-amar de visu-acesta râde:
Nu e femeia ce crezi tu, nebune,
Şi chipul care inima-ţi l-închide

Nu este-n lume. Cine-atunci mi-a spune
Unde e îngerul cu-aripi senine,
A sufletului meu scumpă minune?

Na n-a fost niciodată... doar în tine
De-a fost vreodată ea, de mult e moartă,
Astfel, de chip o dată-n lume vine.

Dar de nu e, mângâie-ţi a ta soartă
Crede: că ea dodată cu-a ta fire
Trecut-a-n lume-a ceriurilar poartă,

Dar înainte de-a-i-ntâlni privirea,
Ea a murit şi-a ei fiinţă bună
E colo în lume, umbră în gândire !

De-aceea-n înstelate nopţi cu lună,
Pasu-ţi îndreaptă, cată cimitirul
Şi un mormânt ţi-alege, ţi-ncunună,

Încoardă-ţi lira scumpă, iară mirul
Al vorbelor iubirei tu îl varsă
Pe-acel mormânt ce-1 înverzeşte pirul

Şi zi: Dormi dusă, inima mea arsă.

[1873]

* PRIVESC ORAŞUL-FURNICAR

Privesc oraşul - furnicar
Cu oameni mulţi şi muri bizari,
Pe strade largi cu multe bolţi,
Cu câte-un chip l-a stradei colţ.
Şi trec foind, râzând, vorbind,
Mulţime de-oameni paşi grăbind.
Dar numai p-ici şi pe colea
Merge-unul de-a-nletelea,
Cu ochii-n cer, pe şuierate,
Ţiindu-şi mânile la spate.
S-aude clopot răsunând,
Cu prapuri, cruci, icoani, viind,
Preoţii lin şi în veştminte
Cântând a cărţilor cuvinte.
În urmă vin ca în prohod
Tineri, femei, copii, norod;
Dar nu-i prohod - sfinţire de-apă,
Pe uliţi lumea să nu-ncapă;
Se scurg încet - tarra bumbum -
Ostaşii vin în marş acum
Înaintea lor tambur-major,
Voinic el calcă din picior
Şi tobe tare-n tact ei bat
Şi paşii sună apăsat;
Lucesc şi armele în şir,
Frumos stindarde se deşir;
Ei trec mereu - tarra bumbum
Şi dup-un colţ dispar acum...
O fată trece c-un profil
Rotund şi dulce de copil,
Un câne fuge spăriet,
Şuier-un lotru de băiet,
Într-o răspîntie uzată
Şi-ntinde-un orb mina uscată,
Hamalul trece încărcat,
Şi orologiile bat
Dar nimeni mai nu le ascultă
De vorbă multă, lume multă.

[1873]

* DIN BERLIN LA POTSDAM

Din Berlin la Potsdam merge
Drum de fier, precum se ştie.

Dară nu se stie încă
C-am luat bilet de-a trie,

C-am plecat de dimineaţă
Cu un taler şi doi groşi...
Şi de gât cu blonda Milly,
C-ochi albaştri, buze roşi.

Zice Brahma, tata Brahma,
CGum că lumea asta nu e
Decât arderea-unei jertfe
Într-o vecinică căţuie.

Am aprins şi eu luleaua
Şi jertfesc lui tata Brahma,
Lângă mine-un şip cu Kummel!
Ş-o bucată de păstramă.

Zice Darwin, tata Darwin,
Cum că omul e-o maimuţă .
Am urme de maimuţoi,
Milly-nsă de pisicuţă.

Si mă urc în tren cu grabă
Cu o foame de balaur,
Între dinţi o pipă lungă.
Subsuori pe Schopenhauer.

Ş-acum şuieră maşina.
Fumul pipei lin miroasă,
Sticla Kummel mă invită,
Milly-mi râde. - Ce-mi mai pasă!

[1873]

* BISMARQUEURI DE FALSĂ MARCĂ

Bismarqueuri de falsă marcă,
Mie-mi pare cumcă, parcă
De iubirea nemţărimei
Nici un rău nu vă înţarcă.
ÎIn zădar Alsasul, Posen
Cu-a lor stare vă încarcă
Ochii voştri; să pricepeţi
Unde duce-a ţării barcă
Şi ce rău ne proroceşte
A cobirii neagră ţarcă.

Voi ne duceţi spre pieire,
Bismarqueuri de falsă marcă.
[1873]

* EXCELENŢA, BEZEDEAUA

Excelenţa, bezedeaua
Cu mândrie poartă steaua,
Ce cu stimă i-a fost dată
C-a putut a fi licheaua
Ce la rus şi-a plecat capul
Şi la turc a-aprins luleaua.
Ei, în loc de ştreangul care
Se cădea, i-au dat cordeaua,
Căci nevasta-i pentru-o târlă
De cătane fu căţeaua;
În zădar cu-a ta mândrie
Tu îngreuni canapeaua,
Crezi că lumea te admiră.
Când cutreieri lung şoseaua;
În zadar mai taie mutre
Serioase mascaraua,
Cu blazoane-nchipuite
Şi-a împodobit cupeaua.
Ştim ce-aramă este-ntr-însul
Şi-i cunoaştem noi turaua.
'N-alte ţări e-onoare mare
Decoraţia şi steaua,
Dar ce merite-are dânsul
Escelenţa, bezedeaua?
E o carte măsluită
Toată viaţa lui - licheaua,
Şi noi ştim ce însemnează
De pe pieptu-i tinicheaua.

[1873]

* EŞTI ÎN ŢARĂ...

Eşti în Sara berei mândre si-a cârnaţilor cu piele,
Eşti în sânul măslinoasei şi brigandei d-azi Elade;
La muscal vii şi la turcul ce domneşte multe neamuri,
Eşti în patria musteţii iubitoare de pomade.
Ba, tu eşti în România, căpătâiul de venituri
Unde-a fi calmuc, iubite, e frumos şi ţi se şade.
Unde cel venit scutitu-i de-orice greu şi datoria
Ş-unde vita cea străveche de român ce-l sudui, bade,

Poartă-n spatele-i nătânge pe-orişicare-i vine-n minte
Să clocească-a lui seminţe pe-ăst popor ce-i duce-n spate.
Unde prazi fără de milă, făr'să-ţi pese, spre-a te-ntoarce
Înstărit în a ta ţară, să trăieşti din aste prade.
Unde fiii proprii ţării îi sug măduva din oase
Spre-a o da-n Paris, Viena pe nimicuri şi parade,
Unde-n casă se vorbeşte orice limbă vrei din lume,
Numai limba strămoşească s-o vorbeşti nici nu se cade,
Unde-a oamenilor fală şi mândrie nu consistă
Decât c-au ştiut mai bine s-uite limba ţării toate,
Unde chiar numirea ţării este doar o ironie,
Căci român nu e nimica nici în case, nici pe strade.

[1873]

* ÎMPĂRAT ŞI PROLETAR

Pe bănci de lemn, în scunda tavernă mohorâtă,
Unde pătrunde ziua pintre fereşti murdare,
Pe lângă mese lunge, stătea posomorâtă,
Cu feţe-ntunecoase, o ceată pribegită,
Copii săraci şi sceptici ai plebei proletare.

Ah! - zise unul - spuneţi că-i omul o lumină
Pe lumea asta plină de-amaruri şi de chin?
Nici o scânteie-ntr-însul nu-i candidă şi plină,
Murdară este raze-i ca globul cel de tină,
Asupra cărui dânsul domneşte pe deplin.

Spuneţi-mi ce-i dreptatea? - Ce-i tari se îngrădiră
Cu-averea şi mărirea în cercul lor de legi;
Prin bunuri ce furară, în veci vezi cum conspiră
Contra celor ce dânşii la lucru-i osândiră
Şi le subjugă munca vieţii lor întregi.

Unii plini de plăcere petrec a lar viaţă,
Trec zilele voioase şi orele surâd.
În cupe vin de ambră - iarna grădini, verdeaţă,
Vara petreceri, Alpii cu frunţile de gheaţă
Ei fac din noapte ziuă ş-a zilei ochi închid.

Virtutea pentru dânşii - ea nu există.
Însă v-o predică, căci trebui să fie braţe tari,
A stelelor greoaie care trebuie-mpinse
Şi trebuiesc luptate războaiele aprinse,
Căci voi murind în sânge, ei pot să fie mari.

Şi flotele puternici ş-armatele făloase,
Coroanele ce regii le pun pe fruntea lor,

Ş-acele milioane, ce în grămezi luxoase.
Sunt strânse la bogatul, pe cel sărac apasă,
Şi-s supte din sudoarea prostitului popor.

Religia - o frază de dânşii inventată
Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug,
Căci de-ar lipsi din inimi speranţa de răsplată,
După ce-amar muncirăţi mizeri viaţa toată,
Aţi mai purta osânda ea vita de la plug?

Cu umbre, care nu sunt, v-a-ntunecat vederea
Şi v-a făcut să credeţi că veţi fi răsplătiţi...
Nu ! moartea cu viaţa a stins toată plăcerea
Cel ce în astă lume a dus numai durerea
Nimic n-are dincolo, căci morţi sunt cei muriţi.

Minciuni şi fraze-i totul ce statele susţine,
Nu-i ordinea firească ce ei a fi susţin;
A verea să le aperi, mărirea ş-a lor bine,
Ei braţul tău înarmă ca să loveşti în tine,
Şi pe voi contra voastră la luptă ei vă mân.

De ce să fiţi voi sclavii milioanelor nefaste,
Voi ce din munca voastră abia puteţi trăi?
De ce boala şi moartea să fie partea voastră,
Când ei în bogăţia cea splendidă şi vastă,
Petrec ca şi în ceruri, n-au timp nici de-a muri?

De ce uitaţi că-n voi e şi număr şi putere?
Când vreţi, puteţi prea lesne pământul să-mpărţiţi.
Nu le mai faceţi ziduri unde să-nchid-avere,
Pe voi unde să-nchidă, când împinţi de durere
Veţi crede c-aveţi dreptul şi voi ca să trăiţi.

Ei îngrădiţi de lege, plăcerilor se lasă,
Şi sucul cel mai dulce pământului i-l sug;
Ei cheamă-n voluptatea orgiei zgomotoase
De instrumente oarbe a voastre, fici frumoase:
Frumseţile-ne, tineri, bătrânii lor distug.

Şi de-ntrebaţi atuncea, vouă ce vă rămâne?
Munca, din care dânşii se-mbată în plăceri,
Robia viaţă toată, lacrimi pe-o neagră pâne,
Copilelor pătate mizeria-n ruşine...
Ei tot şi voi nimica... ei cerul, voi dureri !

De lege n-au nevoie: virtutea a uşoară
Când ai ce-şi trebuieşte... iar legi sunt pentru voi,
Vouă vă pare lege, pedepse vă măsoară

Când mâna v-o întindeţi la bunuri zâmbitoare,
Căci nu-i iertat nici braţul teribilei nevoi.

Zdrobiţi orânduiala cea crudă şi-nedreaptă,
Ce lumea o împarte în mizeri şi bogaţi !
Atunci când după moarte răsplată nu v-aşteaptă,
Făceţi ca-n astă lume să aibă parte dreaptă,
Egală fiecare, şi să trăim ca fraţi!
Sfarmaţi statuia goală a Venerei antice,
Ardeţi acele pânze cu corpuri de ninsori;
Ele stârnesce în suflet ideea neferice
A perfecţiei umane şi ele fac să pice
În ghearele uzurei copile din popor!

Sfarmaţi tot ce aţâţă inima lor bolnavă,
Sfarmaţi palate, temple, ce crimele ascund,
Zvârliţi statui de tirani în foc, să curgă lavă,
Să spele de pe pietre până şi urma scalvă
Celor ce le urmează pin' la al lumii fund !

Sfărmaţi tot ce arată mândrie şi avere,
O! dezbrăcaţi viaţa de haina-i de hrănit,
De purpură, de aur, de lacrimi, de urât
Să fie un vis numai, să fie o părere,
Ce făr' de patimi trece în timpul nesfârşit.

Ziditi din dărinături gigantici pi.ramide
Ca un memento mori pe al istoriei plan;
Aceasta este arta ce sufletu-ţi deschide
Naintea veciciei, nu corpul gol ce râde
Cu mutra de vândută, cu ochi vil şi viclean.

O! aduceţi potopul, destul voi aşteptarăţi
Ca să vedeţi ce bine prin bine o să ias';
Nimic... Locul hienei îl luă cel vorbareţ,
Locul cruzimii vechie, cel lins şi pizmătareţ.
Formele se schimbară, dar răul a rămas.

Atunci vă veţi întoarce la vremile-aurite,
Ce mitele albastre ni le şoptese ades,
Plăcerile egale egal vor fi-mpărţite,
Chiar moartea când va stinge lampa vieţii finite
Vi s-a păre un înger cu părul blond şi des.

Atunci veţi muri lesne fără de-amar şi grijă,
Feciorii-or trăi-n lume cum voi aţi vieţuit,
Chiar clopotul n-a plânge cu limba lui de spijă

Pentru acel de care norocul avu grijă;
Nimeni de-a plânge n-are: el traiul şi-a trăit.

Şi, boale ce mizeria ş-averea nefirească
Le nasc în oameni, toate cu-ncetul s-or topi;
Va creşte tot ce-n lume este menit să crească,
Va bea pân-in fund cupa, pân' va vrea s-o zdrodească,
Căci va muri când nu va ave la ce trăi.

.....

Pe malurile Seinei, în faeton de gală,
Cezarul trece palid, în gânduri adâncit;
Al undelor greu vuiet, vuirea în granit
A sute d-echipajuri, gândirea-i n-o înşală;
Poporul loc îi face tăcut şi umilit.

Zâmbirea lui deşteaptă, adâncă şi tăcută,
Privirea-i ce citeşte-în suflete-omeneşti,
Şi mâna-i care poartă destinele lumeşti,
Cea grupă zdrenţuită în, cale-i o salută.
Mărirea-i e în taină legată de aceşti.

Convins ca voi el este-n nălţimea-i solitară
Lipsită de iubire; cum că principiul rău,
Nedreptul şi minciuna al lumii duce frâu;
Istoria umană în veci se desfăşoară;
Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău.

Şi el - el vârful mândru al celor ce apasă
Salută-n a lui cale pe-apărătorul mut.
De aţi lipsi din lume, voi cauza-ntunecoasă
De răsturnări măreţe - mărirea-i radioasă,
Cezarul; chiar cezarul de mult ar fi căzut.

Cu ale voastre umbre nimica crezătoare,
Cu zâmbetu-vă rece, de milă părăsit,
Cu mintea de dreptate şi bine râzătoare.
Cu umbra voastră numai, puteri îngrozitoare,
La jugu-i el sileşte pe cei ce l-au urât.

.....

Parisul arde-n valuri, furtuna-n el se scaldă,
Turnuri ca facle negre, trăsnesc arzând în vânt
Prin limbile de flacări, ce-n valuri se frământ;
Răcnete, vuiet de arme pătrund marea cea caldă,
Evul e un cadavru - Paris al lui mormânt.

Pe stradele-ncruşite de flacări orbitoare,
Suiţi pe baricade de bulgări de granit,
Se mişc batalioane a plebei proletare,
Cu cuşme frigiene şi arme lucitoare,
Şi clopote de-alarmă răsună răguşit

Ca marmura de albe, ca ea nepăsătoare,
Prin aerul cel roşu femei trec cu-arme-n braţ,
Cu păr bogat şi negru ce pe-umeri se coboară
Şi sânii lor acopăr - e ură şi turbare
În ochii lor cei negri, adânci şi desperaţi.

O! luptă-te-nvălită în pletele-ţi bogate,
Eroic este astăzi capilul cel pierdut!
Căci flamura cea roşă cu umbra-i de dreptate
Sfinţeşte: a ta viaţă de tină şi păcate;
Nu ! nu eşti tu de vină, ci cei ce te-au vândut !

Scânteie marea lină şi placele ei sure
Se mişc-una pe alta ca pături de cristal
Priri lance prăvălite; din tainica pădure
Apare luna mare câmpiilor azure,
Umplându-le cu ochiul ei mândru, triumfal.

Pe undele încete îşi mişcă legănate
Corăbii învechite scheletele de lemn;
Trecând încet ca umbre - ţin pânzele umflate
În faţa lunci, care prin ele-atunci străbate,
Şi-n roată de foc galbăn stă faţa-i ca un semn.

Pe maluri zdrumicate de aiurirea mării
Cezaru-ncă veghează la trunchiul cel plecat .
Al salciei pletoase, şi-ntinse-a apei arii
În cerecuri fulgerânde se pleacă lin suflării
A zefirului nopţii şi sună cadenţat.

Îi pare că prin aer în noaptea înstelată,
Călcând pe vârf de codri, pe-a apelor măriri,
Trecea cu barba albă - pe fruntea-ntunecată
Cununa cea de paie îi atârna uscată
Moşneagul rege Lear.

Uimit privea cezarul la umbra cea din nouri,
Prin creţii cărei stele lin tremurând transpar,
I se desechide-n minte tot sensul din tablauri
A vieţii sclipitoare... A popoarelor ecouri
Par glasuri ce îmbracă o lume de amar:

"În orice om o lume îşi face încercarea,

Bătrânul Demiurgos se opinteşte-n van;
În orice minte lumea îşi pune întrebarea
Din nou: de unde vine şi unde merge? - Floare-a
Dorinţelor obscure sădite în noian.

Al lumii-ntregul sâmbur, dorinţa-i şi mărirea,
În inima oricărui i-ascuns şi trăitor,
Zvârlire hazardată, cum pomu-n înflorire
În orice floare-ncearcă întreagă a sa fire,
Ci-n calea de-a da roade cele mai multe mor.

Astfel umana roadă în calea ei îngheaţă,
Se petrifică anul în sclav, altu-mpărat,
Acoperind cu noime sărmana lui viaţă
Şi arătând la soare-a mizeriei lui faţe

Faţa - căci înţelesul e-acelaşi la toţi dat.

În veci aceleaşi doruri mascate cu-altă haină,
Şi-n toată omenirea în veci acelaşi om
În multe forme-apare a vieţii crudă taină,
Pe toţi ea îi înşală, la nime se distainã,
Dorinţi nemărginite plăntând într-un atom.

Când ştii că visu-acesta cu moarte se sfârşeşte,
Că-n urmă-ţi rămân toate astfel cum sunt, de dragi
Oricât ai drege-n lume - atunci te oboseşte
Eterna alergare... ş-un gând te-ademeneşte:
Că vis al morţii-eterne e viaţa lumii-ntregi."

[1874]

* MURMURĂ GLASUL MĂRII

Murmură glasul mării stins şi molcom
Încunjurând a Italiei insulă mândră
O, luminaţi, a cerului stelele albe,
Câmpilor noştri.

Vă vărsaţi icoanele voastre în Tibur,
Nori, zugrăviţi pe câmpie umbre fuginde,
Tu, măreţie a nopţii, a mării, a lumei
Împle Italia.

Mare, poartă pe undele tale corăbii,
Unele goale ni-aducă aur din Ofir,
Altele înfoiate de roze d-Egipet,

Vinuri şi smirnă.

Ah, trimiteţi popoare vulturii voştri
Cei de lemn să zboare pe marea măreaţă;
Căci a Romei eterne picioare marmorei
Daruri aşteaptă.

Numai singur asupra lumei în pace,
Nepesător tămâii şi laudei voastre,
Învăluit în maiestatea tăcerii
Stă-mperatorul.

Vezi-l atins de umbra gândirilor regii!
Vorba-i va să fie o rază-n lume;
Orele lui sunt izvoare la anii istoriei,
Salve-imperator!

[1874]

* CUM NEGUSTORII DIN CONSTANTINOPOL

Cum negustorii din Constantinopol
Întind în piaţă diferite mărfuri,
Să ieie ochii la efenzi şi popol,

Astfel la clăi de vorbe eu fac vârfuri
De rime splendizi, să le dau de trampe,
Sumut o lume s-astfel ochii lor fur.

Dactilu-i cât, trocheele sunt stambe,
Şi-i diamant peonul, îndrăzneţul.
Dar astăzi, cititori, eu vă vând iambe.

Şi mare n-o să vi se pară preţul:
Nu bani vă cer, ci vremea şi auzul.
Aprinde-ţi pipa şi aşază-ţi jeţul

La gura sobei cum o cere uzul ;
Citeşte cartea ce îţi cade-n mână
Şi vezi de nu-i mărgăritar hurmuzul

Ce-n mână-l ai de-acum o săptămână.

* ÎN CĂUTAREA ŞEHERAZADEI

În mări de nord; în hale lungi şi sure
M-am coborât şi am ciocnit cu zeii,

Atârnând arfa-n vecinica pădure.

M-am îndulcit cu, patima femeii,
În stele i-am topit aurul din plete,
În poale-am scuturat piatra cameii,

Din ochi i-am sărutat priviri şirete,
De-umeri-i rezemat am râs cu dânsa
Şi-am potolit din gură-i lunga sete

De-amor. Apoi m-am dus - ea plâns-a,
Mi-a deschis marea porţile-i albastre
Şi Nordul frig durere-mi caldă stins-a

M-am dus spre sud - und-insule ca glastre
Gigantici se ridic din sfânta mare,
C-oştiri de flori, semănături de astre.

Şi şi-a îmflat eterna mea cântare
Aripele de pară-n cer pornite
Pân-am pierdut pământu-n depărtare,

De unde-albastre scândure-s unite.
De gânduri negre-i grea antica-mi navă:
Nu ştiu pe vane căi-s ori menite?

Viaţa mea-i ca lanul de otavă:
E şeasă făr-adânc şi înălţime.
Vulcanul mort şi-a stins eterna lavă

Dar ah, ce văd? E vis? O-ntunecime
Ridică colţi înalţi din frânta mare.
Cine îmi spune ce minune-i? Nime?

Din ce în ce un rai în depărtare
Se desfăşoară dintre stânci trunchiete,
Plesnite lin de undele amare.

Munţii înalţi la cer străbat, se vede;
Văi cu izvoare s-adâncese sub soare
Şi dealuri mari păduri înalţă-n spete:

E Orientul. Codrii cu grandoare,
Cu vârfii nalţi vor norii să-i disfeţe.
Cetăţi prin ei îşi pierd a lor splendoare.

Prin codrii lui, prin şesurile creţe,
De-a vântului suflare-mbălsămată,
Pin munţii-n nori şi pin pustii măreţe,

Urbile-antice strălucind s-arată
Şi albe par şi mitice - cu basme
Urieşeşti e ţara presărată.

Şi norii spânzură pe cer, fantasme
De foc şi aur ce-n oştiri se-nşiră,
Codrii se plâng şi marea doarme-n spasme.

Ajung la ţărm - se-ndoaie ca o liră
Cu valuri instrunită-n lunge rânduri,
Un mic liman, ce raze blând respiră.

Corabiei apusene grea de gânduri
Sinistre - eu pe valuri îi dau drumul,
Frântă de stânci se risipeşte-n scânduri.

Ce întâlnesc întâi pe ţărm e-un tumul -
Proroc prea singur al vieţei umane,
Tu eşti cenuşa iară viaţa-i fumul.

Nu crede însă că în doruri vane
Caut norocul spre-a te-afla pe tine,
Noroc lumesc - zâmbiri aeriane !

Las pe-alţii să zidească din ruine
Zidiri de-o zi pe răbdătoarea spată
A vechiului pământ, ce nu-s de mine.

În furnicarii din Apus ei toată
Viaţa-şi fac doruri vane, nebune,
Nu ştiu că-n lume nu-i ceea ce cată.

Ei caut adevăr - găsesc minciune.
Neam vine şi neam trece - toţi se-nşală.
Eu adevăr nu cat - ci-nţelepciune.

Căci mintea cea de-nţelepciune goală,
Oricât de multe adevăruri ştire-ar
Izvor de amărâre-i şi de boală.

În ladă aur oricât grămădire-ar
Cu aur nu se stinge-n veci amarul
Şi Pace numa-n inimă-i găsire-ar.

Uşor trage prezentul la cântarul

Înţelepciunii... Şi ea-i fericirea.
Cu-a răsăritului averi samarul

Eu mi-1 încarc, cu-a lui gândiri - gândirea.
Eu pasu-ndrept colo înspre cărunţii,
Gigantici muri ce-n câmpi îi sădi firea.

Din codri-adânci, ce înmormântă munţii,
Ce-abia şi-arăt al lor cap în ninsoare,
Urcând în negre stânci diadema frunţii,

Pin -sir, de cedri, palmi nălţaţi în soare,
Prin lunci de dafin, pe-unde cresc măslinii
Smochini, ş-aţiu pe verzi cărări în floare.

Din prund înalţă trunchii lor arinii
În lunce risipiţi sub stânci ce pică
Izvoare sar, prin muşchii rădăcinii.

Pin mândrele grădini în cer ridică
Saraiuri albe cupole de aur
Cu sori pare plouată urbea-antică .

Şi risipite prin dumbrăvi de laur
Stau casele-albe, azile liniştite.
Pe porţi sunt stihuri scrise-n limbi de maur

Iar căile-s cu mamură podite
Şi fără punţi sunt sfintele dumbrave.
Pe scări înalte flori de foc sădite.

Pe scări culcate fete albe, suave
Părui cel negru-l piaptănă în soare,
Ori visătoare stau de-amor bolnave.

Ah!, e cetatea cea strălucitoare
Unde-npăratul Indiei reşade:
Un soare însuşi este el sub soare:

Nevasta lui e-acea Şeherazade;
De-nţelepciune plină şi frumseţe
Ş-a o privi doar soarelui se cade.

Într-un sarai cu cupola rotundă,
Pe scări ele marmură îmi urc piciorul,
Pe stâlpi; înalţi las, umbra să pătrundă,

Sub bolta porţii calc de flori covorul-
Cărare-i el prin de-aur nalte glastre

În ele crinii mari întrec ivorul.

Pe murii albi marmorei s-urc pilastre,
Ce netezi, roşi, oglinde de purpură,
Reflectă: frunze verzi şi flori albastre.

Un miros răcoros simţirea-mi fură.
Deschisă, lin e uşa unei sale
Şi noi minuni uimiţii ochi văzură.

Cu umbre moi a gândurilor sale
Un pictor a-nflorit plafondul, murii,
Cu chipuri zvelte, basme-orientale.

Pe perini lungi culcate-s hurii -
Şi din căţui de-argint copăr miroase
Cu fum albastru formele picturii.

De roşă catifea cu fir de aur trase
Se nalţă într-un baldachin perdele,
Umbrind un pat cu perini de mătase

Pe acel pat, un tron cusut cu stele,
Stă inşirând mărgăritare-n poale
Regina cea-nţeleaptă. - Dintre ele

Picioare de zăpadă, mici şi goale,
Ea-ntinde surâzând ca-n vis pe-un scaun
De vişinie catifea şi moale.

Dureri şi ani, şi toate îmi disdaun
Aceste vise-aievea la vedere:
Mă mir cum în Olimp se mir-un faun.

Frumoasă e în visu-i de plăcere,
Cu faţa albă ea lumină sale
Şi ochii ei izvoară de mistere,

Mari şi adânci tăiaţi-s ca migdala
Şi-n păru-i negru corpu-i de zăpadă
E cufundat - o virgină Itală.

Cine-ar vedea făr-în genunchi să cadă?
Am genuncheat. - Eu am ştiut, străine,
Că ai să vii - a dorurilor pradă

Ca să m-asculţi şi să duci de la mine
A-nţelepciunii ş-a frumuseţii floare,
Să luminezi gândirile din tine.

Eu am ştiut - profetă vrăjitoare
S-atrag cu-a tainelor şi-a basmei rază
Poeţi cu inimi ceruri-doritoare.

Ridică-te şi vino de te-aşază.
Ici, lângă mine, sui pe perna asta...
Cu braţu-i gol şi alb ea o-nfoiază.

Am ascultat... M-am răzimat cu coasta
De dulci gătite perini - iar genunchiul
Plecat... c-adoratori din vremea foastă.

[1874]

* O, ADEVĂR SUBLIME...

O, adevăr sublime - o, tinichea şi paie!
O, poezie mândră - o, buiguit nerod!
Istorie spirată - minciună şi bătaie,
Amor ceresc şi dulce - a mucoşilor plod.

O, om, oglind-a lumei cu capul şui şi sec,
Cu creierul ca ceata, cu coaste cie berbec,
Stăpân pe-a ta gândire - cum eşti p-instinct stăpân
Se vede când femeia goleşte al ei sân.

Cind poala ş-o ardică, de pulpa-i vezi, stăpâne,
Tu nu surâzi cu râsul cel lacom şi murdar,
Tu nu eşti ca un taur şi nu eşti ca un câne,
Ce umil dă din coadă căţelei lui cu har.

Tu eşti gelos - ferit-a... cucoşii doar şi vierii
Au numai obiceiul de-a se lupta-n duel.
Tu nu ai patimi scumpe şi lacrima muierii
Nu mişcă al tău suflet, nu-ntunecă de fel.

Eşti bun cu ai tăi semeni, nu c-alte animale.
Tu îi iubeşti atâta încât îi strângi de gât...
Şi-i faci s-admire geniul - sunarea unei oale
Şi limba ta de flacări şi plină de urât.

Istoria omenirei cu regi de poezie,
Cu regii de războaie e ca şi un poem;
Dar totuşi rog divina ca depărcior rămâie
De corpul meu nevrednic - nu-mi vine la cherem.

Cugetători ai lumei! o, împuţiţi eterul
Cu sis teme înalte, puneţi-le-n săltar.

O ladă este lumea cu vechi buclucuri - ceriul
De stele şi comedii vă este un hămbar.

Preoţi cu crucea-n frunte, visternici de mistere,
Voi sunteţi sarea lumei, formaţi inima ei.
E rău numai că ziua staţi pe mâncat şi bere
Şi sara pe minciune şi noaptea pe femei.

O, drăngăniţi pe gânduri voi, muzici; voi, sculptor,
Îmi pipăiţi cu mâna un corp tremurător;
Şi, voi, artişti dramatici, strâmbaţi-vă la lună,
Pictori, eternitatea v-aşteaptă c-o cunună.

Tu, timp, nu poţi cununa în degete s-o sfermi
Căci zugrăvir-atâta de bine saci de viermi.
O, regi, ce puşi pe tronuri de Dumnezeu sunteţi,
Vă plătiţi balerine şi ţiitori s-aveţi,

O, diplomaţi cu graiul politicos şi sec,
Lumea cea pingelită o duceţi de urechi.
Îmi place axiomul cel tacit, fiinţi spurcate:
Popoarele există spre a fi înşelate.

* NAPOLEON

Cerul bolnav d-astrele lui rănit fu,
Semne numai mari ale vremei gloriei,
Leagăn tu avut-ai stâncile mării-n
Corsica gravă.

Şi în jurul vieţii tale-ncepute
Negru-oceanul mişcă lumile de valuri,
Arătând duios puterile, geniul
Singurătăţii.

Dai oceanul, ce singur de o mie de evi e,
El a fost proorocul căilor tale,
Numai cu dânsul în viaţă samăn avut-ai,
O, imperator !

Trist, adânc, gânditor, dar trist prin tine,
Fără păsare de a lumii lacrimi ori doruri,
Indiferentă stai, nemişcată şi mare,
Frunte de marmot.

N-ai admirat nimica în scurta ta viaţă,
Nu piramidele vechi în jurul cărora
Te-au văzut renviat din noaptea veciei
Jupiter Ammon.

Nu, de-a Nordului mari pustii de zăpadă,
Unde purtat de vânt prin ruine de gheaţă
Tu auzişi strigarea nebună de secoIi
Mândrului Odin!

Peste pământ ai mişcat a popoarelor valuri,
Mândru, bătrînul titan în încunjur de soare
Poartă războaiele tale ca pete pe manta-i
Şi-a ta cenuşă.

Nu te-a mirat nimica... Doară ca zeii
Singur tu te-ai mirat de tine, o Cezar,
Până când trezit din mirarea adâncă
Te-ai văzut singur.

Şi din nou privit-ai atunci în oglinda-ţi,
În oceanul bătrân ce îşi mişcă-a lui apă,
Furia lui îndrăzneaţă, puternică, mare indiferentă.
Ai murit tu ? Lumea şi astăzi n-o crede
Înfăşurat în mant-ai coborât piedestalul
Ş-amestecat în popor l-au mişcat cu putere
Ochii-ţi imobili.

Apoi sătul de icoana-ţi de tine singur,
Te-ai reurcat pe scări de marmură albă,
Ai resuit piedestal-ul şi iarăşi imobil
Stai printre secoli.

[1874]